Vilhelm Krag

Holmerne De Graa







VILHELM KRAG

HOLMERNE DE GRAA



KRISTIANIA
H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1905



DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S



SOMMERLIV OG SKJÆRGAARDSVISER

Tri Æg! Tri Æg!

Se der har vi den igjen, Skøieren! Den svinger sig i svære Kast høit over Damperens Mast, bliver staaende i Luften et Øieblik og glippe med Vingerne og skrige i vilden Sky, yr af Solluft og Solskin, og kaster sig paa Hovedet ned i den blaa Sjø.

— — Saa er jeg hjemme!

For faa Dage siden gik jeg i den store By i det fremmede Land. Vaaren var kommen senere end den pleiede; men da den først kom, var det ogsaa for Alvor. — Naar jeg gik i de lange Alléer ved de speilblanke Vandløb kunde jeg tydelig se, hvordan Løvet blev større fra Dag til anden. I Begyndelsen var det lidt fugtigt og lidt kruset af at ligge saa længe sammenkrøllet inde i Knoppehylstrene; men snart var Vaaren fuldsprungen, og den nye

Vaars Sol skinnede paa den nye Vaars Løv, som om der aldrig havde været nogen Vaar før i hele Verden, — og Bøgen stod der saa ubekymret glad og gyngede sin gyldne Byrde i Solen.

Da skar der pludselig et Fugleskrig gjennem den glitrende Luft. Et Fugleskrig — langt og saart; jeg stansede og lyttede; Skriget gjentog sig, og jeg syntes jeg skulde kjende det.

Med én Gang saa jeg for mig Holmer og Skjær — Solblink i Sjøen, Sild i Vandskorpen: Terner!

Javist — det var Terneskrig, jeg hørte midt inde i de lune Alléer, og da jeg gik efter Lyden, kom jeg til en zoologisk Have.

Derinde fandt jeg mine Venner Sjøfuglene og Strandfuglene indespærrede i en stor Indhegning, hvorover der var trukket et Staaltraadsnet. Og netop da jeg naaede derhen, var det, som om de allesammen — Terner og Maager og Heirer — var grebne af et dybt Raseri. Heirerne løb frem og tilbage paa sine elegante Ben, slog de stutte Vinger i Luften og ilskreg, Ternerne styrtede sig paa Hovedet ned i Dammen og



hvinede uden Stans. Men en tyk, hvid Havmaage laa ganske stille og resigneret paa Stengulvet; kun nu og da løftede den Hovedet og krummede Halsen.

Spektaklet varede en ti Minuters Tid; saa blev de allesammen trætte og stille. Maagen grov Hovedet ind i sine Fjær; Ternerne lagde sig ned og kikkede paa Vaarsolen snart med det ene, snart med det andet Øie, men Heiren blev ved at balancere nervøst frem og tilbage, frem og tilbage i det uendelige.

Stakkars mine Venner, som maa ligge der og plaske i en grumset Sølepyt salt Vand med Vingerne klippede af og Staaltraad stængende for den frie blaa Himmel, som I kan se deroppe.

Hvad nytter det da, at man giver eder et latinsk Navn og at Tusinder af Mennesker beundrer eder?

Lad de filosofiske Flamingoer glæde sig over den Ære, lad de lapsede Svaner kro sig i Mængdens Beundring, lad den brave, borgerlige Stork ligge paa Kvistredet og synes, at alt er i Orden; men giv Sjøfuglene Storm under Vingerne og Sjø for Øinene; de forlanger ikke andet.

Disse saare Terneskrig lod mig ikke iro. Jeg hørte dem for mig tidlig og sent.

Jeg fik Hjemve.

Længsel efter trange Sund og vide Fjorde, efter Holmer og Skjær, der er graa og glatslidte af Havsaltet.

Og tilsidst holdt jeg ikke mere ud i den store By i det fremmede Land. Hverken Galeriernes Kunst eller Boulevardernes Menneskevrimmel kunde glæde mig længere.

De saare Terneskrig kaldte paa mig — og en vakker Morgen brød jeg overtvert, pakkede min Kuffert og reiste.

Og nu er jeg her igjen. — Hjemme!

Goddag igjen, alle saltgraa Knatter,
og hele Sjøen i Solskinslatter.
— Alting saa gammelkjendt for mig staar,
som om jeg reiste herfra igaar.

Og naar jeg ser disse Fattigstuer,
det tynde Græs og de magre Kuer
og kanske stundom en stakkars Sau,
som bræger sørgeligt paa en Hau:

Aa Herregud, hvor jeg alting kjender,
det er, som gaar jeg blandt gamle Venner.
Jeg husker Tonen i hver en Laat
i Sjøens Dragsug og Barnets Graad.

Og naar jeg gaar paa de gamle Stier
og hører Barndommens Melodier,
da kommer Visernes simple Ord
saa let som Græsset gror op af Jord.

*

Tri Æg! Tri Æg!

Der er nogle Turister med ombord. De sidder nede og spiser Frokost eller de sidder i Flugtstole paa Promenadedækket og læser i sine Romaner.

De bryder sig ikke om dette uinteressante Landskab. Baedecker omtaler ikke engang disse fattige Knauser. De skal videre iaften — østerpaa, vesterpaa, nordpaa.

Saa faar jeg det ganske for mig selv. Og saa meget desbedre, — den Dag Turisterne skulde oversvømme mit Land, vilde jeg græmme mig dybt. Men det har ingen Fare. De opdager det aldrig.

Saa kan jeg i etpar deilige Maaneder streife om som jeg vil — uden Plan og uden Formaal. — Hører jeg en rar Vise, skriver jeg den ned, selv om der ikke er videre ved den. Træffer jeg en rar Fyr, slaar jeg mig sammen med ham en Dag eller to. Fri som Sjøfuglen!

Tri Æg! Tri Æg!

Hvid og glat som Porcellæn stryger Ternen mig forbi; dens lange spidse Vinger piber mig om Ørene; den seiler lavt henover en nøgen gulgraa Holme, — Skyggen flagrer sort henover det lyse Svaberg, men med ét farer den ned i Sjøen og er borte.

Den kridthvide Fugl slaar nogle svære Slag med Vingerne, Havbrisen suser imod den, — et Øieblik kastes den om paa Siden, den skinner i Solen! — Saa med et frydefuldt Hvin sætter den tvert imod Vinden, — den bliver mindre og mindre for mine Øine indtil den ser ud som en hvid Prik, der forsvinder i den glitrende blaa Sommerhimmel.

Og en stolt Glæde betager mig, der jeg ser den vilde frie Sjøfugl forsvinde over Havet. — Vel har den sin Rede paa en øde Holme, men hele den blaa Himmel, hele den lyse Verden ligger aaben for den.

Og den har Storm under Vingerne!

Napoleon.

Ræven sad i Romnan,
pilla Blad i Monnan.
Saa hørte han Smaagutten skriga:
«Kom til mig, mine Gutter smaa,
saa skal I høre Gama».
Spikker og Spover, Ravner og Kraager,
Ekorn gik paa Vollen og slog;
saa du, haa det sjørte?
Sjæren læssed, Kraaga drog,
lille Røsekatten kjørte.
Katten knødde, Katungen bagte,
Musen feide med Rompa si'!

Der staar en frisk Bris fra det salte Hav indover. Damperen bruser støt afsted, men Røgen fra Piben krøller sig lavt bagefter.

Henne paa Fordækket sidder en ung Kone og traller for sit lille Barn:

Ræven sad i Romnan — —

Slig en solblank Junimorgen med blaat Hav og blaa Himmel og smaa Holmer med



røde smilende Stuer i Græs-Krogene! En Makrelbaad kommer med fuld Stim forbi os; den har nok været tilhavs inat; Rækken ligger næsten nede i Sjøkanten; naa, god Fangst altsaa — 4—500 Kroner!

Det brune, barkede Seil staar sterkt og spændt i Vinden; Skjøiten skjærer gjennem Sjøen med sin spidse Baug. Agter sidder en bred Kar med rødt Skjæg. Han svinger Hatten imod Dampskibet; han raaber ogsaa noget henimod os, — ja, da maa du være i godt Lag, min Ven; for Folk herude svinger saamen ikke med Hatten uden de har Grund til det.

Vi lægger til en snurrig Brygge bygget paa tynde, ulænkelige Stolper, som giver sig ynkeligt, da Dampskibstrossen drager lidt ublidt i den. Dampspillet bliver gjort klart; Makrelkasse paa Makrelkasse hives ind paa Dækket, fulde af spillevende Fisk, Væden silrer ned af dem i blinkende Straaler, naar de hæves i Luften.

Videre. Ud i det vildeste af Skjærgaarden. Der hvor ingen noksaa mager Ko kan leve, men hvor kanske en stakkars Sau kan sulte sig igjennem Sommeren, naar den trinser flittigt om mellem Stenene og plukker

de stive Græsstraa, som staar og skjælver i Fjeldrevnerne.

Saa kommer jeg da til min Ø; jeg har boet her for mange Aar siden en Sommer, og jeg troede nok, at jeg var velkommen, hvis jeg vendte did tilbage.

Ak nei, Tiderne forandres. Jeg kravler opad den steile Stentrap — (Vei findes der ikke paa hele Holmen) —, hopper nedover de terrasseformede Fjeldskrænter, hvorpaa Huset er bygget, og gaar ind ad den brunmalede Dør.

Ak nei, Tiderne forandres. Hvem skulde nu have anet, at der var kommet Meieri og Landhandel og Skole paa min kjære gamle Holme? Og Meieristen, Landhandleren og Skolelæreren er stablede sammen i de smaa Værelser, hvor jeg dengang sad og drak Toddy med en firsindstyveaarig Ulk, som fortalte om Havfruerne i Passaten.

Nei, der er ingen Tvivl om, at Holmen er udskjæmt af Civilisation og Fremskridt.

Altsaa videre! Holmer har vi nok af i vort velsignede, vidtudstrakte gamle Norge!

Carl Johan Napoleon Martiniussen heder min Ro-Gut. Carl Johan Napoleon Martiniussen — dette og intet mindre. Og han er bare



fjorten Aar og har endnu ikke gaaet for Presten. Men han bliver nok til noget — baade fordi han har slige storslagne Navne at trækkes med, og især fordi han har nogle Øine, som er spruttende fulde af Leven og Lystighed og altid ligger paa Lur efter noget, som hans brede Mund kan tage sig en Himmerigs Latter over.

Carl Johan heiser Raaseilet i Top og hujer ved hvert Tag, som om det skulde være et Anker paa en Bark, han hev iveiret. Saa giver han Bryggen et Spark, saa Baaden holder paa at vælte og jeg holder paa at dratte i Sjøen.

«Du er et Bæst, Napoleon!»

Men han ler i vilden Sky, og da han siden faar Tobak, røger han ogsaa som en Baadsmand, der har passeret Linjen to Gange.

Heisan, som vi seiler! Øsekarret gjør Kolbøtter henover Tiljerne og hopper høit op i Læ Ræling, og jeg svæver i Dødsangst for min ærværdige gamle Kuffert, som vist aldrig har været ude for sligt før.

«Saa; nu har vi det gjildt, din Røverunge. Seil os nu bare ikke overende. Men lad os nu faa en Sang at friske os paa!»

Men Carl Johan er dannet; han stemmer op «Se Norges Blomsterdal» og andre fædrelandske Poemer.

«Kan du ikke Visen om «den uheldige Frier?»» spørger jeg saa.

«Hoh, nei. Staar den i Læsebogen?»

«Vrøvl! Læsebogen! Men jeg har hørt den af din egen Bedstefar oppe paa Holmen.»

«Haaha! Ja Bedstefar han kan nu bare slige Viser, som ingenting er tes!»

«Du er fremdeles et Fæ, Napoleon. Hør nu paa denne Visen, og sig saa, om Du ikke synes, den er noksaa morsom.»

Saa synger jeg; Gud bedre, det klinger vist ikke pent, men jeg gjør mit Bedste:

Den første Lørdagskvelden jeg skulde ud at fri,
da gik jeg ikke hjemmefra, før Klokken den slog ni.
Da kom jeg paa Veien udi saa godt et Lag,
vi drak og vi dansede indtil den lyse Dag.

«Kjender du ikke den, Gut?»

Han lo overlegent.

«Aa — du burde skamme dig noget, Carl Johan Napoleon Martiniussen.»

Jeg pudsede og kjæmmede og redede mit Haar,
tog lyseblaa Vesten og Snorehatten paa.
Jeg syntes, at Tiden blev frygtelig lang,
jeg vented og jeg længted vel som en sulten Mand.



Jeg banked paa Døren med min rødmalte Stok.
«Og er du nu Jenta mi, saa lukker du op,
og har du nu mig udi Tanker og Sind,
saa er du saa snild at du slipper mig ind.»

«Og er du nu paa Døren, din fæle Fyllehund,
jeg gidder ikke høre din sladrende Mund;
jeg har nu dette hørt, at du er en fattig Kar,
jeg er en rig Mands Datter, jeg vil dig ikke ha.»

«Baut Skib!» brøler Napoleon, — vi suser lige forbi et Skjær, hvor Tangen glider brun og grøn frem og tilbage i Sjødraget. I et Nu er Baaden vendt, Vinden tager et ordentligt Tag i Seilet, Baaden farer afsted, og Øsekarret stuper hovedkuls nedover Tiljerne igjen.

«Her opi vore Gaarder kalder de dig Fyllekrop,
for fire hundre Daler har du ærlig drukket op,
her siger en om dig vist med stor Sandhed i —
til Hverdags du drikker baade Øl og Brændevin.»

«Hvorlænge skal jeg gaa her og slide mine Sko,
før jeg kan faa vundet din Ære og din Tro?»
«Kan du ikke beile, — det skiller ikke mig,
jo flere Penger tjener Skomageren paa dig.»

«Saa lev da fornøielig, min lille søde Ven,
og næste Lørdagskvelden saa kommer jeg igjen.»
«Ja det er mig det samme, om du kommer eller ei,
for hver Gang du kommer saa siger jeg nei!»

«Naa, hvad siger du til den, Napoleon?»

«Nei, slige simple Viser synger vi ikke mere nu for Tiden.»

«Er det bare de Digtene, Dere læser i Læsebogen, som gaar an nu da? Laver Dere aldrig Viser selv mere?»

«Nei», siger han og trækker haanligt paa Munden ved en saa taabelig Tanke som den at lave Viser. «Jo, vi har jo et Par, som ikke staar i Læsebogen», siger han en Stund efter, «jeg ved ikke, hvem der har lavet dem, men det er da ialfald ingen her i Bygden.»

Saa synger han:

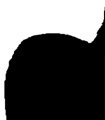
Farväl, min älskade! En annan
en längre Natt vi ses igjen.
Farväl igen! Ett Kyss på Pannan
och ett på dina Läppar änn.
Sof nu, och dröm om mig och vakna
vid Middag och med trogen Själ
täl Timmarna som jag och rakna
och brind som jag. Farväl! Farväl!

«Ja, men — det er jo skjære svensk», siger jeg.

«Naa ja — men det er da meget penere end det Svineriet, Dere sang. Det lyder jo saa nydelig pent. Hør bare efter:

Täl Timmarne som jag och rakna
och brind som jag. Farväl! Farväl!

«Men Gud bevare mig! Hvad betyder nu rakna och brind?»



«Rakna? Brind? Det ved jeg ikke. Men det er da en nydelig pen Vise. Det kan Dere da ikke fragaa!»

Ak ja, Tiderne forandres!

I gamle Dage klippede man Sauens Uld og spandt den til Garn og strikked den til Strømper og væved den til Vadmel, som varede hartad evindeligen. Og naar en sad ved Væven i de lange Høstkvelder eller laa paa Sjøen i de lyse Sommernætter, og Hjertet kanske var tungt af en gammel Sorg eller kanske let af en ny Glæde, — saa kom der en Melodi nynnende af sig selv gjennem Sindet, og uden en selv vidste af det, kom Ordene listende med Melodien. Simple jevne Ord, som det sømmer sig et simpelt jevnt Sind. Men ægte var de altid.

Nu kjøber man billigt Tøi hos Landhandleren (som brister, før Aaret er omme), og i den fortræffelige Læsebog lærer man fine Viser, som netop er saa fine, fordi man ikke forstaar Halvparten. Og saa synger man dem, — hvis man da overhovedet synger noget; men det er nu ogsaa gaaet af Mode. Og aller gjævest er nu det svenske. Det er saa klangfuldt med alle de A'erne: — Smærta og Hjærta. Ja, stundom sætter man ogsaa

disse flotte A'erne til i gode norske Vers for at rette paa vort stakkars, stygge Sprog!

Det er saaledes et Faktum, at Folkepoesien dør ud nede paa Kysten. Endnu er der endel igjen, som huskes af gamle Folk, men de gamle Folk glemmer let, og saa dør de, og med dem gaar denne Del af vor Folkepoesi i Graven.

De Unge laver ingen Viser. De har, hvad de trænger, i Læsebøgernes fine Viser. Og naar ikke engang disse er fine og uforstaaelige nok, — saa har de som sagt de svenske.

Men nu lægger vi til en Brygge ved en Holme; paa Bryggen staar en gammel underlig Fyr og griner ned imod os.

Carl Johan siger, at med ham skal jeg snakke om Hus og sligt, for det er Mathæus Smilen, og der findes ikke snodigere og snillere Mand i hele Amtet.



Mathæus.

Det var i Purmarente der laa en gammel Brig,
istykker var hans Seil, og istykker var hans Rig,
foruden hvide Lister var han svart som en Ramn,
det var en gammel Vase, som var kjøbt i Kjøbenhavn.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Det kan enhver vel vide, at den Skuda var 'kje rar,
det afbrækte Bougspryd er det bedste, som han har.
Den hadde ingen Klyverbom, de rigga ud en Kult,
og Folka orka ingenting, var udpint af Sult.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Kapteinen hedte Larsen, det var en ægte Fant,
nu kommer det i Hode baade Stænger og Vant.
Ingen Skjever i hans Blokker, ingen Væyling i hans Vant,
og i Braserne der slænger to-tre Knober iblandt.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Galliona den staar nu paa tverke for os,
hvergang som vi skal ud og gjøre Klyveren los.
Og Krøllen den peger i den himmelske Sky,
attenhundrede og den Tid skal den ha vær't ny.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.



Kompas udi Nathuse det har den àldrig ha't,
vi styrte efter Pullen af en gammel Flossehat,
Nathuset det var nu et gammelt Veaskjul,
og Knærken stod agterud saa sinna, at han gol.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Det var i Kanalen alt paa vor Overreis,
vi fik af en Hollænder en dygtig Klabbedeis.
Og hadde ei den Skuda vært saa villig paa sit Ror,
saa hadde den Skuda blit os farlig og stor.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Det var en Søndags Morgen, vi blev purra ud til baut,
saa kom de agter skrigende, at Kjølsvinet flaut.
Kapteinen vidste ikje si' armaste Raad,
for Plankerne i Baugen slang tre, fire Fod ifraa.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Den tredie Dags Morgen blev det Stille og Regn,
saa kom vi itale med en hollandsk Kaptein.
Vi praiede og spurgte ham med saadanne Ord,
om han ikke havde nogen Tømmermand ombord.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Omtrent ved Middagstider kom hans Tømmermand ombord,
han trækte af sig Busserullen, gjennem Rummet han for.
Han roste den Skuda, men han lasta vor Kaptein,
Matroserne var ræd for baade Lægger og Bein.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Om nogen vil vide, hvem Visen digtet har,
saa kan du hilse Skipperen, det skiller ikke jer.
For nu er Visen digta, og nu er Visen endt,
den er digtet af norske Folk, som laa i Purmarent.
Hei, sjøng falderaldera, faldera.

Dette er den berømte Vise om den gamle Brig, som laa i Purmarent. Jeg har hørt forskjellige andre Variationer, men ovenstaaende, som jeg har skrevet aldeles nøiagtig af efter Mathæus's Diktat, er den fuldstændigste Udgave, jeg kjender.

Mathæus paastod rigtignok, at der var dem, som kunde endnu mange flere Vers, og han ymtede endog noget om, at det skulde være den længste Vise i Verden, og at der skulde være saa mange Vers i den som der er Dage i Aaret. Ja han fortalte en sandfærdig Historie om sig selv og sit Søskendebarn Jokkum, som i sin Tid havde foretaget en Rotur hen til Lillesand, og paa denne Vei, som er flere Mil lang, havde Jokkum sunget hele Tiden om den gamle Brig.

Men det tror jeg Mathæus sagde mest for at imponere mig, thi det vilde han gjerne.

Det er sandt, jeg har jo ganske glemt at fortælle, hvem Mathæus — denne min nye og brave Ven — egentlig er, og det er galt; thi Mathæus er isandhed aparte.

For det første er han saa gammel, at han selv finder det ganske utroligt, hvad der kan være noget i, naar han paastaar at han kan huske den Gang de opdagede Australien. Men til-



trods for sin Alder er han ypperlig af Krop og Helse, og Mathæus nærer ogsaa den høieste Respekt for sig selv saavel i denne som i alle andre Henseender.

«Her er der saagu Ale tversigjennem», siger han, naar han synes nogen ikke beundrer ham tilstrækkelig.

Af Udseende ligner han mest en af de smaa Patriarker med sit lange hvide Skjæg og sit lange hvide Haar og sine kloge faste Øine.

Men engang jeg sagde dette til Mathæus, blev han saamen fornærmet! Og jeg, som troede, han skulde blive fornøiet over at komme saa høit paa Straa som i det gamle Testamente! Men da jeg skulde undersøge nærmere, hvorfor Mathæus var misfornøiet, slap det ud af ham, at skulde jeg først sammenligne ham med nogen fra den Tiden, maatte det være med Fader Abraham, og det kunde der da ogsaa have været noget i; for Mathæus havde selv seet et Skilderi af Fader Abraham, og det var akkurat som han skulde se sig selv! —

Selv om nu Mathæus er forfængelig og har sine andre smaa Svagheder, saa maa ingen tro, at han er nogen Dumrian! Vistnok

har han ikke drevet det længere end til at seile paa Danmark med Fisk og Poteter; men — som han selv siger — havde han bare faaet Lærdommen, kunde han saagar gjerne være blevet Styrmand paa en Stimbaad; ja gjerne Kaptein ogsaa! — —

— — Mathæus og jeg blev fine Venner, og han lærte mig mange Ting. Men først og sidst var han uvurderlig formedelst de mange gamle Viser og Traller, han kunde.

Naar han om Eftermiddagen sad og drak Kaffe paa den store røde og rosebemalte Kiste, hvorpaa der stod med sirlige Bogstaver «Anne Kjirstine Udøj 1796» omgiven af en Mængde Kruseduller, — da sang han, saa det var en Lyst.

Jeg maa ogsaa fortælle om Mathæus's Hus; thi det var meget smukt. Det laa smilende hvidt midt i en grøn Eng, og foran Døren stod et trillende rundt Træ. Nu havde rigtignok Mathæus malet Vindusrammene graa; og da jeg bebreidede ham dette, svarede han, at det nu slet ikke var fordi han selv syntes det graa var saa pent netop, — men fordi det ligesom var saa fint, — ja jeg kunde jo selv se Prestegaarden. Den var saamen baade brungraa og gulgraa og violet, og en

maatte jo vide, at Presten skjønte sig bedre paa slige Ting end begge os to tilsammen. — —

Naar man erindrer de gamle statelige Embedsgaarde, som laa saa hvide og skinnende og fornemme i dybe Haver og bredte Smagen for rene venlige Huse ud i Bygden, naar man erindrer disse gamle Gaarde, maa man virkelig sørge ved Synet af den nye, nymodens kolorerede Prestegaard, der ligger som en styg, spraglet Byld midt i den rene hvide Bygd. Og det værste er, at Bylden spreder Smitte; man kan se, hvordan de skidne Farver trænger sig ind i Bøndernes smukke Huse, æder sig som graa Orme rundtom Vinduer og Døre, og om nogle faa Aar har de triste sygelige Kulører tilsmudset den nu saa muntre hvide Bygd.

Inde i Husene griber ogsaa denne Sygdom om sig. Mathæus har nu en hel Mængde rare og pene Ting, der enten er fra hans Fader eller arbeidet af ham selv, og som altsammen passer saa godt ind i hans smaa lave Stuer og gjør det koseligt og hjemligt.

Der har nu Mathæus nogle rigtig gilde Stole med høie Rygge, og disse Stole har engang været ganske grønne med røde Striber paa, men det har Mathæus malet over,

endda han i sit Hjerte godt ligte den grønne Farven og de røde Kruseduller; men det var nu ikke glupt nok, og nu er de aldeles sorte. Men han siger som saa, at jeg kan bare vente til næste Aar, da skal han have faaet brune Pindestole fra Byen. Det har alle Naboerne; ja en af dem havde et rigtig rart gammeldags Møblement, som var kommet fra Holland for over 100 Aar siden. Aa jøs — ja det var snodigt! Med Udskjæringer og Figurer og al den Ting. Men paa Slutten var det jo lidt skrøbeligt, og da de saa fik de greie Pindestolene fra Byen, saa huggede de det gamle Skrammelet op og brugte det til Kjøkkenved. Men det rareste var, at Veden var haard som Sten og det var bare snøt, Varmen vilde æde sig ind i det gamle Træverk.

Ude paa Mathæus's Kjøkkenpalle finder jeg flere Ølboller, smukt bemalte og med Indskrift om Randen.

Paa en staar der:

Drik Fra Dig og Tel En Anden,
Skier Det Thit Da Verker Panden.
T. O. S. N. Ao. 1808.

Paa en anden:

Gud : giver : os : Korn : vi : Brøger : os : Øl
Men : Hvem : Det : Skal : Drikke : Det : raader : jeg : skjøl.
1821 N: I: S: L.

Paa en tredie, der er temmelig medtagen af Tidens Tand, læser jeg følgende trøsterige Sentens:

Frygt Gud lid Paa hans ord
det raader thel det Bæste
saa faar du Mad Paa Bord
og Øl Thel dinne Giæster.
S: o: S: P: 1795.

Og endelig bærer en fjerde — den er pragtfuldest bemalet af dem alle — følgende snurrige Inskription:

Jeg Staar for Dig som en Lilie
Drik af mig Thet er min Villie.

Med Mathæus paa Fiske.

Sjøen ligger og dovner sig i den deilige Morgensol. Den gidder knapt at røre sig frem og tilbage ved Strandbredden, og Ternerne, som ellers holder saameget af at flakse mod Sommerbrisen og skraale og styrte hovedkuls ned i den blaakrusede Sjø, de ligger nu og flyder paa den oljeglatte Havflade og ligner hvide Skumklatter, der driver omkring.

Nede ved Sjøboden staar Mathæus og tjærer Bunden af sin ene Sjægte. Thi Mathæus er en Velstandsmand, som har to Sjægter og desuden en Sjøbod fuld af Teiner og Garn og alskens merkværdige Fiskegreier.

«Godmorgen», siger jeg og løfter paa Hatten. Mathæus griner med Øinene mod Solen, og da han ser, det er mig, begynder han at le.

«Aajaja!» siger han, «kommer Dere virke-

lig?» Og saa tjærer han rolig videre med sin lange Kost; — et langt Solblink skinner i den blanke Tjære henover Baaden forfra helt agterud.

«Ja, De ved — det var de Viserne, Mathæus», siger jeg saa; men han bare ler, tager Snadden ud af Munden og ser inderlig polisk ud.

«Ja — men nu skulde jeg netop ud og prøve at faa lide Granne Fisk til Middagen. Og hvis Dere saa vilde være med og prøve han, saa var det ligesom at det faldt greiere for mig.»

Ja, naturligvis vil jeg være med ud at fiske! Og dermed vandrer vi begge ind i den gilde rødmalte Sjøbod, som staar og skræver fra Holmen ud i Sjøen paa to sorte paalidelige Stenpiller.

Inde i Boden lugter det saa godt af Tjære og Sjø. Oppe paa Bjelkerne ligger Aarer og Seil, henne i Krogen hænger Troldgarnene rensede og ordnede til at sættes ud med engang, og rundt om langs alle Vægge er der stablet op en Masse Skrammel som gamle Teiner og Fiskekasser, Tiljer og Tofter, Malerposer og Saltdunker.

Midt paa Gulvet staar en Balje, hvori

der ligger Ugagnsfisk — Ulk og Knur og nogle grønne og blaa forgiftige, som kan stikke en Mand ihjel paa Flekken.

«Dem fik jeg igaarkveld allesammen», siger Mathæus, — «det er noksaa rart, at der skal være saa megen Fordærvelighed i salte Sjøen. En skulde næsten tro, at det bare var paa Landjorden slige Ubeist kunde trives.»

Medens han anstiller videre Betragtninger herover, finder han frem Snører og Agn og bærer alt ned i Baaden, som ligger fortøiet paa Udsiden af Fiskeboden.

«Nu skal Dere se, hvor greit denne Baaden er belagt. Ser Dere Fangelinen, — se nu her, — her tager jeg den gjennem dette Hullet paa Døren og binder den fast i Bjelken her paa Indsiden af Boden. Og naar jeg saa har sat Bommen for Døren, saa ligger han der; aassen vil Dere faa ham løst? Hva? Nei der kan sagtens Fanten komme!»

Ja, jeg beundrer jo Mathæus's Snedighed, men saa siger jeg, at hvis det nu var en rigtig ugudelig Fant, som endelig vilde have Baaden, saa var det jo Raad for at kutte Fangelinen af. Men havde det været en Kjetting saa —

Da brummer Mathæus; han funderer en

lang Stund paa dette, men tilslut siger han: «Ja, det kan Dere forresten saa sandelig have inderlig Ret i, Far!» — —

En fin sommerlig Bris kommer flagrende fra Land. Det lille Raaseil bliver heiset; Mathæus sætter sig ved Midttoften og ror der; han er saa elskværdig at give mig Agteraaren og Roret at passe.

«Saa var det en Vise», siger jeg, da vi ror i Takt udover og det blanke Vand silrer om Baugen.

«Ja, Dere vil vel helst have noget høitideligt, kan jeg tænke», siger Mathæus og ser tankefuld ud. «Eller noget gammeldags», siger han saa, «Folk fortæller, at Dere skal være saa galen efter alt sligt gammeldags.» Og nu ser Mathæus igjen svinepolisk paa mig; thi det kan han dog ikke forstaa.

«Det er det samme, bare lad os faa en Vise, som vi kan ro efter for det første.»

«Nei, saa skulde Dere have hørt min Far», fortsætter han. «Ja, du! Han kunde! Alle de Raadjer og Viser han husked fra den Tid, han var tilsjøs! Men nu er det snart førogtyve Aar siden han døde. Men han skulde Dere have hørt! Han havde været i Krigen ogsaa; men saa skulde han over til

Jylland og hente Mad den Tiden, de ikke havde mere igjen herhjemme. Og saa roede han og én til afsted, og saa sandelig kom de ikke baade frem og saa langt tilbage, at alle Fruentimmerne stod paa Knatterne og saa Baaden ude paa Sjøen. Men saa kom Engelskmanden og tog dem begge to. Ja saa sandelig gjorde han det!»

«Var der mange herfra, som roede til Danmark for at faa Mad?»

«Jøs ja da! Det var det sagtens. For de skulde jo egentlig have Brød og Korn inde fra Magasinerne i Christianssand, men tilslut saa havde de ikke andet derinde end bare Ærter.»

«Ærter?»

«Ja, bare gule Ærter havde de, og det kunde en jo ikke leve af i Længden. Jaja, saa rodde de afsted, og kom de saa tilbage, saa havde de Baaden fuld af Mel og Sukker og saa nogle Brød, som de kaldte Judestomp, og de var saa lange, at de kunde sætte den ene Enden af dem i Gulvet og saa staa og skjære Skiver af den anden Ende. Det er sandt forresten, der skal være en Vise om slig en Kar, som rodde til Danmark efter Brød i Krigens Tid. Jeg hørte det af en

Seminarist endda, saa det er ikke noget jeg sidder her og finder paa.»

«Husker De den Visen?»

«Nei, jeg kan den nu slet ikke. Men Dere kan vist godt faa den hos Seminaristen. Det var endda om en Lods borte ved Grimstadkanten, Gud ved om han ikke hed Terje.»

«Terje Viken?»

«Netop! Der traf Dere Navnet.»

«Jo, den Visen kjender jeg nok. Men kan De ikke nogen anden Vise om slige Folk?»

«Nei, det kan jeg saamen slet ikke.»

«Men hvordan gik det Deres Far, da han blev taget af Engelskmanden?»

«Aa, han kom jo i Prisonen, som de kaldte det.»

«Saa! Der havde han det vel ondt?»

«Vondt? Nei, var det ligt sig det? Der var rigtig greit i Prisonen, det sagde han ofte. Der lærte han baade Navigation og Mekanik og mange andre nyttige Ting, og da han kom ud igjen, saa blev han Styrmand med engang, og den Lærdommen havde han nok aldrig havt Raad til at koste sig, hvis han ikke havde været i Prisonen.» — —

Vinden har frisket paa, Baaden krænger



allerede lidt over og gaar rigtig susende afsted ud mellem Skjærene.

Vi lægger Aarerne ind, Mathæus kravler agter og giver sig til at karve Skraa op i sin korte Snadde, — en af dem, man kalder Næsebrænder, og som ialfald Mathæus forsikrer er saa korte for at de kan varme Næsen om Vinteren, naar det er rigtig forskrækkelig koldt.

Som nu Mathæus netop har faaet Fyr i Piben og sidder og maser og sutter for at holde Varmen vedlige i den vaade Skraatobak, siger han pludselig: «Jo, det er sandt! Jeg kan jo en Vise, som jeg husker, Far sang!»

«Hvad heder den Visen?» spørger jeg.

«Ja, jeg er ikke rigtig vis paa, om den heder «en smuk Vise» eller «en ny Vise.» Ikke for det: han er skrækkelig gammel, og Far mente, han maatte være digtet før de opdaget Australien.»

Denne Begivenhed i Verdenshistorien synes idetheletaget at være en af de mest epokegjørende for Mathæus.

«Det maa være en rar Vise, det. Hvordan begynder den?»

«Han begynder slig:

«O, du runde Jordens Klode, hvor forunderlig du est!»

Men lad mig nu tænke mig om.»

Da Mathæus har tænkt sig om en Stund, begynder han at synge, høitideligt og snøvlende som det var en Salme, og han tramper Takten med sin Støvle og rugger paa Overkroppen, ganske som han skulde sidde i Kirken:

O, du runde Jordens Klode, hvor forunderlig du est!
skabt af Skaberen, som hersker i det høie.
Du mangen Glæde stor du Mennesket har gjort,
ja med Kvaler de sig og maa lade nøie.

Udi store Parter fire vor Klode er inddelt.
som er Asia, Afrika med sine Riger.
Den tredie Del er Amerika, som ligger langt i Vest,
og Europa, som den fjerde Part maa blive.

Men saa gaar det rent i Sur for Mathæus, og han forsikrer, at det er slig en ubegribelig vanskelig Vise.

«Men hvis Dere vil høre en Skøiervise», siger Mathæus og sætter pludselig i at le. «Hohoi, ja den er rigtig skøiendes.»

Her er Visen:

Og Frieren traadte til Tora ind;
han klappede paa hendes Rosenkind:
Jeg er jo af Adel, sig tror du ei,
jeg bliver din Mand? — Men hun svarede nei.

Og Skrædderen tripped saa pent omkring,
som han ved hvert Skridt vilde tage et Sting,
Saa hedt som et Persejern elsker jeg,
o, tag mig til Mand! — Men hun svarede nei.

Forpagteren meldte sig strax derpaa:
Vel hundrede Ungmøer kan jeg faa,
og Penge i skjæppevis eier jeg.
O, tag mig til Mand! — Men hun svarede nei.

Matrosen han kom i sin begede Dragt:
O, Tora, du kjender vel Elskovs Magt?
Jeg eier ei Guld eller Sølv, men tag
mig blot for min Elskov! — Hun svarede ja.

Saa slynged han om hendes Liv sin Arm,
og trykked den blødende hvide Barm.
Til Kirken de fulgtes i Sind saa fro
og feirede Bryllup og satte Bo.

Sommer.

For en vældig Sommer!

Med éngang er den kommen. Luften staar blank og dirrer af Hede over de saftige Marker; Blomsterne brister og bliver til tusen Farver mellem det grønne, nogle blusser dybtrøde, andre lyser messinggule, men Frugttræerne om de lave Stuer lægger sig som Snedynger helt op under Tagskjægget.

For tre Dage siden stod endnu Skoven med ganske gjennemsigtige, tynde Blade, som Solen let kunde gjennemgløde; nu bulner de ud for hver Time og bliver tykkere og mørkere for hver Dag.

En Sværm af Insekter mylrer ud i Solskinnet; Gud ved, hvorfra de allesammen kommer! Det er ikke alene de plebeiiske graa Fluer, de geskjæftige Bier, de fede, dumme Humler og de klodsede Torbistre; nei

— der kommer farende nogle merkelige, forgiftige Bæstier med spillende Vinger, ilskt grønne eller violette, hidsige i sine Bevægelser og i sine Farver, som om de skulde høre hjemme i Troperne og ikke i vor veltempererede Zone.

Og over al denne Herlighed, som er væltet frem af Jorden paa mindre end en Uge, er udspændt en umaadelig blaa Himmel — klar som en tynd Glasboble, der synes at maatte springe i denne flammende Solvarme.

*

Det lille Fiskerhus, hvori jeg bor, er skinnende hvidmalet, Døren har røde og blaa Felter, Vinduerne kiger muntert ud i Solskinnet med hvide Gardiner bag de bittesmaa Ruder.

Foran Huset er der en Have, hvori der voxer Tusenfryd og Pinseliljer, og paa hver Side af Gadedøren staar to Syrentræer, aldeles overdryssede af violette Blomster.

Paa Engen foran Huset gror Hundekjæx og Smørblomst, men nede omkring Bækkeleiet blusser de tykke gyldne Ranunkler.

En hel Mængde Smaabarn vader omkring i den dybe Eng. De har flettet Birkeløv sam-

men til Kranser, som de har bundet om Haaret; en liden graa sygelig Fattigmandspige har stukket frodige Ranunkler gjennem det fine Løv; — se, hvor det straaler omkring det blege Ansigt!

Nede ved Bækkeleiet sidder en anden liden én ganske for sig selv. Hun vugger en Dukke paa Fanget, en Dukke klædt i ildrød Kjole. Og denne Dukke med de struttende Kinder og de vildtstirrende Øine ligger strunk og stiv paa den lille Piges brune Skjørt og gynges frem og tilbage.

«Dakkars lille Tulla», siger den lille Pige, «hun har Mæslinger! Dakkars, dakkars!»

Og saa synger hun igjen og traller med sin spinkle Stemme:

Bru, bru, breia;
Brua ligger brat under Heia
med Stølper og med Navler,
med alle gode Greier.
Ifjor for vi herifraa,
iaar gjør vi ligesaa.
Far i Fred, far i Fred,
Freden skal vi nyde.
Liden Fugl, som efter flyr,
skal i Tullas Gryde.

De andre, som gaar i Engen med Birkeløvskranser omkring Haar og Hatte, har nu

stillet sig op i en Ring og er begyndt at lege.

En liden Gut staar inde i Ringen; alle de andre holder hinanden i Hænderne og gaar langsomt rundt, medens de synger høit og klart ud i Solskinnet:

Hanen sidder paa Bjelken brun
og glæder sig alt af Kjede.
Saa nipper vi, saa tripper vi,
alle Pigerne har sit Sæde.
Og vil du 'kje med os i Dansen gaa,
saa skal vi dig i Ryggen slaa,
og Trøia dra', du maa herop,
du skal herop og danse.

Dermed styrter allesammen med høie Frydehyl løs paa Gutten inde i Ringen; de haler ham i Trøien og dunker ham i Ryggen og kniber ham, saa han hyler i vilden Sky.

Atter stiller de sig i Ring, gaar afsted igjen og synger:

Nu har vi danset den lange Nat,
saa vore Sko er blit tynde.
Aa, gid jeg nu blot var en Munk,
og du maatte være min Kvinde.

Her render Gutten ind i Ringen og tager en liden lyshaaret Pige, en Krøltop, som kvidrer og ler. —

«Nei, lad os nu lege videre», siger Gutten. Og saa synger de igjen:

Af alle de Piger i Dansen er,
af dem saa er du Guldet.
Slet ingen maa forlade sin Ven,
om Kisterne er ikke fulde.
Dameli, dameli store og smaa,
træffeli, træffeli lader os gaa,
lad Dansen gaa saa let omkring,
saa finder jeg nok Allerkjæresten min.

Og nu løses pludselig Ringen, hver tager sin, og saa triller de bittesmaa Par rundt og danser, til de gispende af Varme kaster sig overende i det dybe Græs.

*

Solen staar tæt over Aaskammen; store Skygger falder indover Engen. — «Karel, Theodor, Malevine, kom naa hjem med dere» — lyder det fra et af Stuevinduerne; — og saa triller Pjokkerne henover Tunet, klatrer besværligt fra Trappetrin til Trappetrin, snubler over Dørtærskelen og styrter med stort Rammel ind i Forstuen.

Saa kommer Aftenen, blank og stille.

Nede paa Kilen plasker Aalen høit oppe i Vandskorpen; i Sjøboden rumsterer gamle

Mathæus med Aarer og Fiskespand; snart kommer han ruggende opover Veien — smaasnakkende med sig selv.

En kan høre ham mumle langt opover Veien; saa smelder Gadedøren hans igjen, og han dreier Nøglen om.

Og Sommernatten falder — —

Paa den yderste, nøgne Ø.

Mod Middagens lyse Himmel reiser der sig en mørk Fjeldkam, der er høiere, skarpere og eiendommeligere end de øvrige Holmers afrundede Rygge.

Mathæus fortæller mig, at det er Ulvøien, og paa den er der mangt og meget forunderligt. For to Aar siden saa Mathæus Huldren selv gaa derude med en herlig Buskap, — aa jøs! for nogle Kuer! Det var nok ikke værd, at de kom paa Dyrskuet, for da vilde nok ingen anden faa Præmier. Og saa var det en liden Kjuring, som gik i Knæbuxer og havde rød Toplue paa Hovedet. Og han havde endda bitte smaa Knebler under Næsen, det lille Spøgelset. Han løb og hauked, saa det hørtes lang Vei. Og Huldren selv gik staut og kaut midt i Ku-Flokken med Bunding i Næverne og en svær hvid Hætte paa Hovedet.

Jaja! — og saa forsvandt de lige lukt ind i Fjeldvæggen baade Huldren og Kuerne og det lille Utysket. Mathæus havde ligget her ude og seet det altsammen fra sin Baad, — for de gik tæt forbi nede ved Stranden; en kunde se alting livagtig — lige indtil Hosebaandene paa Knæbuxerne til den rare lille Kjuringen.

«Men det er ogsaa paa andre Maader en besynderlig Ø», fortsatte Mathæus. «Der bor ikke andre end et Par Kvindfolk, og de er nu med Aarene blevet saa rare, at det er rent forskrækkeligt. Og en kan jo skjønne, at Folk maa kunne miste det vesle Vettet, de engang har havt, naar de bor slig midt ude i Sjøen uden at se Folk nogentid.»

Tilsidst bliver jeg saa nysgjerrig efter at faa se disse merkelige Mennesker, at jeg faar Mathæus overtalt til at tage iland. Jeg frister ham med Kaffe, og da kan Mathæus aldrig modstaa.

Han letter Krabben i en Fart, spiler Raaseilet, og nu gaar det i en Fei ud mellem Holmerne — Baaden snor sig langs Grundene, glider tæt forbi Skjærene uden en eneste Gang saameget som at skure langs Tangen. Mathæus kjender nemlig Leden som sin egen

Buxelomme, og han paastaar, at han kunde seile her iblinde.

Jeg var en ung Sjømand, jeg var kun atten Aar,
dengang jeg blev forlovet, det hændte sig en Vaar.
Det var en Aften silde, da Klokken den var ni,
da jeg mon begjære den Jomfru saa fin.

Saa venlig hun mig svarte og rakte mig sin Haand,
hun sagde: nu knytter vi Kjærlighedens Baand.
Saa vare vi forlovede i Maaneder ni,
saa kom der en anden, og saa blev det forbi.

Vi laa seilefærdig og skulde gaa ombord
at lette vores Anker paa Arendalske Fjord.
Og som vi stod og hivede, af al Kraft vi sang,
saa kom hendes Broder med Brevet i sin Hand.

Jeg dette Brev strax læste udi den samme Stund,
jeg tænkte paa den Aften udi den grønne Lund,
jeg tænkte paa den Aften, hun rakte mig sin Haand,
jeg tænkte paa hun sagde: nu knytter vi vort Baand!

«O, hils din kjære Søster saa venlig ifra mig,
jeg skjøtter ei om nogen i Norges Land og Rig.
For nu er Seila strækte, og alting er gjort klart,
adjø, ustadig Sofie, som bor i Arendal.»

Da Vinden var føielig alt paa en Ost-Nord-Ost,
en halv Mil fra Torungen kvitterte vi vor Lods.
Den anden Dags Morgen, da Klokken var sex,
da peilte vi Næsset i Nord-til-Vest.

Vi atter Kursen satte og skværte vores Seil,
vi seilte fire Dage for Bramseil og for Røil.
Adjø du elskte Norge, adjø ustadig Ven,
kanhænde du med Tiden vil angre det igjen.

Denne traurige Vise synger Mathæus for mig, medens han sidder agterud ved Roret og styrer Sjægten ind mod den forunderlige Ø. Og den gamle Ulk, der ser ud, som han har prøvet noget af hvert af denne Verdens Omskiftelighed, han siger med et langt Suk: «Aaja! Det kan være vondt nok at styre en Sjægte frem imellem denne Fandens Blindeled, — men saagu er det værre at baute sig selv frem mellem alle de velsignede Fruentimmerne.»

Den skarpe Fjeldkam deler Øen i tó vidt forskjellige Dele. Den, der skraaner udimod Havet, er øde og trøstesløs. Den salte Vind har brændt alt grønt bort; Lyngen kryber i Skjul bag Fjeldknatterne, og en enkelt Furu, som har bidt sig fast i en Revne, er i Tidens Løb blæst ganske skjæv, saa den tilsidst har lagt sig plat overende og nu strækker sine knortede Kviste henad Svaberget.

Men i samme Øieblik man overskrider Fjeldkammen, straaler al Sommerens Ynde en imøde. Vide grønne Marker breder sig nedover mellem birkevoxte Knauser, — og midt i den grønneste Blomstereng staar et stort flammende rødt Hus.

Mathæus og jeg spadserer henad en smal

Sti, der snor sig i de aller mærkeligste Krinkelkroge mellem Birkekrat og henad Engkanter.

Pludselig staar en ung Ko midt i Veien og glor paa os. Da vi kommer lidt nærmere, giver den sig til at brøle af alle Livsens Kræfter; den roder i Jorden med Forbenene og snøfter og fnyser for at gjøre Indtryk paa os.

Men da intet hjælper, og da vi uden Frygt og Dadel nærmer os, tager den med et Rendefart og sætter afgaarde med Halen ende tilveirs saa fort, at Pælen, den er tjoret i, ryger op i en stor Bue.

Og væk er den.

«Stakkars Beist», siger Mathæus, «hun havde vist aldrig seet Fremmedfolk før, slig som hun rendte.»

En Stund efter træffer vi en Sau med sit Lam. Og den stakkars Sau bliver endnu mere ræd end Koen; den render rundt omkring, indtil Tjoret strammer sammen om Halsen, saa den halvkvalt dratter overende.

Af Barmhjertighed kravler vi nu opad en Fjeldknaus, og skjult i Smaaskoven lister vi os forbi den elendige Sau.

Efter alle disse Viderværdigheder kommer

vi endelig frem til den gilde, røde Gaard. Paa Tunet sidder en Pige med Hovedet ganske indtullet i Tørklæder, saa hun knapt kan se.

Hun bliver ikke rigtig saa ræd for os som Koen og Sauen, men hun bliver ialfald meget forbauset og reiser sig ganske lamslaaet, maaber imod os uden at erindre at ordne sit Kjoleliv, som hun har knappet op i Varmen.

Men da vi er kommen godt i Snak med hende — og Mathæus er en Mester til at prate med Fremmedfolk —, erindrer hun lidt efter lidt sit mangelfulde Toilette og knapper Knap for Knap, Hægte for Hægte, dog uden at forhaste sig.

Tilsidst bliver vi saa gode Venner, at hun vil vise os ind i Huset, hvis vi vil love at gaa stille i Døren, for den Gamle ligger netop og sover Middag.

Vi træder ind i Bislaget og Gangen, som er halvmørk og skummel. De brede Bjelker er ganske opædte af Mark; fine runde Huller staar tæt ved Siden af hinanden i det brune Træ; nogle er saa nye, at det lyse Træstøv ligger i en lang Stribe nedover Væggen.

Gulvet er ogsaa saare skrøbeligt og knager ynkeligt under vore Trin. Vi bliver vist

ind i en Stue; en mørk uhyggelig Stue, hvor det lugter ganske besynderligt, — som om der for kort Tid siden havde ligget et Lig derinde.

I det ene Hjørne staar et vældigt Skab, der er fast i Væggen. Det er fuldt af Døre og Skuffer og Læddiker og er forsynet med alskens merkværdige Udskjæringer. I det andet Hjørne staar en Kakelovn i to Etager med et langt Rør ret op i Taget. Paa den ene Side af Ovnspladen staar en græsk Lampe, paa Ovnsdøren nogle Bogstaver og Aarstallet 1800.

I det tredie Hjørne troner en Seng med Søiler og Himmel, fra hvilken der hænger ned et tæt blomstret Bomuldstøi. Jeg glotter ind bag dette Omhæng og faar Øie paa et underligt Menneskeansigt, der gjør mig rent bange. Jeg har aldrig seet et saa langt, uhyggeligt, gult Ansigt. Det er en gammel Kone. Munden er helt aaben, Hagen er faldt ned paa Brystet, og gjennem det store Gab ser man ind i et sort, dybt Svælg. I Ørene hænger lange Guldørendobber.

Pigen hysser paa os: Det er den Gamle, som sover Middag, hvisker hun.

Dermed gaar hun ud og lader Mathæus

og mig ene tilbage inde i dette mørke, uhyggelige Rum.

Borte paa Væggen mellem de to Vinduer hænger en Hylde, der er udskaaren og rigt bemalet. Paa et af Hyldens Rum ligger en tyk Spændebibel. Jeg tager den ned og blader lidt i den. Ogsaa fra disse brunede Blade slaar Værelsets gamle Liglugt mig imøde.

Etsteds i Bibelen ligger et omhyggeligt sammenfoldet Papir. Jeg kan ikke modstaa Fristelsen til at folde det ud, og jeg læser følgende «Smukke Vise», der er skreven med store gammeldagse Bogstaver:

Naar som Morgennen gryr udpaa salten Søe
sad den hulde skjøn Ingeborg.
Ifra Havet hun venter aller Kjæresten sin,
hendes Hjerte det aabner stor Sorg.

O, velkommen, velkommen du Bølgen blaa
da den liflige Fuglen, som sang.
M.n den Sangen, han sang, den var nok ei saa god,
thi hendes Kjæreste laa bleg ud paa Kind.

O, velkommen, velkommen du Bølgen blaa
o, velkommen du dønnandes Vold.
Da du rørte allersidst ved min Kjærestes Haand
o, mig sig, var den varm eller kold?

O, velkommen, velkommen du Bølgen blaa
med det langsomme Skib ud i Havn.
O, mig sig, hvor er min Kjærest, som foer der udpaa,
saa du hannem paa salten Søe Strand.

Saa ganger hun sig til det Skibet paa Strand
for at see, hvor stor Sorg som du var.
O, da bare de hendes aller Kjæreste iland,
og hun saa aldrig mere til ham.

O, da brast hendes Hjerte, da faldt hun til Jord
og det voldte hendes store Sorg.
Og nu hviler den Yngling, ja en Sømand i Nord —
hos sin unge skjøn Ingeborg.



I det underlige Hus paa Ulvøi.

Mathæus og jeg havde siddet længe stille paa hver vor Stol, da vi hørte noget rasle borte i Sengehalmen og saa en brun Klo gribe om Sengeomhænget og drage det tilside.

Det gule lange Ansigt stirrede os imøde. Munden trak sig til den ene Side, og de rødsprængte Øine blev større og større.

«Haa vil Dere?» kom det saa med éngang.

Det var en mørk, ond Stemme, og da Mathæus begyndte at svare en hel Masse, blev det hugget af med et hvast «Høh?»

Til alt Held kom Pigen ind i det samme; hun skreg ind i den Gamles umaadelige Øre, hvis Flip var trukket endnu længere ned af den tunge Ørendob.

«Det er Mathæus fra Inderøia,» skreg

hun, «og saa en Mand fra Byen, som vilde se paa Huset.»

Hertil brummede hun noget uforstaaeligt og væltede sig ud af Sengen. Tjenestepigen børstede hendes Kjole lidt med sin flade Haand, og dermed gik den Gamle hen og satte sig ved Vinduet. Hun sagde intet mere; men hvor vi stod og gik, fulgte hun os med sine røde, mistænksomme Øine.

Tjenestepigen begyndte at sætte frem Kopper og Tallerkener paa Bordet. Det var altsammen gammelt og temmelig sjeldent Stentøi; Tallerkenerne var saaledes af den bekjendte blaat dekorerede, kinesiske Fajance, som i Begyndelsen af forrige Aarhundrede af Sjøfolkene blev bragt hjem fra England eller Holland, og hvoraf der endnu findes en hel Del her i Skjærgaarden.

Da Tjenestepigen havde stellet dette færdig, gik hun ud i Kjøkkenet. Der blev nu ganske stille i Stuen. Den gamle Kone saa ud som en forunderlig sammenkrøben Rovfugl; hendes brune Klør laa sammenfoldede paa Maven, og Øinene stirrede og stirrede. I Værelset ovenover begyndte pludselig nogen at røre paa sig. Langsomme slæbende Skridt drog sig henad Gulvet —: «Saa saa, lille

tunge Sind og var sjelden sammen med andre unge.

Lige efter Konfirmationen kom hun i Ulykken. Hvordan det gik til, vidste ingen. Den gamle Torbjør græmmede sig forfærdelig; hun var haard mod sin Datter og slog hende, saa hun ofte i timevis streifede omkring derude, hvor Øen er som vildest.

En Aften kom hun ikke tilbage. Det var midt paa Sommeren; det var halvlyst hele Natten, og da den Gamle havde lagt sig, gik Tjenestepigen ud for at lede efter hende.

Hun fandt hende ude paa den yderste Spids af Holmen. Der sad hun paa Hug med Hovedet i Hænderne og ruggede frem og tilbage.

Tjenestepigen fik hende hjem og i Seng. Hun blev liggende længe og var meget syg. Det viste sig, at hun havde født et Barn den Nat.

Men Barnet var og blev borte. Folk forstod da, at hun havde kastet det ud i Havet, og Tidevandet havde ført det væk.

Da den unge Torbjør kom op af sin Sygdom, havde hun mistet sin Forstand, og om det saa var den gamle strenge Lensmand, saa mente han, at hun havde faaet Straf nok nu.

Torbjør blev daarligere og daarligere. Hun gik hver Aften ned til Sjøen og ledte efter sit Barn. Tilsidst lavede hun sig en Bylt af Furukviste og Filler, og den Bylten kyssede hun og stelte hun om som om det skulde have været hendes tabte Barn.

Men den gamle Moder tilgav hende aldrig.

Aftensolen skinnede henover Øen; men det var som om dens Straaler ikke glædede. En dump Tristhed hvilede over hele Øen.

Mathæus og jeg gik hurtig paa for at komme til vor Baad. Da vi roede indover, saa vi et Menneske sidde sammenkrøbet inde i en mørk, stenet Vig.

Det var en Kvinde; hun sad med en stor skidden Bylt i Fanget; hun havde aabnet sit Kjoleliv og trykkede Bylten ind mod sit blottede Bryst.

Hun byssede og vuggede, nynnede og sang:

Opfor Bakke, nedfor Bakke stod en liden Kane,
tre Uger før Jul dansed Jomfru Ane
med alle sine smaa Terner.
Frem kom Hr. Peder og tog den Jomfru paa Fanget
saa gjerne.

Saa gir han hende et Par Silkesko
og dertil en Fløielshue,
for hun skal være ham huld og tro
og dertil være hans Frue.

Aftensolen sank bag Fjeldene i Nord, Nattebrisen strøg kjølig over Havet. Mellem de mørke Holmer begyndte Sjøen at dampe. Det saa ud som smaa lyse Skikkelser, som steg fra Dybet og dansede én lydløst imøde.

Paa Heien.

Høit paa Heien en Junidag!

Blaanende Fjelde, hvor Øiet ser; længst ude bag det bagerste Fjeld blinker det fra en lang Sølvstribe: det er Havet.

Den tørre Rensdyrmos knaser under Skoene; Myrulden staar og nikker omkring Vaspytterne.

Og en velsignet Sommersol skinner én muntert midt i Øinene, medens en passelig Bris vifter Fluerne fra Nakken.

Kjuringen Ole Nils trasker foran paa sine korte rappe Benstumper. Nylig da vi holdt Hvil bag en stor Sten og kogte Kaffe og spiste Smørrebrød med Ost og Sardiner paa, lærte Ole Nils mig en Lokk, som han synger naar han skal samle Kjørene om Kvelden paa Støilen:

Kom snille Fruer, Piger og Styvermand,
kom Katten, Oxen og Kjyrane.
Kom Maren og Karen og Krestian,
kom alle de onderlig Dyrane.
Kom Atter, Satter og Svana,
kom Kridekarosa og Krida,
kom Sukkertøri og Spriga.
Kom Ku, kom Kalv,
kom Badstuhal,
kis Kjyra!

Fram kom Smeden med Smietang,
han satte sit Merke paa Studehonn,
det voldte den skalkagtig Lensmand.
Kom Drojevand, kom Radsturogn,
kom Rankebu-Kjersti, kom Kapperalds-Kari,
kom Lækraste-Mari!
Kom Raude, Skaude, Bleige, Reige.

I Skindfalusken paa Valle,
der leiger di lystig for alle.
Der lægger di store Studehonn
i Naudevelen, i Sauespelen,
i søden Ost og i bløden Prim
saa lever de lystig paa Valle!

Ja, Gud ved, hvad nu dette betyder altsammen; Ole Nils kunde nu ikke forklare synderlig deraf; «det er bare sligt vi synger», svarer han, «og saa er han saa herlig gammel, den Lokken, saa han er vel blit lidt forandret i Tidernes Løb.»

Midt paa Heien træffer Ole Nils en Skræppekar, som han kjender. Det er en

lystig Fyr, han ler og snakker hele Tiden og fegter med Armene som en Italiener.

Han heder Mads Moi og er alt muligt: Hestebytter og Klokkehandler, Kramkar og Blikkenslager, og desuden kurerer han alskens Sygdomme — lige meget om de sidder paa Mennesker eller Dyr.

Hvad der for mig er det bedste ved Mads Moi er, at han har en vakker Stemme, — lidt smægtende i de høiere Toner, men blank og lys og ungdommelig. Han synger alverdens Viser; og jeg vil ikke skjule, at Mads Moi synger enkelte Viser, som ikke er ganske «artige». Men der er altid Saft og Kraft og Humor og Friskhed over disse Sange.

Udpaa Kvelden kommer vi frem til mit Bestemmelsessted: et Fiskevand, som efter Sigende skal være ualmindelig rigt. Medens Ole Nils nører op Varme mellem to Stene og sætter Kaffekjedlen over, ror Mads Moi mig ud paa Vandet for at se, om vi i en Fart kan faa et Par Fisk til Kvelden.

Kveldsolen ligger rødlig henover Smaaskogen rundt Fjeldvandet; det er blikstille, saa Breddens Trær og Stene tegnes nøiagtigt af, og den lyse store Himmel hvælver sig ned i Vandspeilet.

Vi skubber den firkantede Baad ud mellem Vandliljerne, der ligger i store Flaader langs Land. Mads ror udover og synger med sin klare Røst, saa det høres videnom:

Den Tid æg va heime i min Faders Gaard,
da skulle æg eigaang te Mølle gaa,
aa Veien va von, aa Sækken va tong,
æg strævte aa æg sprang, aa Veien va lang,
den heile god lange Vinternat.

Saa tog æg min Sæk op paa Møllarens Vis,
aa de va kje længe før Kvænna va klin,
hu sveiv aa hu grynte, æg skreig aa æg ylte
den heile god lange Vinternat.

Aa saa kom naa Møllaren slarkans sæg fram,
han gjore si Næse saa temmelig lang,
han ægga meg op, saa æg blei som en Top,
saa sprang han paa Steinan, saa slog han son Beinan
den heile god lange Vinternat.

Og saa gjør æg Møllaren ændaa et Pus,
og spænde ner heile hans Kvænnehus,
aa Kvænhuse raug, aa Møllaren taug,
aa Kvænna va dyr, den kosta fem Kjyr
den heile god lange Vinternat.

Aa saa gjør æg Møllaren ændaa meir,
æg tog hans Hest aa saa rei æg heim.
Æg rei aa æg raste, paa Hesten æg kjaste,
æg rei aa æg rende, den Hesten æg sprengde
den heile god lange Vinternat.

Møllarens Kjærring hu ba mæg te Bords,
ho sa', æg sku komme, aa de være fort.
Ho slo i en Dram, aa saa sat æg mæg fram,
den Drammen æg drak, den gjek i ein Fart,
den heile god lange Vinternat.

Aa Møllarens Kjærring ho bar te mæg Mad,
ho satte in te mæg ein tre-fire Fad.
Æg aad aa æg pløste, i Osten æg knøste,
æg aad aa æg klinte, ho svor aa ho pinte,
ho svor aa ho banna, æ aad op altsamma,
den heile god lange Vinternat.

Aa Møllarens Kjærring ho blei naa saa vrei,
ho slog mæg paa Kjæften med en Spege-Sei.
De svei aa de klei, aa saa gjor æg mæg vrei,
saa tog æg min Hat, aa saa ba æg Godnat
den heile god lange Vinternat.

Aa Møllarens Kjærring ho jaga mæg a,
ho slog mæg i Haave aa de me sin Stav.
Ho etter mæg jaga me Staur aa me Staga,
æg sprang aa æg traavte, ho dat aa ho snaavte,
æg lo og æg skrada, ho sprang, saa ho frada
den heile god lange Vinternat.

Aa Sækken den blei naa saa tong lig som Salt,
de gjek kje saa galt, æg fek atte te Malt.
De gjek kje saa gale, de blei ligsom Kale,
de gjek kje saa gale, æg fek atte de hale
den heile god lange Vinternat.

Der gik ikke mange Minuter før en Ørret paa et Par Merker slog efter Fluen, og da vi havde roet et Par Gange langs Bredden,

havde vi faaet saa meget, at vi mente det nu kunde være nok til Kveldsmad.

Saa skyndte vi os iland, slog en Kop glohed Kaffe i os, og i et Nu havde Mads Moi renset Fisken med sin Tollekniv. Han lagde nu en god Klat Smør ind i Maven paa hver Ørret og stegte dem saa paa Glo uden videre Omstændighed.

De smagte os aldeles fortræffeligt.

Vi kastede nu nogle svære Tyrikubber paa Baalet, saa det blussede op i den lyse Luft med en høi mørk Flamme. Og da vi nu alle tre havde faaet nogle rigtig gloendes hede og sterke Toddyer tillivs, steg Humøret endnu mange Grader.

Især blev Mads ganske ellevild. Han dansede og trallede og lo og fortalte om, hvilken Fandens Fyr han var til at handle med Heste.

«Hohoi», raabte han, «jeg har selv lavet en Vise om en Gamp, jeg engang havde. Vil Dere høre den Visa om den stae Gampen?»

«Javel — lad os faa den!»

Mads tømte sit Glas, rømmede sig vel og længe og sang, saa det ljomede mellem Fjeldene i Nattestilheden:

Æg skulle mæg ud paa Hestehandel,
æg dralta vesterøve langs Lande.
Æg hadde ein Hest, men sta va han,
ikje meir end han gjek, saa sto han som Stein,
aa du Svein, du Svein! den Mærra den blir dæg te møe
Mein!

Mi dralta aa flaug, aa Veien blei lang,
for ikje meir end han gjek, saa sto han.
Æg hadde ein Slant paa Flaska mi,
hellest hadde æg naa blit reint forbi.
Du Svein, du Svein, aa drik naa kje te du blir rekti klein!

Da æg hadde drokke, saa blei æg gla,
æg glømte saa reint, at Hesten va sta,
æg saang aa æg lo
godt va de, ho Kari mæg ikje fæk sjaa.
Du Svein, du Svein, aa drik naa kje te du kan ille staa.

Æg mins naa kje meir end æg hedan for,
for æg dat naa op i ei Veiegrov.
Æg vaagna kje op, før Maanen skjein,
daa va æg sinna, æg banna aa slo,
men trur du kje Mærra ho sto aa lo!

Lidt efter sov baade Ole Nils og Mads Moi. Fra Skogen hørtes Fuglenes sagte Stemme, nede i Fjeldvandet sprat Smaaørreten, saa den blanke Flade krusedes af hundrede Ringe.

Men vi skal tidlig op — bedst at tulle sig ind i sit Plaid og lade alle Sommernattens smaa Lyd dysse sig ind i en dyb sund Søvn.

Skjærgaardsfolk.

Slig en Høstdag som der kan komme midt i blanke Juli Maaned — med en Vind saa ubarmhjertig raakold, at en maa trække Vinterfrakke paa, ialfald naar en sidder ude paa Sjøen i aaben Baad. Slig en Dag er blaasur, siger Folk — Havet er ogsaa blaasurt, der det gaar grættent mellem Holmerne med lange svarte Striber efter Vindkastene, som kommer saa forhidsige nedover Holmevæggen.

Nei — bedst at komme iland og ind i det lille Skur, hvor Folk sidder og venter paa Baaden, som skal til Byen. Og selv om der ikke er god Luft inde i Skuret, men ganske tykt af Skraatobaksrøg — saa føles det dog som en Luning, naar man faar trykket sig op i en Krog. Og naar man saa selv faar tændt sin Snadde og damper omkap med de andre, generer Luften en mindre, og tilsidst vænner

ens Øine sig til Taagen og man skjelner hver enkelt Person og hvert enkelt Ansigt inde i Regnhavet.

Slige Skjærgaardsfolk er noget for sig baade at se og at høre paa. Der pleier at være noget vist knortet over deres Skikkelse, ja, en saadan gammel Fiskernæve, som har slidt og frosset og verket længe nok, den ligner nu mest en rar brun Trærod med fem korte Pinder, der er krogede og mishandlede paa alle optænkelige Maader. Naturen har sat det samme Præg paa Mennesker og paa Vegetation. Naar man ser paa en slig gammel seig Furu-Kall, som staar yderst ude mod Sjøen og skyder Ryg mod Paalandsstormen, da opdager man øieblikkelig det nære Slægtskab mellem den og de seige, magre, skutryggede Fiskere, som tager det med Ro — bevars! men som heller ikke er til at rokke, naar de først sætter sin krumme Ryg mod Veiret.

Der er ikke stort andet end tyk Bark og seig Ale paa de Træer — ikke noget overflødigt, ikke nogensomhelst Fedme, det har de ikke Raad til. Thi alt, de eier og har, maa spændes an og blive til mager og sund Styrke, som ikke frygter for andet end Gigten. Men

den er ogsaa deres værste Fiende; den vrider Fingrene skakke, og den fletter de seige Furugrene saa forargeligt, at det ikke er Raad for at faa dem fra hinanden mere.

Og de smaa grimede Ansigter, der oftest er overgroede af et rent Ugræs til Skjæg, de er ogsaa slig, at man maa tænke de har gloet og gliset meget mód Sjøen — snart i Solglitter, snart i Storm. Øinene ligger dybt inde mellem Øienlaagene, og omkring dem er der et helt Net af Rynker, som med Tiden er ganske stivnede. Naar de saa skal se skarpt efter noget, eller de skal høre paa noget, som siges til dem, ja — bare de skal tænke lidt efter — saa glider gjerne Munden op, hvilket undertiden kan give dem et taabeligt Udtryk. Men dette med Øinene, som ligesom myser, og Munden, som er aaben, det er begge Dele kun den gamle Vane, som Sol og Storm paa Sjøen har lært dem.

Og naar man hører paa dem, saa er de saa besindige. Ja, hvor de er besindige! De fleste taler langsomt, meget langsomt, betænker hvert Ord. — Men selv om der er en og anden, som er rap i Munden fra Naturens Haand, saa vil man snart lægge Merke til, at han ikke derfor er mindre besindig. Alle de

smaa, forsigtige Bi-Ord, de Folk snor om sin Tale! Alle de Indledninger og Reservationer! «Ja, jeg mener nu mest det, at» — det er den Formel, hvormed enhver dannet Skjærgaardsbo begynder sin Tale. Bliver han henrykt over en Ting, udbryder han ikke i jublende Adjektiver, men slaar en liden fornøiet Krøl paa Stemmen og siger: «Ja, det var sandelig ikke saa værst! Nei, det var forlade mig ikke Spøg!»

Det er derfor slet ikke saa galt at sidde blandt lutter Skjærgaardsfolk slig en blaasur Eftermiddag — selv om det er i et Skur ude ved Sjøen og i en Luft, der er tildampet af et halvt Snes sure Skraatobakssnadder. Selv om man plumper umotiveret derind, kan den, der har aabent Øre, strax lære noget af deres besindige og lunt spøgefulde Tale.

Der er en rødhaaret Mand, som har Ordet, en urolig og lystig Krabat, som jeg kan skjønne er inde fra Landjorden, fordi han har en egen Reisning, der fortæller om mere Motion end den, Skjærgaardsboen har Anledning til at faa. Desuden har han en urimelig lang Knebelsbart, som ikke vilde kunne trives i Storm, og dertilmed slænger han paa Ordene, saa jeg kan høre, han er fra Mandalskanten.

Jo, han fortæller om sine Bedrifter. Han skulde skydse en Fyr her forleden — Østlænding — der mest saa ud som en Handelsreisende. Og saa mente han som saa, at en altid faar se sig for, hvad det er for Folk, en har med at gjøre, og saa spurgte han sig for, hvad den Reisende var for Slags Fyr og hvad han hed.

Men saa vendte Østlændingen Hovedet mod ham og sagde saa forskrækkeligt bøst: «Fan skjæller det dæj, Far?»

Nei, nei, tænkte Mandaliten. «Bevare min Mund», tænkte han, og holdt Tand for Tunge, men lurede stille paa, hvordan han ved Leilighed kunde faa givet Østlændingen det, han fortjente, paa den pynteligste Maade.

Da de havde reist langt og længe i Taushed, vaagnede pludselig Østlændingen af sine Tanker og pegede ivrigt ud mod en stor Gaard paa Siden af Veien.

«Hei, du! Hva heter den Gaarden der?» brølte han.

«Haa Fanken skjiller det Dere?» svarede den Rødhaarede paa sit blideste Mandalsk.

Denne lille pudsige Historie, der saa træffende karakteriserer baade en sproglig og en psykologisk Forskjel mellem Østlænding

og Sørlænding, vækker megen Glæde mellem Skjærgaardsboerne, og nu giver de sig til at fortælle løst og fast om hinanden.

Der er bare en, som tier ganske stille; thi han synes at have ganske andre vigtige Forretninger fore. Han sidder nemlig og øver sig i at spytte, og jeg har aldrig i Verden seet noget Menneske, der har drevet denne nationale Sport til en saadan Fuldkommenhed. Det er en alvorlig og hæderværdig udseende Gamling, der har et tæt, graat Skjæg rundt Halsen. Dette Skjæg ser saa godt og varmt ud, at det sikkert maa kunne gjøre Tjeneste som Uldskjerf. Ret overfor der, hvor han sidder, staar der en liden Ovn, og han har længe siddet og seet paa denne Ovn. Saa plirer han lidt med det ene Øie, spidser Munden, og vips! farer der en fin, spids Straale tvers over Gulvet ind i Kakelovnshullet! Det er mageløst! En Stund efter gjør han det ganske roligt en Gang til, som for at overbevise os om, at det ikke var et Slumpetræf; men intet Træk i hans Ansigt forraader, at han beiler til Mængdens Bifald. Nei, han tygger roligt videre og stirrer roligt ret frem for sig, som om dette var den mest hverdagslige Ting i Verden.

Borte i den anden Kant af Skuret er der en liden bitte tør Fyr med pibende Stemme, som fortæller om Tilla i Persillestrædet. — «Husker Dere ikke Tilla? Tilla Tusta, som de kaldte hende, skjønt der var saamen ikke noget Tust med hende. Hun drev det mest med at skjænke ud Brændevin, og det havde hun jo ikke Lov til, kan Dere begribe, saa hun kom sagtens i Uleilighed. Men forresten var hun saamen saa grei, saa grei — aa nei, saamen om der var noget Tust med hende, nei!»

«Var *du* nogen Tid hos Tilla?» spørger en Stemme inde ifra Taagen, «*du*, som er total?»

«Ja — du ved jo det: Jeg kjøbte aldrig noget hos hende — det kan du da begribe. Men det hændte jo, at jeg traf en Dalemand, jeg kjendte fra den Tid jeg for og handlede; og Dalemændene skulde nu saa bestemt til Tilla altid. Og de skulde altid betale, sagde de, og det gjorde de ogsaa altid. Ja, ja — naar en faar det til givendes? Hva? Det er en anden Sag. Jeg har saamen aldrig spenderet en Skilling paa at kjøbe en Dram selv, det har jeg ikke; for jeg har saamen andet at bruge Skillingerne til end til berusendes

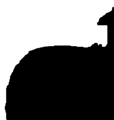
Drikke. Men naar en faar det til givendes — hoh! da maatte en være bra nauden, om en ikke tog imod.»

Da der ikke er nogen, som protesterer herimod, gaar den lille tørre Stemme videre i sin Fortælling om Tilla Tusta i Persillestrædet; men Interessen er imidlertid henvendt paa den graaskjæggede Spyttekunstner, som ganske taus og koldblodig har præsteret de mest forbløffende Beviser paa sin Færdighed.

Hans Øine har nu fæstet sig ved en Hund, der ligger og sover under et lidet Bord under Vinduet. Den har lagt Snuden paa sine Labber og ser ganske lykkelig ud. Men Gamlen ser paa den med et graadigt Udtryk i Øinene; han gumler og tygger og tager Sigte; thi dette er virkelig en Rekord; — Hunden ligger saa langt inde under det lave Bord, at han *maa* træffe Bordkanten istedetfor Hundens Snude.

Efterhaanden er alles Interesser henvendt paa Championen, og ingen lytter mere til Historien om Tilla i Persillestrædet.

Endelig stanser Gamlingen; Munden spidses, og et fint Projektil slynges i en mesterlig Bue — en Millimeter fra Bordpladen — og rammer Hunden midt paa Snuden, saa den farer



op af sine blide Drømme og begynder at vaske sig i Ansigtet med begge Forpoter.

Men da nu alle giver sig til at le beundrende af dette Mesterstykke, snur Gamlingen langsomt sit Hoved og mønstrer dem forundret, som om han aldeles ikke kan begribe, hvad det er de morer sig over. —

Et langtrukkent Brøl høres udenfra; det er Dampskibet, som kommer, og strax gaar der et Ryk gjennem Folk i Skuret; i en Fart er de samlet alle deres tusen Pakkenelliker, og ud i Stormen tumler de om hinanden, og ombord kommer de hulter til bulter i den lystigste Forvirring.

Snart er atter Holmen øde. Kun den gamle Graaskjæg staar nede paa Bryggen og sigter efter to Spurve, som slaaes om noget spildt Korn.



Sjøblomsten.

Kjilen ligger smal og svart og stille langt indefter. Paa begge Sider reiser der sig brat Fjeld med Eg og Smaafuru groende i Stenkrikerne.

Der er svært trist derinde; og hvad der gjør det endnu tristere er, at der ved Indløbet til Kjilen staar nogle Levninger af et Vrag og spriger op af Vandet som de sidste Ribben i en Kjæmpes Skelet.

Sjøen gaar syg og lunken indover, og jo længer ind en kommer, desto mere brakt og kleint bliver det, indtil det inderst inde er det klare Ferskvand.

Men ude paa Pynten, der hvor Skelettet staar, kan det hænde, at Havet endnu har Magt, naar Veiret er rigtig overhændigt udenfor. Dog er det en stor Sjeldenhed, at Braattene naar saa langt som hid.

Her er temmelig ens baade i Sol og i Graaveir. Forunderlig trist, som om der var hændt noget her engang, — noget, der havde givet Naturen sit Præg, og som den ikke mere kunde glemme. —

Det er kanske mest det Skibsskelettet derude, som gjør Kjilen saa traurig — især naar en ved, at det er Skelettet af «Sjøblomsten», der engang var Byens Pryd og alle Gutters Stolthed.

Slig en svær staselig Skude — hvor Menneskers Hjerter kunde hænge ved den! Hvor mangfoldige der var, som elskede den og fulgte dens Skjæbne som om den skulde have været et levende Væsen, ja — næsten endnu mere.

Men det forstaar ikke Folk nu for Tiden.

For der er saamen ikke stor Stas ved disse moderne Jernskuder, der kommer fra Verkstedet fixe og færdige med Skrue og Skorsten og uden nogen Rig, som det er værd at snakke om. Da var det noget andet i gamle Dage, naar Skuderne ganske og aldeles hørte hjemme i sin By. Ikke nok med det, at Rederen og Kapteinen var af Byens Folk og at Matroserne var af «Gadas Gutter». Skroget selv havde staaet paa Verftet hos Konsulen; der var Kjølen lagt paa Beddingen

og Kjølplankerne var hugget i den gamle Holskau bagenom Byen; og fra den «Skauen» kom hver eneste Planke i hele Skroget og de ranke Master med. Det var altsammen arbeidet af Byens Tømmermænd og malet i lyse gilde Farver af Byens Malere, og om det saa var Taugverket, saa var det spundet paa Baltzersens Reberbane, og alt, hvad der fandtes af Seil og Flag, var syet hos gamle Seilmager Jacob. Og hver evige Dag stod Verftet fuldt af Folk, som fulgte Arbeidet med den dybeste Interesse; — hver en Skolegut, ligegyldigt om han var Latiner eller Almueskolegut, tog sig en Tur derned hver Eftermiddag og fik en grundig Lærdom af en gammel Ulk, som sad paa en Stabbe og saa til med kritiske og kjærlighedsfulde Øine.

Thi man maa ikke tro, at det var saa ligetil at sætte sig ind i alt, hvad der fandtes i sligt et Skib. Hver Taugstump havde sin Plads og sin Bestemmelse, og hver Seilfille havde sit Navn og sin Mission. Og dette interesserede jo Gutterne overmaade; det hændte ikke sjelden, at slig en Lektion i Navigation gik ud over Cicero eller Horats.

Men ogsaa de af Byens Folk, som var komne mere til Aars, syntes, at de havde sin

Andel i dette Byens Barn, som holdt paa at blive til; selv de gamle fine Herrer tog sig en Sviptur nedom Konsulens Verft før de gik til sine Aviser i Klubben, og det hændte ofte, at de kom i den lidenskabeligste Diskussion i Anledning af en Røil eller et Bramseil.

Paa den Vis voxte Seilskuden sig fast ved Smaabyfolks Hjerterødder; og var det da noget underligt, at hele Byen var i Fest, naar Kjælebarnet skulde gaa af Stabelen? Alt, hvad der fandtes af Vimpler og Flag (og der fandtes utrolige Mængder!) blev heiset i Top, alt, som kunde krybe og gaa i Byen og Omegn, myldrede rundt Havnen; thi paa Konsulens Verft var kun den nærmeste Slægt, saa at sige; — Rederne, Kaptein, Tømmermænd og andre, som havde været med at fuldføre Mesterverket, og de følte sig allesammen umaadelig stolte over at være saa vigtige Personer, samtidig med, at det var en Smule vemodigt at se sit Barn drage ud i Livet.

Naar derfor Dækket faldt fra Navnebrettet, kunde Byens Navn med Rette staa under Skudens; thi dette Skib var i Sandhed fra sit Hjemsted. Og naar det larmende brusede ud i Vandet og løftede sig igjen saa fint som en stor Sjøfugl — da steg Mængdens

Hurraer i en uhørt Begeistring, og der lød Hvin fra de Gutter, hvis Henrykkelse blev ganske uudholdelig.

Naar et saadant Skib siden stak tilhavs eller kom hjem igjen, blev det altid hilset til Afsked eller modtaget paa Bryggen af Byens Folk, der interesserede sig for dets Ve og Vel med større Kjærlighed, end de nærede for de fleste af sine øvrige Medborgere.

*

Da «Sjøblomsten» gik af Stabelen, sad der en ung Gut i et Plommetræ og skreg sig næsten fordærvet. Plommetræet stod i Jomfru Spegens Have, og uagtet den arrige Jomfru stod i Haven med en Støvekost og hvinede og slog, blev Martin Hansen siddende ganske uforstyrret. Og det endda Martin Hansen ikke hørte til de Gutter, som pleiede at ærte Jomfru Spegen — tvertimod! han var Godsligheden selv, og man kunde ikke se godmodigere og ærligere Øine end Martins. Men han maatte nu se «Sjøblomsten» løbe af Stabelen, om han saa skulde dø af det, og da var Jomfru Spegens Plommetræ det bedste Sted, man kunde ønske sig; thi det bøiede

sine svære, knortede Grene langt udover Konsulens Verft.

Martin Hansen havde seet hver Nagle, som blev slaaet i «Sjøblomsten»; ja han havde endogsaa faaet Lov til at hjælpe til engang imellem; thi hans Moster var gift med en af Tømmermændene, og desuden kjendte han gamle Tobiassen, som skulde være Baadsmand ombord paa første Reis. Han havde tryglet Baadsmanden om at faa være med som Dæksgut; og tilslut havde Gamlen givet efter og sagt, at han kunde jo sagtens spørge Kapteinen. Siden havde Martin ikke hørt noget fra Tobiassen før idag, da han skulde ned for at se «Sjøblomsten» «skri'e», for Baadsmanden kom hen til ham saa blid og blank i Øinene og med en umaadelig flot Hat paa Hovedet og sagde, at nu var den Sagen klar. Og der var Kapteinen, sagde han, og pegte paa den lille rødkindede Skipper Kvaase, som stod og tyggede Skraa, saa det drev. — Er det denne Kyllingen, Tobiassen, sagde Skipper Kvaase og kneb Martin i Halsen med nogle forfærdelige Fingre. Men Martin knyede ikke, skjønt det gjorde ganske umaadelig ondt. Naa, der er Tømmer i Knegten, sagde Skipper Kvaase, og saa lo Tobiassen og nikkede billigende til

Martin, og saa gik de begge og efterlod Martin saa ganske fortumlet af Glæde, at han udenvidere klatrede op i Jomfru Spegens Plommetræ og ikke engang hørte hendes ynkelige Pib dernede, langt mindre kjendte de Pinder, hun nu og da kastede paa ham, da hun ikke kunde række høit nok med Støvekosten.

— Naar Sjøfolk i gamle Dage først havde faaet fast Fod ombord paa en Skude fra Hjemstedet, skulde der noget til for at fordrive dem. Tilsidst blev de stædige som gamle Rotter; ja, der skulde et totalt Forlis til for at drukne dem; thi de flikkede og stelte med Stumperne, saalænge der fandtes nogen igjen. Slig var det ogsaa med Martin; der kunde sagtens ofte være baade haardt og drøit ombord; thi Kaptein Kvaase var en streng Kar, som forlangte, at hver Mand skulde gjøre sin Skyldighed og endda lidt til. Men skjønt Folkene ofte kunde sige sig imellem, at dette her — det var da rigtig urimeligt, saa faldt det dog ingen ind at gaa fraborde og tage Hyre i et andet Skib; thi «Sjøblomsten» var den flotteste Brig fra Byen, og at være ombord paa den var nu til syvende og sidst det greieste, selv om en andetsteds kunde faa det behændigere i mange Maader.

Om Kvelden var det saamen ogsaa saa triveligt, naar hele Mandskabet sad sammen og pratede om nyt og gammelt derhjemmefra; der var altid en, som kunde en snurrig Historie om nogen, alle kjendte, og saa var der et Par, som spillede Trækspil.

Og naar saa «Sjøblomsten» kom hjem om Høsten — slig en fin Høstdag, naar alle Signalflagene formelig skinnede i Riggen, — ja, da var det en Stolthed, saa Hjertet skalv i Brystet paa nogen hver.

Thi «Sjøblomsten» var og blev den kjækkeste Skude fra Byen, om der saa blev bygget noksaa mange nye, og slig som den seilede, slig seilede ingen anden, — absolut ingen anden. Der var næsten ikke den Nation, som ikke havde forsøgt sig. Og var der nogen, som vovede at tvile paa Skudens Dyder, da var alle ombord paa «Sjøblomsten» parate til at slaaes. Især var Martin Hansen rap paa Næven; han var nu voxet op til en stor og sterk Baadsmand med de mildeste og mest hengivne Øine, nogen kunde se; snil og godslig var han, som Dagen var lang, men naar det gjaldt «Sjøblomsten», forstod han ikke Spøg; da bankede han gjerne et helt Skibs-

mandskab tversigjennem, og han lagde ikke Fingrene imellem, naar han slog til.

Men en Høst «Sjøblomsten» kom hjem, var ikke Martin Hansen med. Mandskabet talte ikke om ham; de hørte nødig hans Navn nævne; de betragtede ham næsten som en Forræder. — Egentlig forstod de ikke, at det skulde være Martin, som havde gjort Fant af sig. Han, som var allerstoltest af «Sjøblomsten», han, som havde givet den meste Juling for Skudens Skyld — at *han* skulde kunne rømme; nei, det var ikke muligt at forstaa. — Kaptein Kvaase, som imidlertid havde faaet hvide Lokker omkring sit røde Fjæs, brummede olmt og gik rundt og gumlede paa en hel Masse Forbandelser over Fruentimmerne.

For naturligvis var det Fruentimmerne, som havde faaet Martin Hansen til at gjøre Fant af sig.

«Sjøblomsten» gik sin Gang fra Kyst til Kyst, Aar efter Aar. Den fik ny Kaptein og nye Matroser, den fik ogsaa nye Planker i Skroget baade hist og her, hvor de gamle var kleine, men det gik for sig saa langsomt, at ingen lagde Merke til det. «Sjøblomsten» flød endnu lige stoltelig paa Bølgerne, og Gallions-

figuren var endnu lige saa smuk som for tredive Aar siden; men der var ikke den gamle Stas mere, hverken naar hun kom eller naar hun gik; den lille By var blevet øde og stille; de store muntre Verfter laa nu tomme og stængte; stygge Nesler groede triumferende over de gamle Skibsrender.

Kleine Tider! mumlede Folk, naar de saa «Sjøblomsten» komme; og saa skal en ligge og drasse med slige gamle Plimsoller som den der!

— En Høst led hun meget ondt i Nordsjøen. Det var saavidt, hun klarede sig ind til en engelsk Havn; men da der kom Ordre om at seile hende hjem strax, gik Størstedelen af Mandskabet fraborde. Men der findes altid nogle Galninger af Nordmænd, som er villige til hvadsomhelst, og der fandtes ogsaa nu en Haandfuld Folk, som vilde gaa over med «Sjøblomsten»; de skrød svare af det i Kneiperne, saa det rygtedes snart, hvad for nogle Karer de var.

Den eneste, de manglede, var en paalidelig Tømmermand, som kunde paatage sig at flikke Skavankerne, naar det blev nødvendigt. Men der var ingen af slige Karer, som vilde være med paa denne Uvittighed; derfor blev

«Sjøblomsten» liggende, og de Folk, som allerede havde hyret sig, drak sig halvveis fordærvede af bare Begeistring over sit eget Mod.

Men en Kveld kom der en Mand ombord; en stille stor Mand med rundt graat Skjæg. Om han ogsaa virkelig turde paatage sig at være Tømmermand ombord paa «Sjøblomsten»? — Han taug lidt, Graaskjæggen; saa smilte han paa Skakke gjennem Skjægget, saa det var ondt at se paa: Ja, han tænkte nok, han turde paatage sig den Ting. — Ja, men Skuden var klein; dette her gik paa Livet løs! Skipperen, som havde paataget sig Vovestykket, havde i det sidste gjentaget den samme Lektie saa ofte, at den nu gik ganske af sig selv. Graaskjæggen taug ogsaa nu, og Skipperen maatte spørge op — skarpt, indtrængende og samvittighedsfuldt, om han havde gjort sig Rede for dette, det var Livet, det gjaldt! Livet!

Da lo Graaskjæggen lidt — dybt nede og det var ingen hyggelig Latter, og saa sagde han møisommeligt og ligesom forlegent: Jaja! Det faar jo skure. Det kan vel ikke være saa farlig meget værd heller, nu mere!

Jaja, sagde Skipperen og gik med for at vise Tømmermanden rundt. Men Skipperen

havde ikke stort at vise; thi Graaskjæggen lod til at vide langt bedre Besked selv. Han var henne og bankede paa Bordvæggen hist og her; bankede forsigtigt og ligesom ømt med en stor Langemand. Og da han sad inde i det lille Lukaf, hvor der endnu hang et lidet Skilderi af en Hund og en liden Pige, da kom der noget vaadt i Graaskjæggens Øine. Ilde var der faret siden sidst baade med «Sjøblomsten» og med ham! — Men at han skulde træffe «Sjøblomsten» igjen saa klein, det havde han dog ikke troet!

Samme Kveld blev Martin Hansen forhyret som Tømmermand, og Skuden stak tilsjøs med alle sine tapre Folk ombord.

*

Saa laa Martin i den samme Køie som dengang, da han var Unggut og stevnede ud i Livet med gode, trohjertede Øine. Nu var han blevet en gammel Mand, gammel og udslidt af Livets Sorg og Lede. Og de gode, trohjertede Gutteøine var blevet skumle i Blikket; de saa sjelden op, — det var som de skammede sig for at møde ærlige Folks Ansigter. — Men ikveld piblede der Taarer

frem fra de skumle Øine; Herregud! saa var han paa «Sjøblomsten» igjen; saa kom han tidsnok til at være med paa dens sidste Reis. Og selv om den ogsaa blev hans sidste, saa skulde han aldrig klage; nei, han skulde saamen ikke engang prøve paa at gaa fraborde; det bedste for ham var, kanhænde, at gaa tilbunds med den gamle Skude. Og Taarerne piblede frem igjen . . .

Han laa vaagen hele Natten, hørte Tømmeret knage og sukke, hørte Sjøens Skvalp henad Skibssiden, — og Livet vuggede forbi ham saa underlig fjernt borte, — det gjorde ikke ondt mere, nei, intet gjorde ondt nu mere.

Det var den muntre Mary oppe i Bar'en; han havde truffet hende en Aften sammen med nogle andre fra Skuden, og strax havde Martin fundet, at der ikke fandtes andet Kvindemenneske paa Jorderig. Han gav hende Foræringer, han kjøbte væk hele sin Hyre for at gjøre hende glad, og hun var glad og Martin var lykkelig. Da de reiste bort, var han og Mary Kjærester. I to lange Maaneder var han borte, og da han kom igjen, var hun lige smuk, lige sød og lige munter og Martin lige lykkelig. Men en Kveld fik han ved et

Tilfælde vide, at Mary havde været Kjæreste baade med en og med to, mens han havde været borte.

Det faldt over Martin som en mægtig Forbitrelse; han vilde straffe den utro Kvinde og gaa bort i Foragt; men da han begyndte at tale haardt til Mary, græd hun saa saart og indrømmede alt. Ak, det var saa haardt for en enslig Pige — her paa en Bar, hvor der kom saa mange. Og hvis hun ikke var venlig mod Gjesterne, blev hun jaget paa Gaden af Verten, og da var der intet Valg mere for hende. Og saa græd hun igjen, den arme Pige, saa at Martins haarde Haand løste sig op og klappede hende ømt henover Haaret med al en sterk Mands medlidende og tilgivende Ømhed. Saa var det, Martin lod «Sjøblomsten» reise, og lidt efter giftede han sig med Mary. Havde Martin ventet, at han ved sit Høimod skulde have knyttet hende til sig, blev han bittert skuffet. Zigeunerblodet sad dybt i Mary; Længselen efter de lyse Kneiper med flotte Sjøfolk og lystig Reel tog snart Overhaand, og uagtet hun snart efter fik en liden Datter at passe, lokkede dog alt dette nede ved Havnen hende hjemmefra. Naar Martin skjændte og slog, græd hun saa

bitterlig: ak, hun var saa svag; hun kunde ikke for det; men han maatte være god mod hende; — ak, hun havde jo ingen anden!

Lidt efter lidt sank der en dump Ligegyldighed over ham; han saa, at han sad til Halsen i Livets Smuds; men han taug stille; han klagede ikke. Den eneste Forandring, man kunde se paa ham, var, at hans gode Gutteøine mørknede i Skam og Sorg og veg for Godtfolks Blikke. Og Mary sank under i Elendigheden og forsvandt. Den lille Datter voxte op; hun var Moderen op ad Dage; han elskede hende med hele sin ængstelige Kjærlighed: Vorherre holde sin Haand over hende! Men alt det, han vogtede hende, saa kunde han ikke skjule for sig selv, at hun gled langsomt fra ham: Reel'en lokkede ogsaa hende; Lyset fra de smaa Havnekneiper — og han saa hele Fordærvelsen foran hende, naar han hver Aften bad saa brændende en Bøn om, at lille Mary ialfald maatte skaanes.

Da lille Mary var 15 Aar, blev hun syg og døde. Martin sad længe ved Leiet, og hans store, alvorlige Ansigt var ganske tillukket. Saa strøg han de foldede smaa Pigehænder og nikkede paa sit tunge, sorgfulde Hoved; han forstod nu, at Vorherre havde

bønhørt hans bange Bønner og holdt sin Haand over hende, alligevel.

*

«Sjøblomsten» slap vel frem til den lille By; men da den blev underkastet Sjøbesigtigelse, lo de Sagkyndige og sagde, at dette var det værste, de havde seet: man kunde stikke Fingeren tvers igjennem Kjølplankerne. — Men flyde kunde hun endnu, og saa blev hun afrigget og slæbt ud i Kjølen, hvor Skroget blev brugt som Kuloplag.

Martin Hansen fulgte med «Sjøblomsten». Han bad saa pent om Lov til at bo ombord i den gamle Skude og holde Vagt. Folk smilte af ham og lod ham gjøre som han vilde; han var jo blevet lidt forstyrret paa Slutten, gamle Martin.

Fra den Tid af saaes han sjelden. Ingen kjendte ham, ingen besøgte ham; engang imellem laa han ved Bryggen og solgte Fisk, og for Pengene kjøbte han lidt Tobak og Kaffe og hvad han ellers trængte til Livets Ophold. Men nogle Gutter, som var nysgjerrige, havde krøbet ned i Skuden en Kveld og kikked ind til Martin gjennem Dørgluggen.

Han havde det forresten rigtig pent inde hos sig; alt var saa blankskuret og friskmalet, og henne i Krogen af Lugaren stod der en liden bitte Ovn. — Men Martin selv sad og stelte med nogle Fiskegreier og snakkede ganske høit med sig selv. Det var engelsk og norsk om hinanden, og Navnet Mary kom stadig igjen, hvad Sprog han saa talte. —

*

En Julekveld følte Martin Hansen sig krank i hele Kroppen og puttede sig ned i Køien; thi det kom saa haardt, at det maatte vist være Døden. Han foldede sine Hænder og sang med høi Røst den Salme, han havde lært som Gut og sunget for Presten og som begyndte saa: Sørg, o kjære Fader, du, jeg vil ikke sørge, ikke med bekymret Hu om min Fremtid spørge. Da Martin havde sunget alle Versene tilende, følte han sig saa glad og tryg, og han syntes, det var en stor Lette, at han nu skulde faa Lov til at vandre.

Time gik efter Time — nu og da sov han lidt, men var saa igjen lys vaagen. — Svært stygt Veir det var ikveld forresten; — «Sjøblomsten» kastede sig knagende fra den

ene Side til den anden og det uagtet den skulde være sat paa Grund. Bare den ikke sprække; havde ikke de Sagkyndige sagt, at man kunde stikke Fingeren tversigjennem Kjølbjelkerne? — Og slig som den hugged ikveld!

— Men snart gik det roligere, den fløð afsted over blank, solbeskinnet Sjø, — alle Vimpler i Top, — paa Brettet Kaptein Kvaase med de røde Kinder. Hvor skal vi hen, Kaptein Kvaase? Fint Veir, Kaptein, «Sjøblomsten» gjør sine ni Mil idag. Men hvor langt gaar Færden, Kaptein? — Og Kaptein Kvaase vender Skraaen paa en egen Maade, som han bare gjør, naar han er i godt Lav. «Til Himmerig, Martin Hansen!» siger Kaptein Kvaase.

Og Martin ser forover, og se! for Baugen sidder Vorherre selv i hvide Skyer, og rundt om ham sidder en Mængde Engle oppe paa hvide Skyer. Og henover Sjøen kommer Mary — hans egen Mary — slig som hun var første Gang han saa hende, og ved Haanden holder hun lille Mary, som døde.

Og fremover stevner «Sjøblomsten» —; i Solskin — for fulde Seil, og med tusen Vimpler seiler de sammen ind i Saligheden. —

*

Det var efter den svære Storm Julenat, at man fandt Lægteren «Sjøblomsten» ganske istykkerslaaet ude i Holskaukilen. — Intet Menneskeliv gik tabt; — rigtignok fandt man i Skibet Liget af den gamle Eneboer og Fisker Martin Hansen; men Lægerne mente, at han var død allerede førend «Sjøblomsten» forliste. — —

— — Og nu ligger Kjilen svart og stille, — ligedan i Sol og i Graaveir; og Smaasjøen gaar og smaapylrer omkring Vraget af «Sjøblomsten», og ingen skulde tro, at den engang havde været hele Byens Pryd og alle unge Gutters Stolthed — — —

En liden Historie om Trofasthed.

Igaar kom Mathæus og jeg ud for en styg Kuling af Nordvest bedst som vi laa en Mil af Land og fiskede. Samtidig fik vi Strømkav imod, og tilslut var der ikke anden Raad end at bære af for Strøm og Kuling og gaa ind en Mils Vei øster.

Vi kom iland paa en grøn Ø — klædt af Skog og smilende Enge — en dunkel Smaragd mellem Holmerne de graa.

Vi kom ind i et Hus til nogle meget gamle og elskelige Folk — og der fik vi baade Kaffe og Julebakkelse, skjønt vi nu har Augusti Maaned, og vi blev inderlig gode Venner allesammen.

Da Veiret var blevet lidt folkeligt udover Kvelden, saa vi kunde krydse os hjemover, fortalte Mathæus mig en Historie om Udøj og de to gamle Folk, som var saa smuk, at

jeg ikke troede sligt kunde hænde paa Jorderig -- ialfald ikke nu for Tiden.

Men Mathæus bandte baade høit og lavt paa, at det var ubegribelig sandt, og da maa det jo saa være; thi Mathæus finder intet paa, som gaar i den alvorligere Retning. Nu skal De høre:

Skjønt Udøj laa saa langt ude i Havet, havde dog Øen fem Opsiddere, som var mere Landmænd end Fiskere. Ingen af dem havde været ordentlig tilsjøs i sin Ungdom, ingen havde været længere end til Byen — undtagen Karl Theodor, for han havde jo engang været i Aarhus med en Jagt; men det havde bare været «for Leven».

Dette, at ingen i sin Ungdom havde været ude at fare, og at ingen af dem deltog i de aarlige store Fiskerier efter Makrel eller Sild, var noget usædvanligt, som Beboerne af de omkringliggende Øer og den yderste Kyst havde vanskelig for at forstaa. De begyndte lidt efter lidt at betragte Udøjingerne som nogle Pyser og Rædharer, de kaldte dem forbaskede Landkrabber og paastod, at de altid laa og klattede i Sjægterne sine lige inde ved Stuedøren, og derfor sagdes det, at Udøjingerne bare aad Bergneb, hvilket ogsaa var en Skam.

Ja, en vittig Lods havde endog lavet etslags Ordsprog, som lød saaledes: Naar Karerne og Lodserne staar tilsjøs, da gaar Kjærringerne paa Udøj tilkøis.

Men hvordan det nu var eller ei, blev «Kjærringerne paa Udøj» holdne Folk med Penger i Banken og Kuer paa Baasen; og saa var det nu den Ting, at medens der lidt efter lidt blev mest Enker og Unger paa de andre Øer, efterhvert som Sjøen tog Mandfolkene, saa gik de paa Udøj trygt og roligt paa Landjorden, gjorde sin Pligt der, lod de andre snakke som de vilde, men snakked lidet selv.

Og Skogen grodde paa Udøj; det var et rent Mirakel at se den staute tykke Skov helt ned imod Sjøen. Og Skogen var ogsaa den Stolthed, som alle Udøjs Børn hemmelig bar i sit Hjerte; thi Mage til haardfør Barskov fandtes ikke paa hele Kysten.

Saa en Aften — en sen Aften midt i en knastør Sommer — en Aften med skarp Søndenvind lige ind fra Sjøen, — da gik der Fyr i den deilige Skov paa Udøj. — Hvad det har været for Fantepak, som har gjort den Udaad, er ikke godt at vide; men at Branden var paasat lige ved Sjøkanten, kunde man siden

tydelig se, og de paa Udøj averterede siden i Bladet, at de vilde give hundrede Daler til den, som kunde sige, hvem Ildspaasætteren var. Og den ældste paa Udøj — en graaskjægget Mosesskikkelse — han svor, den Gamle, at fik de fat i det Ukjùret, skulde han saagu selv sætte ham Kniven i Halsen. — Naa, det Ord blev ikke netop sat i Avisen, men vær forvisset om, at det var lige alvorlig ment for det.

Paa nogle Minuter havde Søndenvinden jaget Flammerne høit op og vidt ud. Og en halv Time efter havde de tilbagelagt Veien fra Træ til Træ tversover hele Øen. Men foreløbig var det kun Baret og Toppene; Skoven selv, de brede Stammer, de fede Rødder brændte i flere Døgn.

Hvad Folkene gjorde? De blev lammede, gale; — en Kone blev fuldstændig aandsforvirret og maatte bindes. Siden kom hun sig aldrig; hun blev sendt paa Asyl og sat i Celle. Hun led af Hallucination; hun troede, at hun brændte op — alt var Ild, Ild; — hun skreg af Smerte og Rædsel. — —

— — Anne Kathrines Mand hed Tellef, og deres Søn hed Tobias. Manden Tellef blev næsten ruineret ved Branden, og dette gjorde

ham ganske tufs. Der var ikke noget Tag i ham mere; han gik og pillede ved Ljaaen og Riven, men blev hvert femte Minut staaende og glo imod Skoven — den Skov, som før havde reist sig som en brusende, stolt Mur — men som nu var væk og havde efterladt sig et gabende Øde, — en forfærdelig forkullet Ørken. Slig stod Tellef, indtil nogen tog fat i ham og vækkede ham. Saa pillede han igjen lidt med Ljaa og Rive, indtil han atter sank hen.

Det gik daarlig med hele Gaardsstellet, og en Dag kom Sønnen Tobias til Anne Kathrine og sagde, at det var nu vist bedst for ham at søge Hyre, — alligevel! sukkede Tobias; thi det var jo ikke sunget ved hans Vugge.

Ja, ja; der var jo ingen anden Raad; Hyrerne var jo høie for Tiden, og Penger trængtes svare; Tellef stod der og glodde, og Anne Kathrine var jo bare et svagt Fruentimmer. Saa, i Guds Navn!

Tobias for tilsjøs et Par Aar og var en rigtig flink og paapasselig Gut. Mens de andre gik iland, naar de kom til de fremmede Havne, og forødte sine Skillinger paa Brændevin og Fruentimmer, sad den vindskibelige

Tobias i sit lille Lukaf og stellede med et eller andet Arbeide, som kunde skaffe ham endnu flere Dalere til Mor. — Kameraterne lo ham ud, og det kunde de jo have skjellig Grund til; thi morsom var han ved Himmelen ikke, vor Helt Tobias. — Men Dalere tjente han, og Dalere sendte han sporenstregs hjem til sin Mor; og det var jo igjen smukt af vor Helt Tobias.

Efter to Aars Forløb kom han hjem til Moderen, og der blev megen Glæde paa Udøj; thi Tobias havde taget sig op og faaet en gul Knebelsbart og blaa Klæder og en tyk Uhrkjetting af Talmiguld tvers over Vesten. Om Vinteren gik han paa Styrmandsskole, og udpaa Vaarparten blev han forlovet med Tone Aasille Torjersdatter, den rigeste Pige i Sognet, der stod i Skatteligningen for 20 000 Kr. i Formue. Saa man kan forstaa, at de paa Udøj blev glade.

Men det gik nu ikke saa fort og saa fint, som en skulde tro; thi Tone Aasilles Familie gjorde en svare Opstand. De vilde ikke have nogen fra Udøj ind i Slegten, og engang, da de mødtes ved Kirken — Tobias og Tones Onkel Albertus —, da bandte Albertus paa, at hvissom Tobias vaaged sig til

saameget som at prate et levendes Ord med Tone Aasille, saa skulde han slaa Tobias saa flad som en Toskilling, det kunde han være blaa for. Kanske Albertus havde drukket lidt; men ikke mere, end at han siden høit og lydelig vedstod sig at have slige Hensigter med Tobias.

Naa — hertil var det jo intet at sige, og Tobias sagde heller intet. Han traffes af og til med Tone; men de aftalte det altid saa, at ingen mødte dem sammen. Og som de Folks Skik er, talte de ikke meget; men de forstod jo, at de var bestemte for hinanden, og at hverken Albertus eller nogen anden skulde kunne skille dem ad.

Lidt efter reiste Tobias, og nu tænkte Albertus og den øvrige Slegt, at nu skulde der nok blive Raad for at faa Tone gift standsmæssig. Thi slig er jo heldigvis Fruentimmer. Ja, hvad staar der ikke om dem i den gamle Sjømandsvise:

De more sig med andre,
mens vi er ud' at vandre
paa Sjøen og paa Bøljarne de blaa.

Albertus stolede ubetinget paa, at disse bitre Ord passer paa alle Fruentimmer i Verden, og han var derfor meget virksom; kom

handle med den ene Frier efter den anden — thi hvem vilde ikke gjerne have en slig rig Kone, som stod opført i Skattelægningen med saadan en svimlende Formue, slig en frygtelig Indtægt!

Nei — det gik ikke med Frierne. Tone vilde ikke give sig. Albertus rasede, — og saa kom han tilsidst ballende med selv Lensmanden; men da Tone ikke vilde have Lensmanden heller, bandte Albertus som en Matros og sagde, at nu vidste han sandelig ikke anden Udvei end at tage hende selv. For til Udøj skulde hun ikke; nei saa [illegible]! For vilde han som sagt selv tage hende; og det vilde blive mindre fornøieligt for hende.

Men da det utænkelige hændte, at Tone heller ikke vilde have Albertus, brød der løs et Uveir, som var forfærdeligt. Tone levede som iblandt en Flok bjeffende Bikjer; men hun gik sin egen Vei, rolig og uden at agte paa nogen. Hun vidste, hvad hun vilde. Den ene Mand havde hun givet sit Ord og sin Tro; h a m skulde det være; og blev det ikke ham, kunde det være det samme.

Og en Tid efter fik hun det merkelig nok lidt bedre hjemme. Albertus saa meget underfundig ud, og de andre omkring hende

smilede ogsaa i Løn. Og Albertus havde ogsaa Grund til at se underfundig ud; han havde nemlig forfattet et Brev, der var noget af det listigste, man kunde tænke sig, og som nok vilde sætte en Stopper for Tobias's og Tones Korrespondance.

Albertus havde virkelig skrevet til Tobias og fortalt, at Tone nu var forlovet med Lensmanden, og at de skulde have Bryllup i Slutten af Maaneden — ja, naar Tobias fik Brevet, var hun nok gift for længe siden. — Saa nu kunde han jo begribe, at han fik begi med den Skrivningen sin; det kunde jo ikke hjelpe noget, det hele.

Nu traf det sig saa uheldig, at Tone netop før havde nævnt Lensmanden i et Brev til Tobias, og ængstelig, som han i Forveien var, tvilede han ikke paa, at Albertus talte sandt. Bevares, det var jo saa rimeligt, at Tone foretrak en Lensmand for en fattig Styrmand, som ovenikjøbet var fra Udøj!

Tobias blev saa trist, at han helst vilde have gaaet paa svarte Sjøen med det samme. Men saa gjorde han ikke det; han var jo af Naturen besindig. Og saa tænkte han, at Hyren, den fik han nu først skikke hjem til Mor, og Posten gik ikke før imorgen. — Og

desuden — han havde ingen Lyst paa den stygge Sjøen; skulde det være, kunde det jo ligesaa godt gaa for sig paa Landjorden.

Næste Dag gik Tobias iland, og han vendte ikke tilbage. Skipperen blev meget forundret herover; for han havde da været ligesaa stø paa Tobias som paa sig selv. Men da Skipperen havde ventet og forbandet Runnerne en Dags Tid, heiste han de hvide Seil og satte Kursen hjemover. Saa langt kom han ikke; thi ude i Atlanteren kom der en Orkan og slugte Skibet med Mand og Mus; — ingen saa saa meget som Pinden efter den stolte Bark.

Imidlertid gik Tobias i Sorg og Bedrøvelse opover Landet. Det var Pokkerivold nede i Mellem-Amerika, hvor han rømte, og nu drev han afsted, hvor det faldt sig en Sjau her og en der — sulted nu og da, men brød sig i Grunden ikke stort om det hele. — Nei, nu kunde det saamen være det samme med hele Livet; om han levede eller døde, det kunde saamen være slig Slag. Det var bare hver Gang, han tænkte paa sin gamle Mor, som nu gik igjen alene derude paa Udøj, at Taarerne vilde frem. Stundom vilde Samvittig-

heden rent tage Overhaand; han fik nu vist heller se til at komme hjem og hjelpe den gamle Stakkaren derhjemme. Men tænk at vide, at Tone Aasille boede tvers over Sundet med sin Lensmand, — nei, det kunde han ikke greie. Der vilde saamen ikke blive andet end Ulykke af det altsammen — baade for Mor og for ham selv.

Nu troede hun, han var kommen noget til herude, og saa sørgede hun jo en Stund; men tilslut begav det sig nok. Og saa vilde alle være gode mod hende og hjelpe hende. De var saa snille alle derude paa Udøj. Og de vilde i Særdeleshed være snille mod hende, Stakkar, som havde mistet baade Mand og Søn.

*

Tone ventede lange Tider paa Brev, og da hun var ræd for, at nogen anden skulde faa fat i dem, gik hun altid selv for at hente det. Men hver Dag gjentog det samme sig: de andre fik sagtens Breve baade fra Brødre, Mænd og Kjærester; men hun maatte gaa slukøret hjem med det Bladet, de holdt. Da hun merkede, at de andre begyndte at le i Krogene af hende, holdt hun sig borte, naar den første Strøm

var inde hos Postaabneren; men naar de var gaaet bort, sneg hun sig op til ham gjennem Kjøkkendøren.

Saa var det en Eftermiddag i Slutten af September, da hun som sædvanlig havde været hos Postaabneren og som sædvanlig kun havde faaet Bladet. Tone gik Benveien gjennem Skoven, og som hun altid havde for Vane, læste hun Avisen underveis.

Med engang stansede hun op og blev staaende stille — længe. Saa begyndte hun at skjælve — først Hænderne, som hun holdt Avisen med, siden ogsaa Fødderne — og tilsidst sank hun rent sammen; hun maatte tage sig for med Haanden for ikke at falde. — Da hun kom til sig selv igjen, satte hun sig til at stirre ind i Avisen igjen; hun læste den forfærdelige Notis omigjen og omigjen, mens hun nu og da strøg sig med Fingerspidserne henover den bankende Tinding. «Bark «Enigheden», Kaptein Peder Korneliussen af Lillesand, befrygtes at være gaaet under med Mand og Mus i Atlanterhavet. Rederen har intetsomhelst hørt fra Skibet, siden det for flere Maaneder siden afgik fra Sydamerika. Det befrygtes, at det er gaaet under i den Cyklon, der som bekjendt for to Maaneder

siden herjede de sydlige Farvande. Gud trøste de sørgende Efterladte».

— Der kom nogen oppe i Skovstien; Tone Aasille ravede op og løb afsted ind i Tykningen. Der kasted hun sig hovedgrus ned i Mosen og stønnede som et sygt Dyr.

Men da hun lidt efter kom hjem, var der intet særdeles at merke paa hende. Kan hænde hun var lidt blegere end sædvanligt; men ingen gav Agt paa saadant.

Først ved Kveldsbordet, da hun intet spiste, intet sagde, da hun flere Gange svarede bort i Ørsken, — da blev Onkel Albertus forsinnet og sagde: «Hvad er det nu, du sidder og ventilerer paa? Var der kanske ingen Kjærlighedsbreve idag heller? Hoho, nehei, nehei; det tror vi; aha, det var en fin Fyr, han den Tobiasgutten fra Udøj! Rigtig en fin Fyr!» Og nu blinkede Onkel Albertus forstaaelsesfuldt til de andre, og de andre blinkede igjen og skottede fornøiede hen til Tone Aasille.

Men med engang reiste hun sig, Tone Aasille, og nu var hun bleg som et Lagen, og idet hun knyttede sit Tørklæde tæt om Hovedet, sagde hun med en sterk og dyb Stemme, der var ganske fremmed og underlig:



«Tobias er død», sagde hun. «Han er forlist. Barken er gaaet under med Mand og Mus.»

Der blev ganske stille i Stuen; Albertus blev siddende med en Skalk halvveis inde i Munden; han glemte at tygge. Ingen turde røre sig. Alle vendte Øinene bort. Men hun saa paa dem alle.

Hun gik hen til Døren, lagde Haanden paa Klinken. Saa stansede hun; der var noget, hun vilde have sagt, men som hun ikke kunde faa til. Der kom noget om hendes Mund, noget som lignede et Smil, men som samtidig var fuldt af Sorg og Had.

Men saa kom endelig Ordene, langsomt og dvælende: «Ja, nu er Dere vel glade allesammen.» Hun aabnede Døren, gik et Skridt, men vendte Hovedet endnu engang: «Ja, nu kan Dere være glade.»

Da hun var borte, varede det en lang Stund, før nogen turde snakke. De generede sig for hinanden; de vidste sandelig ikke — — ! Egentlig var det vist lidt lumpent, det Brevet fra Albertus. Og saa var det jo ganske overflødigt nu, da Tobias forliste alligevel.

Men endelig reiste Albertus sig og sagde, idet han spyttede langt og stak Næverne dybt

ned i Klaffelommerne: «Haa Fanken kan vi for, at Tobias forliser i Atlanteren?»

Heri var de alle enige; og det lille Pirk, de havde følt i Samvittighederne, svandt bort med det samme.

Men saa sagde Konen til Albertus: «Hvor tror Dere, hun gaar hen?» Og de andre saa paa hverandre. — Ja — hvor tro hun gaar hen? — En har jo hørt — ja, ja — saa galt kunde jo hænde, at hun kunde finde paa noget galt. Og saa er det jo ens Pligt som kristne Folk at gaa efter og se. — —

Onkel Albertus begav sig ned til Bryggen hurtigere, end denne Hædersmand pleiede at bevæge sig. Og da han var kommen til Bryggen og saa, at Sjegten var borte, kom der en liden Forskrækkelse op i ham, og han sprang i Prammen, løste den og roede udover, saa det fossede.

Sandelig — hun vilde afsted og søkke sig ned! Men ved Siden af Forskrækkelsen stak en anden Tanke sig frem: Hvis hun nu drukner — ordentlig —! — hvem skal da arve de 20 000? —

Men før han egentlig kunde faa noget ordentlig Svar herpaa, saa han Sjegten langt ude. Den styrede mod Udøj. — Haahaa!

tænkte Albertus. — Og Skrækken sank; men negtes skal det ikke, at den andre lille Tanke døde med et lidet Skuffelsens Suk. —

Han skaadede med begge Aarerne i den blanke Høstsjø, saa lange Ringer gled skinnende til alle Kanter. Men Albertus spyttede rigtig forsinnet over Rælingen; thi nu saa han Tone Aasille gaa opover Veien og forsvinde i Anne Kathrines Stue. —

Saa snudde han Prammen og roede hjem, og hele den Kveld var Onkel Albertus i daarligt Humør, uden at han gad gjøre sig selv Rede for, hvad Grunden egentlig var.

— Tone Aasille blev borte hele Natten; men der var ingen, som blev ængstelige for det; — en kunde jo begribe, at hun skulde trøste Anne Kathrine, og det gik vel ikke saa herlig fort.

Næste Morgen kom Tone igjen, og der var ikke noget ualmindeligt at se paa hende. Hun gik omkring stille og roligt som hun pleiede; men ingen snakkede til hende, for det er jo saa rart med det, at naar Folk sørger, saa maa en være varsom med det, en siger til dem. Konen til Albertus forsøgte sig engang; hun sukkede ubegribelig dybt og sagde saa, at en maatte jo ikke klage, for

hvis det havde været vor Herres Vilje, at saa skulde ske, saa var det nok til det bedste.

Hertil svarede Tone slet ingenting. Hun sad borte ved Ovnen og saa ret ud i Luften og taug ganske stille. Hun havde foldet Hænderne og ruggede ganske svagt frem og tilbage med Overkroppen.

Nei, nei, tænkte saa Konen til Albertus, der er ikke stort at svare til den Tingen. Det er sagtens saa sandt, som det er sagt: Nei, en faar nok bare tie stille og ikke knurre i sit Hjerte. Og lidt efter gjentog hun dette, at en ikke maatte knurre i sit Hjerte, men heller ikke nu svarede Tone. Hun sad som før: kanske hun var lidt bleg i Ansigtet, hvis en saa nøie paa hende; og saa var der noget iveien med Øinene; hun blinkede nu og da saa rart med Øienlaagene. Og med engang tænkte Konen til Albertus: det er jo akkurat som hun sidder der i Svime — og hun vilde netop til at præke lidt trøsterig Gudfrygtighed for hende, da Tone Aasille reiste sig, gik ud i Forstuen, opad Trappen og ind paa Dagligloftet. Her hørte Konen, at hun gik og trak i Skuffer og halede i Kister, og hun kunde ikke begribe, hvad ialverden Tone bestilte; hun havde den forskrækkeligste

Lyst til at raabe op og sporge eller gaa op og se efter; men — som sagt — en maa jo behandle sørgende Folk med Varsomhed.

Og for ikke at falde i Fristelse, gik Konen ud i Fjøset en Stund; men da hun kom tilbage, mødte hun Tone Aasille i Bislaget.

«Jaja, saa faar du have Farvel da», sagde Tone og rakte hende Haanden.

«Hvad —? Skal du ud og reise? Du ser ikke saan' ud.»

«Aa, jeg skal ikke lang Veien — bare over til Anne Kathrine.»

«Aa, skal du det, du. Ja, da kommer du vel hjem til Kvelden?»

«Nei, jeg gjør nok ikke det. Jeg har tænkt at blive boende derude med det samme.»

«Blive boende — hos Anne Kathrine?»

«Ja», svarede Tone Aasille, «jeg synes, det er ret og rigtigt nu, da hun ikke har Tobias længere.»

Hun gik ud paa Tunet. «Ja saa faar du hilse. Og saa faar I leve godt. Jeg kommer sagtens indom en Gang imellem.» — Hun var allerede nedover Gangstien; — Konen blev staaende i Bislagdøren og kunde ikke mæle

et Muk af bare Forundring. — Dernede saa hun Tjenestegutten staa i Sjegten med Tones Kuffert; — aa, det var altsaa derfor, hun havde rumsteret saa fælt oppe paa Dagligloftet! Og nu rodde hun afsted!

Aa, du Mirakel, du Mirakel, hvad vilde Albertus sige til dette!

Onkel Albertus blev naturligvis sint som Sjø, strax han hørte det; men da han havde skjendt en Stund paa sin Kone, gav det værste sig, og han blev tilsidst enig med sig selv om, at igrunden var det ikke saa farligt. For den gamle Kjærringen døde sagtens snart, og selv om hun saa blev hundrede Aar, saa var ialfald en Ting sikker: de 20 000 gik ialfald ikke ud af Ætten.

*

I ti samfulde Aar blev Tone Aasille hos Anne Kathrine. Og lige fra første Stund af var det, som hun altid havde været en af dem paa Udøj og ikke den rige Arving fra Fastlandet.

Da hendes Slegtninge forstod, at hun nu engang vilde være der, hun var, lod de hende i Fred, og selv Onkel Albertus slog sig

tilro. «Ja, ja», sagde han; «det var ialfald ikke det værste, som kunde hænde.»

— Anne Kathrine blev efterhaanden gammel og svag. Det var nu især Gigten. Tilslut maatte hun give rent over, og den største Del af Høsten var hun ikke god for at holde sig oven Senge. — Men hver Sommer kræked hun sig op og slæbte sig støttet af to Stokker nedaf Bislagets tre Trappetrin. Naar det var rigtigt fint Solskinsveir og Smerterne ligesom gav sig lidt, kunde hun krabbe sig saa langt som til Brønden, hvor der stod en Bænk, og fra denne Bænk var der Udsigt baade over Sjøen og over den unge Skog, som Tone Aasille havde plantet, og som grodde saa rent overhændig.

En blank og stille Juliaften, da Anne Kathrine sad paa sin Bænk, saa hun en Sjegte komme roende over fra Fastlandet. Der var en Fremmedkar i Sjegten, og det gik ikke ofte paa, at der kom Fremmedkarer til Udøj, saa det var rimeligt, den gamle Kone blev opmerksom. Hun skygged med Haanden over Øiet og stirred udover den blanke Havflade, saa hun tilslut blev ganske blind og træt.

Fremmedkaren lagde til Land og steg op til Bryggen. Han blev staaende dernede en

lang Stund, og han saa sig om til alle Sider. — Endelig kom han da langsomt opover Stien, men ret som det var vendte han sig og saa sig om igjen. Han bar sig rigtig saa rart ad, at Anne Kathrine tilslut blev ganske fælen; for han saa ud som han ikke var rigtig klog.

Men hun blev nu siddende; for da han kom lidt nærmere fik hun se, at han var en rigtig fin Bymand med fine lyse Klæder, der mindst saa ud som de var syet i England. Og Manden var ogsaa rigtig pen i Ansigtet; pen og alvorlig omtrent som en Prest.

Saa hilste han paa Anne Kathrine, og Anne Kathrine nikkede lidt paa Hovedet.

«Goddag», sagde Fremmedkaren.

«Goddag», sagde Anne Kathrine.

Saa talte de lidt om Veiret, og saa taug den Fremmede stilt og saa lidt rar ud; det var mest som en skulde tro, han ikke kunde finde paa noget at sige, men alligevel havde et Ærinde.

«Maa jeg spørge, hvor Dere kommer fra», sagde Anne Kathrine for at hjelpe ham paa Glid.

«Aa, jeg kommer nok langveisfra, Mor», svarede den Fremmede. Og da han sagde

Mor, saa han saa underligt paa Anne Kathrine.

«Ja. Dere gjør vel det», svarede hun.

Men med en Gang tog den Fremmede hende i Haanden.

«Men kjender I mig ikke?» sagde han, og Anne Kathrine mødte hans Øine, og da saa hun, at det var Tobias.

Og saa græd de begge to en lang Stund.

Men efter dette blev Anne Kathrine saa mat, at hun skalv over hele Kroppen, og Tobias maatte hjelpe hende ind og faa hende iseng. Strax efter sovnede hun, og Tobias blev siddende længe hos hende og holdt hendes Haand.

— Da Tone Aasille om Kvelden kom hjem fra Marken, blev hun rent forskrækket ved ikke at finde gamle Anne paa Bænken. Hun løb ind i Huset og blev endnu mere skræmt, da hun saa, der sad en Bymand inde hos hende. Men da han reiste sig — Bymanden — og vendte Ansigtet mod hende, kjendte hun ham strax. — Hun kvak lidt tilbage; hun blev ræd som for et Spøgelse, men da hun hørte hans Stemme, blev hun snart rolig igjen.

«Du maa ikke være ræd, Tone», sagde

han; «det er saamen mig, Tobias Tellefsen Udøj. Gudsfred og Goddag!»

Han rakte hende sin Haand, som hun tog imod. Men det varede længe, før hun kunde faa noget Ord frem.

«Tobias, er det dig! Er det dig alligevel! Aa Gud være Lov! Aa Gud være Lov!»

Og Kveldsolen skinnede saa vakkert ind af de smaa grønne Ruder, og da Anne Kathrine vaagnede, sad de to endnu Haand i Haand og saa hinanden ind i hinandens trofaste Øine.

Klimaet i Mandal.

Jo længere ud i Havbrynet du kan komme, desto gildere er det. Der træffer du de muntreste Mennesker og de muntreste Stuer. Det er besynderligt at lægge Merke til, hvor renslig Sjøen gjør Menneskene. Men Jorden gjør dem skidne og tunge.

Som nu i Fisketiden, naar Sjøkarerne kommer med Skjøiten fuld af Makrel og Garn og Manæter og Sjøstjerner og alskens Griseri: — har end Dagen været noksaa strid — Skjøiten maa spyles og skures efterat Garnene er ordnede og rensede og hængt op. Og naar Karerne gaar hjem om Kvelden, er Skjøiten saa fin og ren, at du ikke kan sætte din Finger et Sted, hvor der findes et Fiskeskjæl eller en Manæt-Trase.

De gamle Kaller, som er blevne for skrale til at være med Skjøiten, men mest holder sig

i Sjøboden eller ligger ude i Sjegten og trækker Villing, de har dog ikke glemt, hvordan det skal se ud i en Baad og en Sjøbod. Selv om de ligger ude til sent paa Kvelden, saa Gigten tager Tag i Læg og Ryg, — de giver sig ikke over og gaar hjem, før Fisken er taget op af Parken og Baaden er øst og Tofterne er feiet rene for Skjøl og Ræg, og Roret taget af og Aarerne lagt, som de skal, og Seilet stillet i sin Krog i Sjøboden og Snørerne hængt paa sin Spiger under Taget og Døren er stængt og Nøglerne puttet under Dørfjælen.

Og det skal være en ualmindelig klein Kar, som ikke hvert Aar har Baaden paa Land og skraber den og tjærer den i Bunden og maler den oventil og indeni med alskens gilde Farver. Thi saa afhængig Fiskeren ellers kan være af Bymoden paa mange Maader — naar det gjælder Baaden, da følger han sit eget Hoved og maler den saa hjertens grøn, som Stuen hans var i gamle Dage, førend han fik de graa forargelige Papirtapeterne fra Byen.

Hjemme i sit Hus vil han ogsaa have det pynteligt og rent, som han har det i Skjøite og Sjegte. — Han sparer ikke paa Vaskevand

og bruger Grønsæbe baade paa sig selv og sit Tøi, og Halmen i Sengen skifter han, naar han synes det trænges, og er det en Mand, som har Respekt for sig selv, har han en Overflødighed af Lagener og Dyner, hvis Dun han selv har sanket i Aarenes Løb. Blankskuret er der overalt i Kjøkken som i Stue, og Kvindfolket dyrker alskens koselige gammeldagse Blomster: Kallaer og Fuchsiaer og Jomfru Marias Tøfler, og ude i Havestumpen gror der baade Primulaer og Tusenfryd og Lavendler.

Kommer man til en rigtig afsides Udhavn, kan man endnu finde Stuer, der er ligesaa gilde og gule og grønne, som de var i gamle Dage. Jeg husker godt en slig Stue jeg kom ind i for flere Aar siden — Stolene, Slagbænken og Skabet malet med slig uforglemmelig, hjertensglad lysegrøn Farve. Jeg ser endnu Solskinnet, som spillede ind gjennem de klare hvide Gardiner, Sengen, med Omhænget dryssende fuldt af bittesmaa Smørblomster, og rundt om det hele Væggene ensfarvet gyldengule. Og saa Havet udenfor — dybblaat glitrende i Sommersolen.

Iaar kom jeg tilbage til Stuen, men ak! for en Forandring. De gyldengule Vægge var

overklistrede med brunt trist Tapet, og stive brunmalede Pindestole stod og skrævede omkring et stort brunmalet Bord. Og eftersom Manden var en Velstandsmand, havde han Rørsæder i Pindestolene og Voxdug paa Bordet, og en Godtkjøbs Hængelampe hang ned fra det lave Loft; — den saa ganske komisk ud, thi der var taget ud saamange Lænker som muligt, saa Lampeglasset næsten rørte ved Porcellænsskjærmen; men alligevel var det bare saavidt den ikke skrabede mod Bordet nedenunder.

Men Eieren var saamen svært tilfreds med Forandringen og savnede ingenlunde sin gyldengule Stue. Han ærgrede sig tvertimod over, at han ikke havde faaet det nymodens nok; thi i forrige Uge havde han været inde hos en Kamerat i Byen, og den Kameraten havde et helt Møblement af tyk flettet Staaltraad. Det var da noget, som der var Forslag i. Og jeg tror sandelig, min kjære Ven i Udhavnen ærgrede sig drabelig over, at han ikke var kommet længere end til Pindestolene.

Nu er ikke dette *bare* daarlig Bymode; — jeg tror nu for min Del det kommer af, at Seilskudernes Tid er forbi og Dampskibenes kommer.

For husk da paa, hvor Ulkene gik ombord i sin Seilskude og pudset og klinte og kittet forat alt skulde være rigtig pynteligt, og malte det hele over med Alverdens rene Farver. For rene skulde Farverne være; rene og greie og sterke. — Der var ikke gladere Øieblik til for Sjømanden, end naar han kunde gaa med Malerpøsen og Kosten og smøre løs, medens han sang og spyttede i vilden Sky.

Og naar han saa blev en gammel Kar og «begav» Sjøen og kjøbte sig en Stue paa Landjorden, saa sad Vanen indgroet i ham: ligesom han før havde malet Ruf og Kahyt, saa maatte han nu male Stue og Kammers, og det siger sig selv, at Farverne blev de samme, som de havde været ombord.

Men nu kommer Dampskibene fixe og færdige fra de mekaniske Verksteder, med Mahognigelænder og Byelegance, som Skipperen slet ikke tør sætte sin Finger paa. Og saa er det fremfor alt den Ting, at Soden griser alt saa forargeligt til, og derfor gjælder det nu mest bare om at spyle Skuden og pudse Messingen. Desuden gaar Skuderne saa fort og kontant fra Havn til Havn, saa der bliver minsandten ikke Stunder. — —

Naar slig en Dampskibskaptein kommer

hjem, er det ikke som i gamle Dage, naar Langfarts-Skipperen kom vaggende i sin Pjekkert med Uldskjerf om Halsen og Messingringer i Ørene.

Nei, den moderne Kaptein er amerikansk af Udseende, med kort lys Sækkefrak og stiv sort Hat. Han moderniserer strax sin Faders Hus, sætter store Speilglasruder ind i Hyttevæggen, og Altan paa tynde Pinder over Trappen, saa den gamle koselige Sjømandsstue kommer til at se ganske naragtig ud. I de tomme farveløse Stuer staar en amerikansk Gyngestol og en Sovesofa med den nyeste Mekanik. Forøvrigt Pindestole eller Staaltraadsstole, eftersom han er Kar til.

Men Rensligheden og Ordentligheden holder sig fremdeles ligesaa pertentlig som før. Saalænge en Mand har noget med Sjøen og Skuderne at gjøre, kan du være rolig for at alt i hans Hus staar paa sin Plads som efter Kommando og skinner af Puds.

Men aldrig saasnart faar en Mand to-tre Kjør at stelle med og lidt Jordvei at grave i, saa begynder han saa smaat at grise til baade sig selv og sit Hus. Det er merkværdigt, hvor en Sjømands Orden og Disciplin sidder længe i Blodet, og hvor den, som ikke

fra sin Ungdom af har havt Snører og Sjegter og Garn at stelle med, strax vil slurve.

Du behøver ikke at komme mere end en halv Mils Vei op fra Sjøen, hvor du træffer de første rigtige Jorddyrkere, saa vil Forskjellen strax springe i Øinene. Selv i rigtige Velstandsgaarde at kalde efter vore smaa Forhold er Vinduerne uden Gardiner og hyggende Blomster, — og Pindestolene staar paa Gulvet som de selv har Lyst til. Sengene er heller ikke appetitlige; — her finder du hverken Lagener eller Dundyner; — Folk ligger gjerne i Halmen, og denne Halm er ofte meget gammel. — Og Skindfællerne eller Tepperne er ubeskrivelige. Jo længere du kommer ind i Afkrogene, desto værre bliver det; ofte har man vanskeligt for at begribe, at Mennesker med sin fulde Forstand kan holde ud at leve i saamegen Uhygge og Skiddenfærdighed.

Nei, den der søger at finde noget Tegn paa det Overskud af national Kraft, som kaldes Kultur, han bliver bitterlig skuffet.

Her er besynderlig øde i saa Maade. Her begynder at blive byfint, og Byfinheden er Kulturens værste Fiende — især naar den kommer paa Landsbygden.

Inde paa Heien lever en gammel Tusen-

kunstner. Han var egentlig Bygdesnedker, men kunde forøvrigt noget af hvert. Han kunde bruge Tollekniven saa fint og flinkt som faa, han kunde udstaffere Kister med Roser og Krod, han kunde lave en Vise, om det kneb.

Nu ligger han forglemt og forkommen inde paa en Heiplads. — Ingen har Brug for ham; — naar nu snart Fattigdom og Drik har gjort Ende paa ham, saa vil Folk i Bygden sige alle som en: Ja naar en steller sig slig — naar en giver sig af med sligt — naar en farer med Tull! — Og den arme begavede Stymper vil blive et advarende Exempel, som nok vil stagge Ungdommen, om nogen skulde faa Lyst til at prøve at tage hans Arbeide op. —

Og Staaltraadsmøblernes Æra oprinder i de tusen øde Hjem.

*

Men nu skal ikke Byfolk komme her og vigte sig og sige: Jøs ja, Bønder! For den gode Gud skal vide, at de kan være omtrent lige gode. Hverken Bykulturen eller Bondekulturen her omkring er det værd at tale

høit om. Det er akkurat som Tolderen i Mandal, der blev spurgt om, hvordan Klimaet var paa de Kanter. Klima —? svarede han. Der er ikke Tale om Klima i Mandal.

— Som nu forleden Dag jeg traf en pen, ældre Herre af de gode gammeldagse, som jeg har skrevet saameget smukt om. Han tilhørte en udmerket Familie, hvis Navn er gammelt og godt — en Familie, der i hundrede Aar har været regnet blandt de bedste her paa disse Kanter.

Den pene ældre Herre beboede sine Fædres Hus, en rummelig Patriciergaard, i hvis Stuer der var samlet Portræter og allehaande Minder om Slegten. Der laa Bedstefars Daabskjole og Tipoldemors Brudekjole, der var Dagbøger og Breve, visne Blomster, Haarlokker —, Minder om Slegtens Liv, saalænge den havde været her.

Saa brændte Huset ifjor — og Portræterne, Brudekjolerne, Brevene, Blomsterne og Haarlokkerne brændte med.

Da jeg saa forleden Dag traf nævnte Herre, kondolerede jeg ham af mit ganske Hjerte; thi jeg syntes virkelig den Mand var rammet af en stor og uoprettelig Ulykke.

Men da svarede saamen den pene ældre

Herre mig med et lidet listigt Smil: «Aa Skidt! Det var ikke saa farligt. Jeg havde assureret saa godt, at jeg kan faa det meget mere hyggeligt og bekvemt nu end før.»

Men se: naar nu en af Bykulturens ædleste Bærere ræsonnerer som et Bæst, hvad kan man da forlange af den stakkars Skipper med Staaltraaden?

Nei — der er idetheletaget ikke Tale om Klima i Mandal.

Paa Fisketur med Salve.

I. Udover om Morgenen.

Det er saant et kogende Solskinsveir
at Vinden mest ikke kan blæse.
I Raaseilets Skygge jeg Salve ser
— glorød i hele Fjæset.

Salve skal ligesom styre, han,
men vi ligger bare og driver.
Hvem kan saa si' om, at Salve blir bøs
og bander og Aarerne triver,

og ror, saa Smaasjøen klunker og ler
rundtenom Sjegtens Sider,
mens blanke Striber til hver sin Kant
udifra Baugen glider.

Men saa blir nok Vinden ligsom genert
og synes, at nu faar han blæse.
Og saa lægger Salve Aarerne ind
og tørker sin røde Næse.

Og Sjøen blir blaa, og Brisen slaar væk
al denne fordømmede Hede.
Og vi lægger over og bruser afsted,
saa Salve hauker af Glæde.

II. Paa Fiskepladsen.

Nu har vi skrabet Blaaskjøl
og firet Krabben ned,
og ordnet vore Snører
med Søk og Krog og Bed.
«Skal vi ta' os en Støid?» siger Salve.

Javel — til Fiskedrammen
tør ingen svare nei.
«Gomaaren!» siger Salve
«Gomaaren!» siger jeg.
«Aa jøs, som han reiv!» siger Salve.

Saa lar vi Snøret rende
ned i det blanke Vand,
saa fort, at Grinden hopper
det bedste, som den kan.
«Her var kaalande dybt», siger Salve.

Han øser Vand i Parken,
saa den blir halvveis fuld,
og slaar sit Vahorn ned i
et Tollepindehul.
«Se — naa har jeg Bund», siger Salve.

Han trækker op i Snøret
og sætter Løkke paa,
og klør sig bag i Nakken
og tar en vældig Skraa.
«Aa jasaagu ja!» siger Salve.

Men saa blir Salve agtsom
og nøkker sagte til,
og kjender længe efter
og sidder ganske stil!
«Det piller saa rart», siger Salve.

Aa — det er bare Bergneb,
det kan en let forstaa,
som gaar og æder Agnet,
men ikke bider paa.
«Di Fagerens Beist!» siger Salve.

Da kan du tro, at Salve
han hiver Snøret ind.
Det falder rødt og slimet
henad den grønne Grind.
«Her var grovt med Maneid», siger Salve.

Op kommer Søk og Kroger
behængt med Tang og Siv.
Men Salve renser rolig
et Blaaskjæl med sin Kniv.
«Det var det, jeg sa», siger Salve.

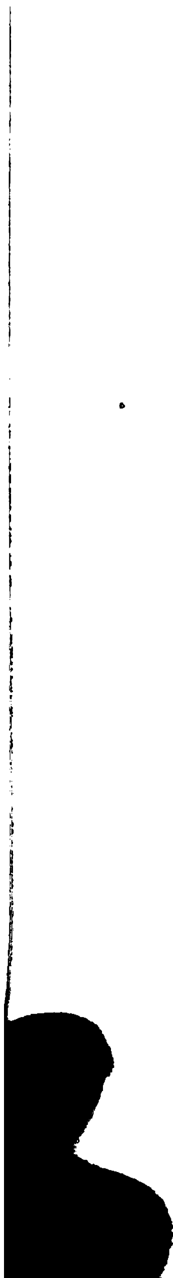
Nu er han blit saa snedig; —
han smiler som en Snog,
og tar en bitte Bede
af Agnet paa sin Krog.
»Nu skal du faa Brød», siger Salve.

Og han lar Snøret rende
et lidet Stykke ned,
og spytter ud i Sjøen
med Underfundighed.
«Her skal der bli Tosk», siger Salve.

Og just som han det siger,
han rykker til, det Bæst,
og haler som et Dampspil
og pæser som en Hest.
«Det var Nap, peinadø!» siger Salve.



MØRKETID



Paa den yderste Holme.

Jeg stanser op og lytter.

De sidste Stempelslag fra Dampbaaden, som har bragt mig herud i Havbrynet, svinder i den stille Kveld.

Jeg ser mig om. Intet Menneske er at øine og ingen Menneskebolig. Jeg er ganske alene med den graa Himmel deroppe og den graa Sjø derude og de graa Knatter rundt om.

Saa puster jeg ud som en Mand, der er kommen hjem efter en lang og ond Reise. Jeg sætter mig ned paa en Græstue, ser mig rundt langt og længe, om alt er, som det skal, om intet er forandret.

Og alt er, som det skal være. Ja, det er bedre end før. To stygge Merker af Mennesker er nu visket væk. Det ene var en skingrende gul Sjøbod paa en Holme langt borte. Det andet var en lys Flek i en Fjeld-

side, hvor nogle Byfolk havde sprængt en dyb Flænge for at lede efter Kobber.

Gudskelov, nu er Naturens egen graa Hud groet over Saarene; jeg kan ikke engang skimte Arrene nu i Skumringen.

Vidunderlige Øde!

Hvor jeg elsker din dumpe Vælde! Hvor jeg tilbeder din sterke og absolute Haabløshed! — Sommer og Vinter gaar dig forbi, men du stirrer alt imøde med dit graa urokkelige Øie. — Du har intet med Livet at gjøre; det har intet at kræve hos dig, thi det betroede dig intet. — Derfor flyr ogsaa Livet dig; sjelden sætter et Menneske sin Fod her, og det haster hurtigt forbi; det har intet Ærinde her.

Heller intet Dyr lever her; — for nogen Tid siden blev der sat en Sau herud; men den blev vild og ræd herude, den for sammen og rendte afgaarde bare en Sjøfugl skreg — og tilslut døde den af Sult og Tørst og Rædsel.

Her bor bare nogle besynderlige Væsener; — nogle graa og uhyggelige Insekter, som sidder paa den graa Klippe, ensomme, ubevægelige, som om de grundede over dybe og forfærdelige Ting. Nogle af dem har store uformelige Hoveder med Takker og Horn. De

synes ikke at høre denne Verden til. Man kunde tro, at det var fortabte Menneskers Sjæle, der sad i Evigheden og tænkte over alt det forfærdelige, som Livet var.

Ja, dette er Evigheden. Dette er det, som ikke kan forandres, men som var og er og bliver. —

Og dog har det hændt, jeg har seet dette Øde smile. En sen Høstkveld har jeg seet det smile, og der var over dette Smil hele Livets Sørgmodighed. Hele Livets Sørgmodighed kunde finde Fred deri, fordi dets Smerte var saa umaadelig. — Fordi den var fra Evighed, den, som var og som er og som altid bliver.



Sen Oktober-Aften.

Det er blevet Høst.

Mørket kommer tidlig — helst paa disse Aftener, da Himlen er lodden og Luften syg. Da sænker Mørket sig tidlig; — et brunligt, underlig kvalmt Mulm.

Der er uhyggeligt stille som foran et Tordenveir, men det er ikke lummert, — tvertimod slaar der en kjølig Klamhed gjennem Luften, som var Heierne og Knatterne rygende Myrpytter.

Der gror en Mængde Sop i slige Aftener; Sop af alle Størrelser, Farver og Former — ligefra ækle vattersottige Svampe inde paa dyb Furunaalsbund til de smaa sure Tingester, der tyder ud af de gisne Plommetrær i Haven. Paa slige Aftener pleier der ogsaa at komme frem nogle umaadelige gamle Padder, der sidder langs Veikanten og gaber. De er aldeles

ikke hyggelige at se paa, de lydløse ubevægelige Dyr —; de sidder og glor paa en med Oldingeansigter, og naar man nærmer sig, vralter de afgaarde tunge og skvalpende som fede Krøblinger.

Det er virkelig noksaa rart, alt, slig Kveld. Sjøen tier stille den ogsaa. Den siger ikke et Kluk. Den ligger graa som Bly; — men det er som om det ikke var Storsjøen, som laa der. Og det er da virkelig rart. Da maa der være noget iveien.

Der er idetheletaget noget iveien med Naturen iaften. Der foregaar noget. Men vi Mennesker har ikke noget med det at gjøre. Vi bare forstyrrer, saa det rigtigste vi kan gjøre er at gaa ind i vort lille Menneskehus og lade alt det rare derude stelle sig selv.

Saa lukker du din Dør og sætter Fjælen for. Du gaar ind i din Stue og trækker de grønstribede Gardiner ned for alle fem Vinduer.

Men derinde er det heller ikke værendes. Huset har ikke vænnet sig af med Sommeren endnu. Nei, det er ikke som det skal være inde i Stuen. Du kan tænde Lampen saameget du vil — hvad ialverden er der paa-

færde? Stolerne staar slig de skal, over Sofaen hænger Skilderiet af Vesuv i Udbrud — alt er som før, ingenting er forandret. —

Og alligevel er det noget galt fat.

Du sætter en Skjærm over Lampen; men det hjelper ikke noget. Værelset har absolut faaet det Præg, som alle Værelser faar, naar fremmede Mennesker længe er i dem. — Og ikveld er her tykt op af disse fremmede herinde. Jeg føler dem om mig hele Tiden.

Dertilmed er her huskoldt.

Og om du prøver paa at lægge nogle Pinder i Ovnen, saa bliver det ogsaa bare galt; Ovnen stinker som et Bæst og blæser Røgen ud af Lufthullet og alle de Sprækker, som findes trint om paa dens gamle Skabilken.

Den ligner ikke sig selv. Sidst den blev brugt var det den snilleste, muntreste Ovn, nogen kunde træffe. Rigtig en god Ven var den, som kunde trøste i mangen liden Sorg. Den havde en løierlig Maade at snakke paa, en dyb morsk Bas, som dog ikke var saa alvorlig ment, for ret som det var, sagde den i—i—i! af bare Fornøielse. Og stundom fik den nogle ganske unævnelige Skøierindfald, der den stod i sin Krog, Gamlingen.

Men nu staar han min Salighed der og stinker og spytter Røg og Ondskab ifra sig og har ganske tabt Mælets Brug.

Saa er det ikke andet for end at give ham Salt; for det døiver ham ganske, og saa sætte op Vinduerne for at Røgen kan trække ud.

Og naar der saa er blevet til at puste i Værelset igjen, er der ligesaa huskoldt som der var før.

Saa giver du dig ganske over, tuller dig ind i dit Plaid, lægger dig paa den stenhaarde Sofa, og ser ud i Luften.

Saa begynder det. Saa mylrer de frem. Dæmonerne kommer! Du vil stanse for det onde Tankekravl, — holde dem tilbage, — men frem smutter de og sætter sig omkring dig. Og det nytter ikke at jage dem ud; de kommer igjen flere og flere — du er ganske i Dæmonernes Vold.

Aa, der kommer nu og da
saare Tanker langveisfra,
og den tyngste Graad jeg ved
drypper paa mit Hjerte ned.

For slig bitter Hjertegraad
findes der ei Hjelp og Raad,
kun den sidste store Fred,
Freden i al Evighed.

Hys!

Der er nogen, som kommer udenfor paa Veien! Hør de snakker! Der var nogen, som tog i Grinden. Den skreg op og smeldte i. Nu kom der Skridt opad Trappen. —

Fjælen slænges fra — Døren rives op —

Det samme brune Mørke. Ikke det svageste Blink fra en Stjerne. — Ikke det mindste Kluk ude fra Havstenene.

Ingen. Ingen.

Fanter.

En Kveld kom her Fanter.

Den svarte Filleskjøiten med de lappede Seil havde ganske stille lagt til ved Ole Theodors gamle Brygge.

Nu er der min sandten ingen Stas ved Ole Theodors gamle Brygge. Der er saamen gaaet Aar og Dag siden nogen brugte den, efterat den nye Bryggen kom istand paa den anden Side Kjilen. Stenene er begyndt at falde ud og der gror stygge Nesler og vilde Bringebær mellem de raadnende Bjelker. Sidst Sommer skulde der ogsaa have været slig en ubegribelig Mængde Hugorm der; saa nu stod der ligefrem Skræk af Ole Theodors Brygge.

Men han var nu alligevel herlig meget for god for Fanten. Nu gik det ikke an at jage dem bort heller; — det kunde kanske

hevne sig. En ved aldrig, hvad sligt Pak kan finde paa, naar de har faaet imod skikkeligt Folk. Da stjæler de og gjør Ugagn i Ageren; og gamle Folk tror endnu paa, at der er Fanter, som kan trolle. Oppe i Landet skal der før i Tiden være hændt mangfoldigt rart paa den Maaden; — og Gud ved! selv om en ikke er overtroisk, saa er det sikkert nok, at den Slagen kan mere end sit Fadervor.

Og saa har de altid Bøsser ombord, og de skyder paa Folk for et godt Ord, og selv om de ikke lader med andet end grovt Salt, saa er det jo altid spøgeligt.

Aa nei, — Ole Theodor tager sig nok ivare for at jage dem fra Bryggen. Men han ærgrer sig mere end han har godt af. Han staar paa en Haug udenfor sit Hus og er i Følge med to-tre andre, som har været paa Bibellæsning; thi Ole Theodor er vakt, og det er ikke frit for, at han selv holder lidt Opbyggelse nu og da.

«Saant Kjuepak!» siger Ole Theodor og blæser gjennem Næsen af Sinne.

«Atte de ikke blir sat ind!» siger den andre Manden.

«Ja atte de ikke blir sat i Straf!» gjentager den tredje.

Det er bare sjelden at se Folk paa disse Kanter saa oprørte. Saa stille de ellers gaar med sit baade i Sorg og i Glæde — og saa slig som de nu stamper af uregjerligt Had og dunkel Frygt paa samme Tid.

Men dette Had og denne Frygt bunder ogsaa i Dybderne af Tiderne og Sjælene. Det er Gaardshundens Racehad til Ulven i Skoven, — det er Samfundsordenens Racehad til dem, der sætter sig udover, hvad der gjælder for gjængs Ret og Lov.

«Nei, jeg holder med Thekla i Bua» — siger Ole Theodor, og nu snakker han raskt og nervøst tvertimod sin langsommelige Vane. «Kjendte dere ikke Thekla i Bua? Hun var et udmerket kristeligt Menneske og et sjeldent Kvindfolk i alle Maader. Men hun sagde, at Fanten skulde udryddes som Udyr — ja for er det andet end Slaassing og Banding og Drikking og Movering, hvor de kommer, Kjuepakket.»

— Jeg har kjendt den udmerkede Thekla i Bua; hun var saaledes berømt for sin Dyrevenlighed. En Vinterdag kom der en modbydelig Rendebikje tilgaards. Og Thekla i Bua stellede overmaade for Rendebikjen — ja hun lod den endogsaa ligge i sin Seng og laa

selv i Slagbænken, da Udyret var for stort til at Sengen kunde rumme dem begge. Selv efterat hun havde opdaget, at Bikkjen var fuld af alskens Utøi lod hun den ligge i sin Seng indtil om Vaaren, da den rendte sin Vei igjen.

Men jeg ved ogsaa om Thekla i Bua, at en Uveirskveld, da der kom en syg Fantekjærring tilgaards, jagede hun hende ud i Laaven og lod hende ligge der uden Pas og Pleie til hun kreperede. —

Pludselig bliver Ole Theodor og de andre ganske tause. Deres Øine ser et og samme Steds hen, — der kommer to Fantejenter opover fra Skjøiten. De har hver sit Blikspand i Næven og sit Spædbarn i Bylt paa Ryggen; — i den stille Kveld hører vi dem snakke sammen paa sit Skøier-Sprog.

De kommer lige imod os; — snart ser vi paa hele Typen, at det er ægte Romani. Særlig den ene af dem er meget smuk. Hun er slank og blond og hendes Ansigt er overmaade fint formet. En smal Oval — tynd, svagt krummet Næse, Øienbrynene mørkegraa — i en lang Bue helt ind til Næseroden. Hele Ansigtet er fuldt af Liv; Øienbrynene løfter sig høit op eller trækker sig sammen, — Næsevingerne dirrer —, Hænderne lever

med, de ogsaa — hele Kroppen er Uro, Hast, Flakken. —

Og høit sidder det smukke Hoved paa Skuldrene — en sjelden og fornem Skikkelse, hvis Ungdom og Race giver hende en vild og aristokratisk Skjønhed.

Den anden er øiensynlig ældre; man kan knapt skimte noget af Barnets Ynde og Blødhed i disse Træk, som Last og Mangel har skjæmmet tidlig. — Og naar hun taler til os har hendes Øie Fanteblinket — dette onde uberegnelige Blink: Kniven gjemt under Kappen. — Og der er noget i hendes Smil, en kold og upaalidelig Sledskhed, som er præget af Armod og Fornedrelse.

Hun er bare ond, bare hæslig at se paa; men hendes Bevægelser har en vis lad Ynde og hendes Gang en vis sleip Smidighed, der minder om et sterkt vildt Dyrs.

«Et Par Øre til Melk til Børnene!» ramser de op i en syngende og ynkelig Tone. To bittesmaa Barnehoveder stikker frem af en Bylt væmmelige Filler. Og de smaa skidne Næser bliver ganske blaarøde i den raakolde Kveldsluft; — begge har de Fingrene i Munden og suger af alle Kræfter paa dem.

Hvor der er noget usigeligt trist over

disse frysende Børneansigter, hvis store mørke Øine allerede synes at have faaet et voxent bedrøvet Udtryk. Den ene af dem begynder at hoste, en styg hivende Hoste, som synes at ville tage Veiret ganske fra ham. Men da Anfaldet er over, skriger han ikke, men klynker bare svagt af Smerte. Saa lægger han Hovedet hjelpeløst paa Siden og der glider en Taare fra Øiet nedover Kindet og danner en lysere Stribe tversigjennem Smudset.

«Et Par Øre til Melk til Børnene!» synger de to Fantejenter op igjen. Men de møder bare stenhaarde Øine. —

Jeg stikker nogle Skillinger til den ene af dem, hun siger Tak og de gaar op til nærmeste Gaard.

Der bliver stilt en Stund. — Nu er det mig, de haarde Øine ser paa.

«Det der var ikke rigtigt af Dere», siger endelig Ole Theodor.

«Nei det var det ikke», stemmer alle de andre i.

«Der er ingen Velsignelse i sligt», fortsætter Ole Theodor, og de andres Bifald gjør Stemmen sterkere og myndigere i sin Harme.

Jeg forsvarer mig saa godt jeg kan, og siger, at Herregud! de smaa Ungerne var jo

forfrosne og forkjølede, saa de kunde have godt af lidt god og varm Melk. Og det var saamen ikke mange Ørene de fik, saa det skulde de ialfald ikke blive fordærvede af.

Men nu er de allesammen rent ud sagt forbitrede, og Ole Theodors Stemme formelig hugger Bebreidelserne mod mig, fordi jeg har støttet Lasten.

Nu prøver jeg at komme med, hvad skrevet staar, at man skal elske sin Næste som sig selv.

«Aa, det er ikke at elske sin Næste at hjelpe ham til at føre sligt Liv, som de Folkene fører», svarer Ole Theodor fort.

Nei nei, det kan saa være. Men Børnene Ole Theodor? Skal de stakkars Smaabarn sulte og tørste og fryse, fordi deres Forældre er Fanter? Kan de gjøre for at de er fødte i Last og Letsind?

Men kom ikke til Ole Theodor med Bibelsprog, thi dem kan han tusenvis af. Og nu slaar han mig strax af Marken med Fædrenes Ondskab, som skal hjemsøges paa Børnene. Og saa ved jeg jo, han har nogle endnu værre i Baghaanden, saa det er ligesaa godt at give det op med det samme.

Og der sidder de paa Rad, disse Folk —

med haarde Ansigter, haarde Hjerter, og ved, at de har Gud selv paa sin Side. Jeg kjender etpar af dem, — jeg ved, at de ellers er gode Mennesker; jeg ved, at de vilde hjelpe hinanden til sidste Skilling, hvis der tilstødte nogen af deres egne noget ondt.

Men ligeoverfor disse smaa frysende Barneansigter, som saa paa dem i al sin triste Hjelpeløshed — ligeoverfor dem lukker de sine Hjerter. Thi for Fanten lukker man sit Hjerte, ligesom man stænger sin Dør for ham. Thi Fanten er som Vargen i Skoven, og Bonden er som Hunden ved Gaarden. —

Ole Theodor og de andre gaar opover; — de har nu sagt mig saa mange kristelige Sandheder, at de er faldne tilro. Og nu taler de om noget andet; der skal holdes to store Basarer i Bygden i Vinter: en for Kinamissionen og en for Hedningemissionen. — Og for Missionen arbeider de alle — jo længere borte den virker, desto bedre. —

Da det er blevet stille og ensomt paa Haugen, hører jeg gjennem Halvmørket Fantejenterne, som kommer tilbage fra sin Expedition. Nu er de i godt Humør, lader det til; for de snakker høit og muntert, og da de kommer forbi mig, siger den unge med

det fine Hoved noget til mig, som jeg ikke forstaar, men som maa have været noget meget uartigt; thi den anden gauler af Latter, og saa rækker de Tungen af mig begge to.

Jeg hører deres Morskab nedover Stien helt til de er komne ombord i Skjøiten, som nu bare ser ud som en Skygge i Skumringsluften. —

Som jeg gaar opover Veien forstaar jeg, at der er kommen Uro over Folk. For allesammen gaar og stænger sin Sjøbod og tager ind baade Aarer og Ror; og idet jeg kommer forbi Smaahusene opover langs Veien, stikker der forskræmte Kvindehoveder frem bag Gardinet.

Her er kommet Fanter tilbygds!

Men Natten kommer med Stilhed og store Stjerner over retfærdige og uretfærdige. Udpaa Morgenkvisten stikker Maanen sin grønne Glo opover Havbrynet, da høres Stemmer nede fra Ole Theodors Brygge; det skriger i en Blok — et Seil gaar i Top — og snart efter glider en sort Skygge lydløst frem i den glittrende Maanestribe og bliver borte.

Men næste Morgen aander Bygden lettere igjen.

Rundt i det øde Land i November.

En lang Oktober Maaned, da Sol og Stjerner var begravet i et Hav af Skodde og Storm. Dagene døsede bort, og Nætterne var en eneste dyb og urokkelig Søvn.

Men en Morgen i November vaagner jeg tidligere end jeg pleier; jeg hører det gamle Slagur i Værelset nedenunder slaa fem. Da ved jeg, at Klokken er halv sex; thi det gamle Slagur gaar altid en halv Time forsent.

Der er hændt noget besynderligt mens jeg har sovet.

Hvad er det?

Den uformelige Tyngsel over Sind og Krop er borte; — hys! alt er jo stille! Stormen maa have lagt sig. — Og der er en underlig fin Glans paa de grønstribede Gar-

diner — en ganske svag Morgenrødme. — Det skulde da vel aldrig —?

Hjertet hopper i Brystet, jeg springer ud af min Seng og løfter Rullegardinet. Der brænder Stjerner! Ved Gud! Der brænder Stjerner, og oppe over Orre-Holtet staar der en Stump gusten Maane. — Himlen er høi og kold og blaa. — I Syd stiger en Blodrødme høit over Holmerne; — en svær knortet Eg, som voxer i en Fjeldkløft, reiser sig i ensom Silhouet mod Himmelens Glød.

Blikstille Veir! — Saa faar vi en Vidunderdag!

Jeg tænder op i Ovnen og sætter Kaffekjedlen tilrette paa Pladen. Saa lægger jeg mig igjen, og ligger og koser mig og hører paa Birkeveden, som knitrer saa muntert, og ser paa Ovnslyset, som danser op og ned paa Væggen, og merker, hvordan den krydrede Duft af Veden driver ud i det halvmørke Værelse.

For et Velvære at ligge slig og døse! Og saa vide, at idag kommer Solen, og i hele Dag skal jeg færdes omkring i det Land, som jeg ved er skjønnest og sørgmodigst af alt i hele Verden. Hid, ved jeg, vil jeg altid vende tilbage, og naar jeg er her, vil ingen Drøm flyve over

Havet til fjerne Lande og intet Menneske vil savnes i denne rige Ensomhed.

Se — jeg ser et lidet Gløt af Vinduet bag Gardinet. Den fine graa Rimhinde er spændt udover Ruden; men eftersom Varmen trænger derud, sprænger store Draaber lidt efter lidt blanke Veie nedigjennem Hinden.

Nu koger Kjedlen —; saa faar en se at komme op.

En to tre er jeg klædt, vasket og færdig til Langtur. Den glohede Kaffe skjænkes op, og da jeg har drukket en stor Kop er jeg saa passelig opvarmet indvortes, at jeg tør vove mig ud i Morgenkulden, og idetsamme Slaguret slaar sex, laaser jeg Gadedøren op og gaar ud. Klokken er altsaa halvsyv.

Stjernerne er sluknet paa den graablaa, iskolde Morgenhimmel; men lavt nede over Fjeldet ligger Halvmaanen væltet overende, gusten og forpjusket. Veiene er haardfrosne, og der ligger tæt Rim over Markerne. Inde i Kratskoven vaagner en Hakkespette og farer henover med en skraldende Skoggerlatter. Det lyder ganske meningsløst i den fine, stemningsstille Morgentime. Det lyder som en fæl Hex, der er kommet forsent hjem fra sin natlige Færd til Hekkenfjeld og nu rider af-

sted paa sin Sopelime hen mellem Knatterne, saa Skjørtefillerne flakser om hende. — Hahaha! som hun skoggerler, Utysket!

Og hvem skulde saa tro, det var en bra og pertentlig Fugl som Hakkespetten, der holdt sligt syndigt Leven? —

— Nu kommer jeg saa høit, at jeg kan se udover Havet; — der ligger nogle Skyer over Sjøen i Sydost og skinner af alle Kræfter. Men herinde er alle Knauser isende graa. Al Mindelse om Sommer er forbi; Stormene har ribbet hvert eneste Løvblad. Det vil da sige: Egen har selv ikke Stormen faaet Bugt med. Her og der gror der en liden tapper Egestub ud af svarte Fjeldet, og han gir sig ikke, Stubben; han tviholder paa alle sine Blade uden Spor af Grund, bare paa Trods, for de er visnede og ubrugelige allesammen, ækle og krøllede som brunt Indpakningspapir.

Jeg faar laane Ole Theodors Hest i to Dage. Det holder haardt, for Ole Theodor er langsom i sine Beslutninger. Thi uagtet der absolut ingen Brug er for Hesten nu for Tiden, saa — alligevel —! siger han. En kan aldrig vide —! siger han. Der kan altid komme noget paa —! siger Ole Theodor.

Men jeg faar laant Hesten. Det er en

skarve Mær, med alle Unoder som findes. Hun er Krybbebider og skvætten og sta, det jeg ved om. Og foruden disse aabenbare Udyder har hun sikkert ligesaa mange skjulte.

Ole Theodor sadler selv Hesten paa med et ubegribeligt indviklet Sæletøi og trækker Karjolen frem. Og saa drager vi afgaarde, Mærren og jeg. — Paa maafaa. — Henad Landeveien, som etsteds løber ind i det ukjendte.

Dagen slaar sine Døre op paa vid Væg; det vælder af Lys fra en Himmel, der er ren og lys. Ind i det velsignede Land — —

Et foragtet Land, som ingen vil vedkjende sig. Østlændingen kalder det Vestland, Vestlændingen kalder det Østland. Og tror De ikke, her var en Danske her forleden Dag, som mente, at for den Sags Skyld kunde det meget godt være jydsk!

Sikken en Pralhans!

Lad dem dog blive, hvor de er; thi her har de intet at gjøre.

Thi hvordan skulde de forstaa dette stakkars karakterløse Land, disse Østlændinger og Vestlændinger og Danske? — Nei, naturskjønt er her Gud være lovet ikke; saa Turister slipper vi da heldigvis for.



Her er ensformigt og stilfærdigt. Moer og Myr, Knauser og Graastein, Lyng og Pors over Rabberne, hist og her et lidet Vand, en sjelden Gang et graat og ensligt Hus. Eller om Veien svinger udover mod Sjøkanten, saa er det bare Holmerne de graa og Havet det uendelige, som bruser og bruser i evindelig Storhed.

Og saa ind igjen over Porsesletterne, med graa gammel Ur omkring og nogle usle Furuer midt paa, som staar forkomne og sure over Vandhullerne.

*

Mærren dilter afsted som den har Lyst til. Snart begynder den at kjede sig, og jeg forstaar godt, at den lægger an paa at ærgre mig. Den gjør sig sta. — Værsaagod, siger jeg til mig selv, kan det more dig, saa gjerne for mig.

Den staar bum stille og skræver midt paa Veien, midt i Solen. Jeg lader den staa. Den begynder at virre lidt paa Hovedet — naa? skal ikke Svøben snart frem.

Nei. Saa bliver den nysgjerrig. Den begriber ikke, hvad dette skal betyde. Tilsidst snur den Hovedet helt om og ser paa mig

med sine stygge gule Øine. Jeg lader som jeg slet ikke lægger Merke til den. —

Saa begynder den at spise Græs langs Veikanten. Jeg forstaar, at nu lægger den Snare for mig. Den vil, at jeg skal trække i Tømmen af Ængstelse for, at den skal kjøre mig ud i Grøften. Og saa er hun strax Martyr! Tænk, trække en fin Mær i Tømmen! Og saa skulde vi have set paa Scener!

Men jeg er en gammel Herre, hvis Sjel er bleven graa af Visdom i Livets Skole, og jeg trækker den ikke i Tømmen. Da heller i Grøften med hele Doningen! Og efterat den har ædt sig lei paa det vonde stive Myrgræs, trækker den et dybt Suk og sætter pludselig afsted i Trav, dødelig fornærmet — over at jeg alligevel ikke trak den i Tømmen!

Saa fornærmet er den, at den traver afsted opad Bakker og nedad Bakker uden Stans. Det dovne Dyr, som ellers knapt vil kræke sig frem, er nu ligefrem ikke til at stanse. Jeg snakker venligt til den, roser den, siger ptro, ptro, gjør alt hvad man idetheletaget kan gjøre, naar man vil indsmigre sig hos en Hest. Men den tager ikke den ringeste Notits deraf. Den render i vanvittig Gallop opover de bratteste Kleiver, og styrter udfor de



steileste Bakker, saa jeg skjælver for Hyssingerne i Ole Theodors Sæletøi. — Det er øiensynlig dens Hensigt at sprænge sig. Saa kan man rigtig faa se, hvordan jeg har behandlet den.

Men Bæstet har jo udmerkede unge Lunger, saa det skal noget til, før den bliver sprængt. For at den nu ialfald skal faa sig en rigtig ordentlig Motion, bliver jeg ved at snakke kjærligt til den og rose den og sige ptro; thi hvis jeg ikke viste den mit venlige Sindelag, vilde den slet ikke kunne manifestere sin uforsonlige Trods. Derfor — jo bønligere jeg siger ptro, des værre render den, og jeg ser med Tilfredsstillelse, hvordan Sveden strømmer frem og lægger sig i lyse Skumstrimer over dens Ryg og Lænder. Paa denne Maade kommer jeg hurtigt frem og bliver behagelig underholdt af Ole Theodors Mær, hvis Sjelsytringer baade er løierlige og psykologisk interessante, især derved, at de er karakteristiske for dens Kjøn ikke alene blandt Heste.

Pludselig braastanser Dyret, saa jeg holder paa at tumle udover Karjolen. Og fra nu af begynder hun sit gamle Lunt. Stanser nu og da længe af en eller anden Grund.

Eller af slet ingen Grund, naar det falder hende ind.

O, hun er elskelig!

Da jeg har kjørt i adskillige Timer, begynder der at stable sig sammen Hus i Hus langs Veikanten, og før jeg ved Ordet af det er jeg inde i en By, en bitteliden By.

Jeg har slet ikke anet, hvor vi kom hen og i hvilken Retning Mærren galoppėrede. Saa dette er virkelig en Overraskelse.

Altid har jeg elsket at komme til en ny By. Det gjør ikke noget, at den er liden, tvertimod! Jeg erindrer en liden Flekke i Isarthal med nogle store lyserøde Husgavle langs en smal Gade, brolagt med runde Kampestene. Der laa et langt lavt Vertshus ude paa en Skrænt; nogle brede solide Stenborde stod under et Par vældige Valnødtrær; jeg husker en Valnød faldt lige ned i min Seidel, saa Smaaborgerne skreg af Latter.

Eller det Røvernest oppe i Alperne, hvor jeg kom forbi en Oktoberkveld — Rhone blank og fredelig mellem de bratte Fjelde, — en sammenramlet Borg paa en Fjeldknaus, og nedenfor denne en graa Kirke og nogle Bindingsverks Huse. Og saa om Kvelden en vigende Glød over Sneen paa Dent du Midi.

Eller Vaaren i den normanniske Landsby med hvide Æbleblomster dryssende over de brunrøde Stuevægge, og Gaaseflokkerne, der kom vraltende hver Aften henad den dybe Hulvei.

Eller Juleaften i den sicilianske Fjeldby, da vi gik i varmt og mildt Solskin og sankede sorte sterktduftende Roser, der groede mellem Palmer og Marmorsøiler.

Nu kommer jeg altsaa til en liden norsk Landsby. Den ligger saa vakkert til ved Sjøen, som idag staar i en eneste Lysrøg. Udenfor et Hus gror nogle mægtige Trær; paa Huset læser jeg paa et Skilt, at dette er Hotel — Gud ved om det er Bristol eller Victoria, men noget i den Retning er det.

Godt, jeg sætter Mærren ind, bestiller Middag saa opulent, som det bare paa nogen Maade er muligt at lave den for Hotellets Kjøkkenchef, beder dem tage frem en Flaske af Hotellets ældste og bedste Vin — kortsagt! Jeg lover mig en rigtig Smaus paa denne festlige Dag.

Saa gaar jeg min Vei for at bese Byen, og lægger ikke Merke til, hvilket Indtryk de forskjellige Bestillinger har gjort paa Hotellets Folk.

Gaden langs Stranden er bred som en Kongevei. Nedenfor Gaden, nærmest Sjøen, ligger store Tomter, hvor der engang maa have været drevet Skibsbyggeri. Nu er det hele nedlagt og øde. Der findes ikke en eneste Skude paa en Bedding. Ikke den usleste Havarist engang.

Heller ikke Fiskeri synes her at være; der er ingen Boder med Brygger foran, som synes at tyde paa det. Da jeg er gaaet Gaden tilende, ser jeg en Dampsag paa den anden Side af et lidet Sund. — Men Dampsagen staar stille. Der staar nogle vandsyge Bordstabler hist og her; — det maa være længe siden her har været Virksomhed.

Hvad ialverden lever da Byen af? Og hvor er Menneskene?

Jeg vandrer tilbage igjen samme Vei som jeg kom; nede paa en Strandtomt leger nogle Børn; paa Gaden promenerer en Politibetjent med Spanskrørstok og Guldsnor om Hatten. Han staar paa samme Plet nu som da jeg gik nedover; — han hilser mig lige dybt nu som da.

Men han er det eneste levende Menneske i Gaden. Der gaar nogle Høns og roder i en

dyb Rendesten og Hanen galer saa muntert den kan. En ækkel skidden Puddel gaar og snuser langs alle Havegjerder.

Jeg stanser og ser nedover Husrækken, som ligger saa venligt bag Haver og Hegn. Velstandshuse. At dømme efter Byggeskikken er de vakreste fra 1830 og før den Tid; særlig hefter jeg mig ved et lidet fuldendt smukt Empirehus. Jeg gaar hen udenfor Empirehuset. Havestuedørene staar aabne, Solen skinner lige ind i Stuen, og min Forbauselse da jeg ser et helt Møblement i den solideste, kostbareste Chippendale!

Men ude i Haven gaar der en liden Fyr og tusler. Han er graa og uvisselig. Han har ikke noget Ansigt, han har ikke nogen Skikkelse, han er hverken ung eller gammel. Han er bare forsagt og overflødig og gaar der og tusler som om han ikke ved hvad han skal tage sig til.

Han bor altsaa inde i den kostbare selvbevidste Chippendale-Stue. — Med engang begynder jeg at forstaa. Jeg begynder at forstaa de tomme Skibsverfter og den øde Sag og de vakre Huse og de skjønne Møbler. Engang stod her tæt af Skibe paa disse Skibsverfter; de randt af Stabelen, saa Gnisten røg

og Gutterne hauked. Der var en Hamring og Knatting Dagen lang rundt hele Havnen og Opsang af Sjøfolk, som satte Seil og hev Anker. Og fra den anden Side Sundet gnisled Sagen, saa det hørtes langt ind over Byen.

Der strømmed Penge ind i den lille By, og i Middagsstunden yrede Strandgaden af Folk, som gik fra Arbeide og Kontor. — De unge Skibsredere tog sig en Tur nedover Bryggen og lod sig paa Veien behilse af Arbeidsfolkene. — Godt Humør over hele Byen; — Skibene kom og Skibene gik, og ret som det var tog den unge Skibsreder med et af sine Skibe til England og Frankrige og spillede Greve, og naar han kom hjem, havde han minsandten med sig det skjønneste Chippendale-Møblement — ikke saameget fordi han skjønte sig paa den Ting, men fordi han havde seet derude, at slig skulde det være, og desuden var det saa dyrt, at det var morsomt at vise sine Venner den kvitterede Regning; — den imponerede og ærgrede altid. — Han fik ogsaa Smag for at bo staseligt og bekvemt, og saa hændte det, at han fik Tegningen med hjem til et Hus comme il faut og lod det bygge nøiagtig og af udsøgt Tømmer. Og i

Haven satte han Vaser og plantede han Efeu og sjeldne Planter.

Men saa kom den Tid, da der blev kleine Tider i Skibsfarten, og dermed var hele Herligheden forbi. De gav sig ganske over. Det kunde ikke falde dem ind, at det gaar an at leve af andet end Skibsfart. Kanhænde de gjorde et Forsøg; — de klussede og forbedrede lidt paa den gamle Sag, saa at den kunde gaa med Damp istedenfor at drive den med den lille Bæk, som de før havde gjort.

Da ogsaa dette slog feil, fik al Foretagsomhed et Knæk for stedse. Men Byen laa der jo; Husene stod der med Rum for saa og saa mange hundrede Sjele, og derfor blev de boende, de, som ikke paa noget Vis kunde komme fra.

Men ligesom de Vandpytter surner til, som ikke fornyes og er i Bevægelse, saaledes er det ogsaa med de smaa Menneskeansamlinger, som lever et uforstyrreligt Dvaleliv i slig en lummer Kulp af en By. — Naar Menneskene intet ordentligt har at gjøre, kjeder de sig og blir onde. De begynder at lytte ved Væggene — hvad mon der foregaar hos Naboen? De faar Sladrespeile udenfor sine Vinduer; — hvem gaar sammen paa

Gaden? Deres Hjerter bliver uhumske af Nysgjerrighed og brunstige af Meddelsomhedsiver. — —

Jeg gaar ind i en af Tvergaderne. Der træffer jeg nogle faa Mennesker. De er sky og graa og smutter lydløse forbi. De er uden Særpræg. Trækkene flyder sammen, Mundene er store og sløve, Ansigtsfarven hvidlig og usund. Mange er kjertelsyge. Skikkelserne er uskjønne — det er som Lemmerne er hængt paa Kroppen som det bedst har kunnet falde sig. Hos ingen ser jeg den Rankhed og Reisning, som man saa ofte møder hos kraftige og selvbevidste Folk paa Landsbygden eller ved Sjøen.

Her findes ikke andet end denne gustne og sygelige Almue. —

Snart hører Gaden op og jeg kommer ud paa Landet igjen; skjønt der endnu slænger et Hus nu og da langs Veien.

Som jeg nu gaar langs Veikanten i mine egne Tanker, ser mit Øie med engang et Menneskehoved saa rædselsfuldt, at jeg uvilkaarlig stanser op.

Det læner sig fremover et lavt Gjerde, og synker ned tungt som et Græskar. Aldrig saa jeg et saa skræmmende stort Menneskehoved

og aldrig saa jeg nogensinde før et Ansigt, hvori Livet havde tegnet saa vild en Rædsel og saa fortvilet en Sløvhed.

Aanden ryger i svære Stamp frem af Munden — en svær tandløs Mund, der bare bestaar af ophovnede nøgne Læber og et svært sort Svælg. — Den umaadelige Isse er ganske bar og blank og Panden hvælver sig uden Rynke ned mod Øinene, der ligger og glipper under et Tufs af lange gule Haar.

Men Udtrykket i dette Ansigt! — Jeg erindrer, jeg engang har seet et fransk Lithografi, saavidt jeg mindes var det af Redon. Det forestillede et Febersyn: — en fordømt Engel, der steg op af Mørket og saa sig om i Natten. Her var hver Smerte fuldkommen; og her var der intet Haab om Forandring. Til Evighed vilde den stige som nu lydløst op af Mørket og se ind i den absolute Haabløshed.

Der er det samme Udtryk i dette Ansigt, som jeg ser her paa høilys Dag i den lille By. Det Menneskelegeme, der bærer dette forfærdelige Hoved, er tyndt og vissent; — de lange Arme hænger slappe ned paa hver Side.

Da jeg saa lidt nærmere efter, opdagede

jeg, at den besynderlige Skabning var anbragt i en Slags Indhegning nogle faa Alen i Firkant. Den afsluttedes af et Hul ind til noget, der lignede et Hønsehus. Det var vist hvad man kalder «Sindssyge bortsat til privat Forpleining.»

Da jeg kom til Veiens Omdreining vendte jeg mig; — ja, der saa jeg Hovedet ligge over Gjerdet ubevægeligt som før, medens Aandepusten stod som hvid Røg langt ud i den kjølige Luft.

*

Høit oppe paa en Bakke skinner den høie Gavl af en Herremands Hus. To Rader Vinduer lyser mig imøde med en ødsel Mængde Ruder. Et høit vakkert Tag, krummet à la Mansard, skinner i Solen med blaat-glasserede Tagpander. — Saa fribaaret det ligger der, høit over Hyttekravlet, rankvoxet og ubekymret.

Hvor det synes at aande sundt og frit og leve sit eget harmoniske Skjønhedsliv indenfor sin Park, hvis nøgne violetblanke Kroner staar og bruser i Novembersolen.

Uendelig sympathisk virker det her i sin store Ensomhed. —

Lidt længer fremme paa Veien faar jeg se den pompøse Façade. — Men den er som et vakkert Ansigt, hvori der er skaaret dybe, skjæmmende Saar. — Hist er et Vindu dækket til, her er et andet hugget større og bredere og store Ruder er sat ind. Forresten staar de oprindelige Vinduer igjen for at Disharmonien rigtig skal kunne konstateres.

Opimod Væggen er der paa den ene Side af Trappen klint et afskyeligt Skur af umalede Bord. Og paa Taget staar der en latterlig tynd amerikansk Pibe med en Røghat, hvis Blikfløi ustanselig svinger sig i Vinden paa en geskjæftig Maade, som om det egentlig var den, der var det vigtigste af alt.

Det er mig ganske uforstaaeligt, det hele.

Saa tager jeg Mod til mig og gaar ind i Herremandens Hus. Som jeg kommer opad den brede Havegang, bliver flere Vinduer pludselig fulde af Ansigter, gamle, mugne Menneskeansigter, der tilsidst stabler sig i Lag ovenpaa paa hinanden af Alderdoms-Nysgjerrighed. — Det hele bliver mig mere og mere ubegribeligt.

Jeg kommer til den brede Gadetrap; paa den ene Side er den endnu forsynet med et

solid Smedejerns-Gelender; paa den anden Side er det brukket ned og erstattet med et tykt, plumpt tilhøvlet Trærækverk. Paa den ene Side af Trappen Rigdommen, Skjønheden og Smagen, paa den anden Side det Demokrati, for hvem alt er godt, naar det bare er billigt.

Jeg aabner den brede, tungt udskaarne Gadedør — og holder paa at rende lige mod en Panelvæg, som er sat op fra Dørens Midtstok tvers igjennem Huset. Derved er Havestuen afdelt i to Dele, men hele den Halvdel, der er igjen, virker imponerende ved sit høie gibsede Stukloft og sit vakre Parketgulv. — Døren til Sideværelset gaar op; — der slaar mig imøde den sure onde Stank, som er Fattigdommens sikreste Følgesvend. I Døraabningen gløtter frem nogle fortørkede Menneskehoveder, hvis smaa grinende Øine gliser fiendtligt imod mig.

Jeg gaar ind. Det er en stor lys mangefags Stue, fyldt af al Armodens Væmmelighed. Stuen bestaar ligesom af mange Afdelinger, og hver Afdeling er Tilholdssted for et gammelt Menneskevæsen, som Døden ikke vil have og Livet ikke har Brug for.

Og nu er Gaaden løst for mig: Herre-

mandens Hus, der ligger saa stoltelig og skinner paa Toppen af Bakken, er indrettet til offentlig Fattiggaard.

Det vil ikke sige saa lidet paa disse Kanter at være bleven saa fattig, at man maa paa «Kassa». Da maa et Menneske have givet sig ganske over og opgivet alt Haab.

Saadanne Mennesker er det, saadanne ulykkelige Skumpelskud, der ikke eier den Sten i Verden, hvortil de kan læne sit Hoved, saadanne er det, som hersker i de høie Herremandsstuer. Endnu leger Fauner og Nymfer en lystig Leg i Gibsloftet, og den høie Kakelovn med Fortunaskikkelsen mellem de smale Søiler er bygget inde i en Hvælving, der har været smykket med Paradisfugle og fantastiske Frugter. Paa Væggene skimtes endnu Stuens Tapet under en Skorpe af Røg og Smuds. Engang har det været lyst og muntert — en Efterligning efter Watteau: — Feldterne inden de svære forgyldte Rococosirater har fortalt om smaa Hyrdinders gratiøse Liv i evigt solbeskinnede Skove.

Men nu er Hyrdinderne overklinte af Fattiglemmernes svede svarte Fingre, og hvor de ikke har rukket hen, har den sure Fattigmandsstank, som har staaet og æset herinde



i aarevis, visket Forgyldning og Sirater væk. De fantastiske Frugter paa Frisen om Ovnen er kuttet omhyggelig væk; formodentlig har det været Lemmernes Adspredelse i ledige Stunder. Kun helt oppe under Loftet staar der en Stump urørt. —

Hvad det har været for en Herremand, der byggede sit stolte Hjem i denne øde Egn, ved jeg ikke, men ét ved jeg og det er, at han byggede det i den rolige Forvisning om, at her skulde han og hans Æt sidde ned gjennem Tiderne. Her skulde der færdes glade Mennesker, der var ubekymrede for Fremtiden; — her skulde samles Venner langveisfra — Gjæster fra fjerne Lande — og alle skulde de føle, at naar de kom indenfor denne Dør, var det som at komme hjem. —

Og nu —!

— Henne i en Krog er to bittesmaa brune Hexe rendt i Totterne paa hinanden. De bor paa hver sin Side af et mørkegraat Teppe, som vistnok er hængt op for at holde dem nogenlunde hver for sig. — Men nu er der kommet en Støvle bort for den ene lille Hex, og hun beskylder den anden for at have stjaalet den. De snakker uafladelig, begge to — tæt ind i Ansigterne paa hinanden. —

I Rummet ved Siden af dem sidder en tyk gul vattersottig en, som er skallet og hverken hører eller ser, men bare læser i Bibelen. Og under et af de Watteueske Hyrdindefeldter sidder der en paa sin Sengekant og kjæmmer sine graa Haartjavser med en Finkam — meget eftertænksomt. —

Jeg gaar bort fra dette vanvittige Sted. Hvor jeg vender mig, griner det modbydeligste Galgenhumor mig imøde. Jeg gaar nedigjennem den forfaldne Have, hen gjennem den forkomne Park, og jeg vender mig for at se paa Herremandens gamle Hjem en sidste Gang. — Da er det, jeg pludselig ser et besynderlig skadefro Udtryk i den mishandlede Façades Ansigt.

Hvorfra er det kommet? — Jeg stanser; — det vil jeg have Greie paa. Jeg leder og leder og tilsidst ser jeg, at det kommer fra de fire nytudhugne Vinduer med de store moderne Ruder. De glor mig imøde med en Pøbels frække rolige Blik. Der er ingen ræd Underfundighed, som slaar Øinene ned tilsidst; — nei, det er en Seirherres bevidste, triumferende Blik. — Hvad kan det nytte? siger det. Ser du ikke det altid er os, som seirer tilsidst her i Landet? —

Jo, saa er det. Thi Skjønheden her i Landet er retløs. Hvor den gror frem kommer altid den Slamp, som tramper den ned igjen. — Slig har her været i Aarhundreder, — ligesiden Landets Forfald begyndte, dets Stormænd dræbtes og Almuen væltede sig som en Mørje udover Norges Jord. Og slig vil det længe vedblive at være i det øde vældige Land.

*

Jeg gaar ned til mit Hotel. Der staar alle Døre aabne, men det er ganske mennesketomt og Kjøkkenet er sort og koldt. Endelig finder jeg en Tjenestepige, der sidder og sover i en Trappeopgang. Hun vaagner og fortæller mig, at jeg faar ingen Middag, for de syntes det var saameget Bry.

Vel!

Jeg haler Ole Theodors Mær frem af sit Skjul og surrer alle Sæletøiets Hyssinger forsvarlig sammen. —

Saa bærer det opover Bygdeveien. —

— — —

Der kom en Morgen — en Sommermorgen
i Ungdomstiden, da Sindet drømte.
Jeg lod min Ganger for Slottet føre

og lod den sadle med Sølverbidsel
og fletted Purpurbaand i dens Man.
Det skulde skinne, det skulde klirre
af Fest og Faner og gyldne Spange,
naar jeg red frem gjennem Prosalandet.
Mig fulgte hundrede stolte Sange —
en broget Garde i sluttet Skare —
og alle bar de sin Fyrstes Farve,
saa blaa som Drømmen om Livets Lykke,
saa blaa som Himlen er i Granada.

Hvor blev min Garde? Jeg ved det ikke.
Den segned stille som Høstens Blade
langs alle Veie i evig Glemsel.
— Men se, jeg sadled paany min Stridshest
til Dyst mod Svartalvers Herredømme.
De skulde drives fra Moderjorden
og Skjønhed odles og Skjønhed spire
og Skjønhed gro over Klippegrunden
saa rigt som Roserne i Granada.

O, Moder Jord! Jeg kan se dig smile!
Jeg ser dit Ansigt, dit stengraa Ansigt,
livsligegyldigt i evigt Øde,
det smiler haanligt i Kveldens Rødme.
Og Solen tegner en sælsom Skygge
fladt henad Marken langs Landeveien:
Først et Skabilken paa tynde Skanker
med Hestehale og Æselører,
og saa en Ridder — ak for en Ridder! —
som sidder mager og krum i Ryggen
med Hodet nikkende idiotisk
i Takt med Mærren, som foran dilter.
Men endnu skyder hans Snabelnæse
sig frem i drabelig Ridderstolthed
som end den vilde en Stordaad øve.

Hvor saa jeg før denne Hests Skabilken
og denne traurige Ridders Aasyn?
Kanhænde var det for længe siden
en tidlig Morgenstund i Granada? —

O, Don Quijote ifra la Mancha!
Det er jo dig og din Rosinante,
som kommer til mig i Ensomheden.
O, vær velkommen, min stolte Frænde!
Se hvor det smiler om hele Verden
selv Jordens stengraa og øde Ansigt:
Se hvor det smiler i Aftensolen
af os to, Herre ifra la Mancha!

*

Ligeved Veien hæver der sig en brat bred Mur. Indenfor Muren ligger en stor graa Stenbygning. I Skumringen ser den ud som en gammel Borg, bygget paa høie murede Volde. — Men det er ingen gammel Borg; der hæver sig et lidet Klokketaarn paa den ene Side af Bygningen. Det er en Kirke.

Ligeoverfor Indgangen ligger en liden lav Stue. Der brænder Lys bag en Rude; der tegner sig en svær, ubevægelig Mandsskikkelse mod Vinduets hvide Gardin.

Jeg binder min Hest og gaar ind.

Jeg har hørt megen Tale om denne Kirke og vil gjerne se den allerede ikveld. Og jeg

har hørt, at det er Graveren, som bor i den lave Stue ligeoverfor Kirken, og at han har Nøglerne.

Da jeg kommer ind i Stuen, viser det sig, at Manden, hvis Skikkelse tegnede sig saa vældig paa Gardinet, slet ikke er nogen Kjæmpe. Han er tvertimod en liden tør Fyr, men det var Lampelyset, som forstørrede hans Skygge saa umaadeligt. —

Inde i det trange Rum dikker der en Mængde Klokker og Ure om hinanden i et eneste Virvar; fra Bornholmerens sterke langsomme Takt til de smaa Lommeures ustanselige Prikken. Manden sidder netop og kikker nedi sligt et lidet Ur, og lægger slet ikke Merke til, at jeg kommer ind. Han blæser ind i Verket, dunker det lidt mod Bordkanten og lytter efter, om det ikke hjelper. Først da jeg siger Godkveld, vender han Hovedet en Smule, men svarer ikke og giver sig atter til at kikke ind i Urverket, nu med et Seglas for det ene Øie. Derved trækkes hele Ansigtet til den ene Side og Munden snurpes op i en løierlig Krøl, mens en Mængde Rynker krummer sig i det tørre gule Ansigtsskind.

Langsomt og forsigtigt begynder jeg at tale om, at det skulde være morsomt at se

Kirken. Han svarer ikke. Jeg føler hans Taushed som en foragtelig Bebreidelse fordi jeg kommer saa sent, og gjør ogsaa min Afbigt i saa Maade. Jeg siger, at det er forgalt at komme til Folk paa slig Tid, men at en jo faar betale derefter. —

Den lille Fyr udstøder et dybt Suk og lægger Uret ned i en Bordskuffe. Saa pudser han noget Støv af Bordpladen med sit Ærme, og for rigtig at gjøre det blankt, blæser han gjentagne Gange, som han vilde feie væk Brødsmuler. Men han mæler intet Ord. Jeg er meget spændt; navnlig da han reiser sig og gaar hen i en Krog af Værelset, hvor han finder frem en aparte graa Kittel, som han hænger om sig og snører sammen om Livet med et Bælte. I dette Bælte hænger han et umaadeligt Nøgleknippe og tager en ubegribelig stor Lygte ned fra Væggen. Han sætter en liden Lampe ind i Lygten og siger med dyb høitidelig Stemme: «Saa faar vi gaa ivei, da.»

Og efterat han først er begyndt at snakke, bliver han ligefrem underholdende. «Her har vi den nye Kirkegaarden», siger han strax vi kommer indenfor Grinden. «For den gamle deroppe blev for liden», lægger han til uden

at jeg bebøver at sætte ham paa Glid. «De vilde jo nødig til, for det var jo saa svært bekosteligt. Men tilslut saa blev han nu herlig forliden. En grov Lig op, som bare havde ligget nogle faa Aar i Jorden. En kunde drage Kjendsel paa baade den ene og den anden. Og det syntes jo ikke Folk var greit, nei, og helst var det ikke greit for den, som skulde grave i al Skidten.»

Han stanser lidt; vi er komne helt hen til Kirkeporten, og han begynder at rumstere med Nøgleknippet.

«Det var nu især Ordføreren, som satte sig imod. Men tilslut maatte han gi sig. For en Kveld kom der en fremmed Bikkje ind paa Gaarden hans, og den Bikkjen havde et Menneskehoved i Kjeften. Og da Ordføreren skulde se efter, var det Hovedet af hans egen Far.»

Han fortæller dette ganske urokkeligt; lidt efter ler han rigtig godt og siger: «Men da maatte saagu han gi sig, han ogsaa!»

Vi er komne ind i Kirken. Skumringen staar graablaa og ser indad de høie Vinduer; men Lygteskinnet glitrer i Forgyldningen paa nogle store Epitapher og Portrætrammer bortover Væggen. Jeg faar

laane Lygten af Graveren og gaar hen for at undersøge Epitapherne. De er rigt udskaarne baade med Englehoveder og Apostle, og under de lange Inskriptioner opdager jeg flere Vaabenskjolde, hvis heraldiske Udstyr undertiden tyder paa megen Ælde. Men baade Englehovederne og Apostlerne og Vaabenskjoldene er nymalede med spraglede Oljefarver, og Graveren forklarer, at det er Skiltemaler Hansen fra nærmeste Smaaby, som er Mesteren for Malingen. Og Skiltemaler Hansen maa være en modig og uafhængig Mand; thi han har intet Hensyn taget til, hvordan Englene og Apostlerne før saa ud, men kun til hvordan han syntes de efter hans Smag kunde gjøres overensstemmende med Tidens Fordringer. — Ja, Graveren fortæller endog som et Bevis paa, hvor Hansen har været grundig, at han skrabede det gamle Krod ud i Forveien for at hans egen Maling kunde æde sig saameget bedre ind i Træverket.

Hansen har ogsaa forgrebet sig paa den gamle Altertavle; men den har han rigtignok bare «restaureret!»

Tilsidst synes jeg, det ikke er noget opbyggeligt at følge Hr. Hansens Virksomhed, og jeg tænker allerede paa at gaa, da Graveren siger, at jeg absolut maa se Gravkjælderen.

Med Lygten høit løftet i sin Haand gaar han i Forveien ud i Sakristiet, og jeg famler mig bagefter saa godt jeg kan, plumper nu og da ned ad et uventet Trin og dunker Hovedet imod den lave Sakristidør.

Graveren aabner en liden Lem i Gulvet og forsvinder i Dybet. Jeg gaar hen til Lemmen; — en kold Gufs slaar mig imøde og en ubeskrivelig ækkel sødladen Stank. —

Jeg ser Graveren sidde paa Hug dybt dernede og vente; — saa krabber jeg ned ad Trappestigens smale bratte Trin. Endelig er jeg nede og ser mig om i den lave Hvælving. Saalangt jeg kan øine indover i det flakkende Lygteskin staar Kiste ved Kiste; inderst inde er de endog stablet op paa hinanden i flere Lag, saa de danner en Mur helt op til de brune Loftsbjælker.

Laagene er taget af de nærmeste Kister; jeg skimter nogle gule Mumieansigter. —

Graveren holder Lygten hen over den nærmeste Kiste. Jeg undrer mig over, hvor merkværdigt godt Ansigtstrækkene er bevarede. Man kan strax se, hvordan dette Ansigt har seet ud i levende Live: en barsk Profil, hvis graa Knurbart endnu stritter over

den indsunkne Mund, — en meget høi Pande over tæt sammendragne Bryn.

«Denne her er en Jinneral», siger Graveren og pudser lidt Spindelvæv væk fra den ene Øiehulning. «Han skal have boet her i Bygden i sin Tid», tilføier han og stikker den ene Finger ned i den tomme Næseaabning for at snu lidt paa Kraniet. — Det forekommer mig, som der gaar en Trækning henover det hovmodige Mumieansigt; to store gule Tænder begynder at glise i Overmunden.

«Han er saamen godt balsameret», fortsætter Graveren, og løfter Generalens ene Haand høit i Veiret, saa den vredt klasker ned paa Ligklædet. — «Se her!»

«Vil De lade være at røre Jinneralen», siger jeg forarget, men Graveren ler og tror det bare er Spøg.

«Se her er Jinneralinden», siger han uforstyrrelig og gaar til næste Kiste. «Se bare sligt Haar hun har havt!» Og han løfter i Veiret en Nævefuld bleget Kvindehaar, der i det rødlige Lygteskin faar en gylden levende Farve. —

Den lille Graver brætter sin Kittel op over Knærne og skræver over en Kiste, mens Lygten dingler i hans Haand. Men jeg har

faaet nok af hans Raritetsmuseum. Jeg kalder ham tilbage og vi kryber op ad den bratte Trappestige igjen. Da jeg atter staar i Sakristiet, kaster jeg et sidste Blik ned i Ligkjælderen; jeg ser Generalens to gule Tænder glise værre end nogensinde i det mørke vrede Ansigt. —

— Vandalisme og Raahed, hvor man snur og vender sig.

Jeg sætter mig i min Karjol og kjører videre. Maanen er kommen op. I dens gustne Skjær ser den Natur, jeg kjører frem igjennem, end mere traurig ud end før. Udhuggen Skov, vandsyg Mark, lange Myrer og golde Moer. Et Land i Vanmagt; nu breder Lyngen sig der, hvor Plogen i gammel Tid har gaaet, og sur Myr sygner der, hvor det engang har bruset i svære Furukroner.

Forbi, forbi. — En svart Rod spriker her og der op af et Vandhul, Kjæmpestammer ligger forglemte og raadner nede i Rabberne. Og der er ikke andet at se end Pors og Myruld, lidt Ener omkring et Par forpinte pukkelryggede Furutrær.

Naturen er gaaet træt. Den vil ikke mer. Den lægger sig nedfor, mens de vandsyge Moer æder om sig som en syg Smitte langsomt,

men uafladeligt, fordi der ikke findes den barmhjertige Menneskehaand, som vil tappe den onde Væde bort.

Og som jeg den sene Novemberaften reiser videre indover denne Egn, der stadig bliver mere menneskelom og trist, falder der over mit Sind en endeløs Lede. Mit Land! Mit Land! Mit øde, skjønne Land! Det er som den monotone Middelalder endnu hviler over dine maanegraa Fjelde og som de syge Heier herjes af en Farsot, der bøier Menneskene til Jorden og lader Naturen visne.

Harmoni.

Den, som bor paa Landet, bliver snart en klog og eftertænksom Mand, der kjender Skyernes Sprog og kan tyde Havets Tale. — For det første kan han nu kjende Skyerne fra hinanden; Østanveirsskyerne fra Sønnanveirsskyerne, og dem, der bringer Regn om Sommeren, fra dem, der bringer Lindveir om Vinteren. Han ved hvad det vil sige, naar de blusser op om Kvelden og naar de synker til Jorden om Sommeren. Jo ældre han bliver, desto mere læser han i Skyerne.

Han kan ogsaa tyde Havets Tale. Og Havet snakker mest altid mod Stygveir. Det kan ligge og knurre længe før det bliver til Alvor. Eller det kan staa i en eneste Dôn Dag efter Dag.

Naar Østenvinden kommer med tør og forhidsig Sne, er der næsten altid Havdôn

iforveien, og er først den Sneen begyndt at fare gjennem Luften i ensformige hidsige Striber, da ved vi, at vi kan slaa os tiltaals tre Døgn i det mindste, — gjerne sex ogsaa for den Sags Skyld.

Og skjønt det sner og sner, bliver der ingen Sne liggende paa Marken. Slig blæser det. Det feier afgaarde, dækker en Grøft, dynger sig op i en Fon bag en stor Sten, men Marken bliver lige bar.

Ens Øie bliver tilslut saa døsigt af at se denne uafladelige og ensformige Bevægelse af de tusen Snefnug, der allesammen farer samme Vei i paralelle Linjer, og ens Øre dysses til Hvile af Stormens uafbrudte Sus.

Derfor finder ens Nerver saa sød en Hvile paa disse Dage og ens Tanker falder tilro som til Susen af en fjern Musik.

De lange Skumringstimer kommer, og ens Sind bliver fyldt af Fred og Lykke. — Fine Toner driver gjennem ens Hjerne, og der kan gjerne melde sig Minder, som var stygge og onde; i disse Timer formes de om og saarer ikke mere. —

Saadan en Eftermiddag kom jeg til at huske den store vanvittige Fattiggaard, jeg havde seet paa min sidste Reise. Det meldte

sig som jeg huskede det med det frække Pøbelsmil i de fire nyttilhugne Vinduer.

Men saa tog Fantasien fat og glattede til og byggede om og gjorde det til en eneste lys og festlig Harmoni. Og der gled Skikkelser frem, Skikkelser fødte af samme lyse Stemning, og før jeg vidste Ord af det, havde de bygget sig sammen til en liden Historie fra for mange Aar siden. Den kom, som Toner kommer og fletter sig sammen til visse Akkorder, og Akkorderne klinger sammen til visse Harmonier, og Harmonierne bliver til et lidet spinkelt Stykke Spinetmusik, som toner for ens Øre i Skumringstimen, mens Stormen synger sin uafladelige Sang derude og Havet bruser sit mørke store Akkompagnement. —

*

Det merkeligste ved Raadmand Erslev var, at han ikke kunde dø. Han var meget gammel, og han kunde med Rette have Lov til at være mæt af Dage, thi hans Liv var ikke lysteligt mere. — I flere Aar havde han ikke kunnet forlade sit Værelse; men hver Morgen blev han baaret fra sin store Omhængsseng hen til sin Lænestol — et uhyre

Monstrum, som den lille syge rent forsvandt i. Men denne Stol holdt Raadmanden meget af, og hans Frue sagde ofte, det var en ren Lykke, at de havde faaet fat i den paa Auktionen efter afdøde Stiftamtmand Kaas. Thi saadant et Møbel var ikke til at opdrive i hele Byen; og *rector scolæ* — den lille nærsynede Hr. Preben Diriks, som jo skulde forstaa sig paa slige Ting, paastod, at den maatte være helt ifra fjortende Ludvigs Tid, at dømme efter Stilen i Træverket og Betrækket. Det var nu især Betrækket paa den umaadelig høie, firkantede Ryg, som var sjeldent og merkværdigt; thi i dette var der indvævet adskillige Skilderier af baade skjemtefuld og yndig Art. Øverst oppe paa Ryggen fremstilledes der saaledes en Kurv fuld af Roser og Forglemmigeier, og under denne gyngede en liden Amorin med Sommerfuglevinger. To andre Amoriner underholdt ham; den ene blæste paa Fløite, den anden slog paa Tamburin. Dette Parti var det yndefulde, og det var ogsaa vævet med lyse, skjønt nu noget falmede Farver. Men nederst paa Stolens Ryg befandt sig det skjemtsomme Skilderi i noget mørkere Vævning; thi det forestillede en Stork, der stak sin lange Hals ned i en

Glaskrukke, medens en tyk Gris sad paa den anden Side af Krukken og skreg.

Paa hver Side af denne Ryg sprang der frem en blødt stoppet List, der var saa bred, at den syge kunde læne sit trætte Hoved imod den og finde Hvile der.

Men ak! det var i Sandhed svært for den gamle Raadmand Erslev at finde Hvile; thi Smerterne plaged ham den udslagne Dag, ja tit endogsaa om Natten. Man maatte ofte undres over, at dette tynde og skrøbelige Hylster endnu kunde lide saameget uden at briste sammen, og at dette svagt brændende Livslys endnu kunde finde Næring til at modstaa Sygdommens Angreb uden at slukkes ganske ud. Men saa var det; Gang paa Gang troede hans Hustru og hans Venner, at nu vilde dog Vorherre løse Livet op for ham og lade ham faa Fred; men nei; endnu skulde Dage komme, der ikke var lettere at bære end dem, der møisommeligen var overstaaede.

Saaledes gik Aar efter Aar. De friske og kraftige Venner, som havde siddet ved hans Side og forsøgt at trøste ham, døde bort en efter en; hans Hustru, der var femten Aar yngre end ham, blev ganske graa. — Den ene Doktor blev tilkaldt efter den anden; de

tappede hans Blod og gav ham bitre Pulvere; de anvendte Mirakelkure, som skulde være ufeilbarlige; de klussede med ham i aarevis, saa man skulde have troet, Lægerne havde faaet Bugt med det Liv, Sygdommen ikke kunde knække.

Men nei. Den gamle Raadmand overlevede alt og alle. Han sad sammenkrøbet i sin store Stol og stirred taalmodigt frem for sig med triste, halvt udslukkede Øine, medens de muntre Amoriner i Betrækket over hans stakkars forpinte Hoved gynged mellem Roser, spillede Fløite, slog Tamburin og folded ud sine Sommerfuglevinger.

Der kom færre og færre og besøgte Raadmand Erslev. Hans gamle Venner døde som sagt; og de unge glemte, at han endnu levede. Den eneste, som var trofast og havde været trofast i alle Aar, var Major Ulrik von Knarren, der havde taget sit Venskab i Arv fra sin Fader, den afdøde Oberstløitnant — en nær Ven af Raadmanden.

Ulrik von Knarren var en brav Mand, skjønt han ikke kunde lægge af det larmende Væsen, som næsten alle hans Standsfæller paa den Tid havde. Men foruden sit gode og trofaste Hjerte havde Majoren en Egen-

skab, som Raadmanden satte særlig Pris paa: han spillede en deilig Violoncel. Raadmand Erslev havde nemlig været en stor Elsker af Musik; han havde ført en smuk Violinbue i sin Ungdom, ligesom hans Hustru Christence havde spillet paa Harpe. Og nu efter at hans Hænder var blevne matte af Lidelse, var det den eneste Glæde, han kjendte, naar Majoren strøg sit Instrument og hans Hustru spillede de gamle Melodier paa Harpen.

Saaledes gik det til, at Anniken, der var Kammerpige hos Fru Christence, ret hyppigt blev sendt ned til Majorens Kontor for at hente ham op til Raadmanden.

Den lille vevre Anniken havde slet intet mod disse Ture; tvertimod — hun pyntede sig som til Søndags; tog paa sig sine smaa nette Sko med de blanke Spænder, fæstede en hvid Rose i sit mørke Haar og tog et rent Forklæde med smaa Lommer over sin Kjole.

Thi Majorens Kontor blev bevogtet af to Musketerer, og naar hun frembragte sit Budskab til den ene, fik hun sig gjerne en Passiar med den anden, og da maa man dog ikke undre sig over, at den lille Kammerpige pyntede sig med sin hvideste Stas. —

*

Da Raadmand Erslev havde fyldt sit fem og firsindstyvende Aar, hændte der noget, som forbausede Folk mere end alt andet. Thi Smerterne forlod ham lidt efter lidt; han sov godt om Nætterne, begyndte at spise med Appetit, ja kunde endog gaa over Gulvet fra Sengen til sin Stol; og det var noget, han selv knapt kunde huske at have gjort før.

«Holder I paa saaledes, kjære Onkel», spøgte Major v. Knarren, «kan I min Salighed komme til at aabne Ballet anstundende Nytaarsdag.»

Raadmand Erslev smilede venlig til denne Spas; men i Virkeligheden kunde den gamle Mand ikke forstaa, hvorfor han nu, da han var langt udover Støvets Aar, skulde vaagne op til nyt Liv igjen. — Udpaa Høsten fik han alle sine Sansers Brug igjen. Han kunde se at læse en noksaa finstilet Skrift uden Briller, og han kunde endog holde Bogen med sine før saa kraftløse Hænder.

— En Eftermiddag, medens Majoren sad paa sit Regimentskontor, kom Musketeren ind med det sedvanlige Bud: om Hr. Majoren vilde være af den Godhed at se indom Raadmanden, naar han forlod sit Kontor.

Anniken, der som sedvanlig bragte Budet,

havde i det sidste forsømt sin Pynt og brød sig heller ikke om at passiare med den første den bedste Musketer, som stod paa Vagt; thi nu var Anniken forlovet, og det med en hel Underofficer, og til Jul skulde de giftes, saa det gik ikke an for hende, der næsten var en Underofficers-Madam, at indlade sig med den første den bedste Soldat.

Derfor tog hun ogsaa nu imod Majorens Svar med en knibsk Neien, og trippede ærbar hjem uden at se sig tilbage.

— Da Majoren kom ind i den tusmørke Stue, skimtede han i Skjær af det svage Dagslys, der sivede indad de smaa Ruder, at Erslev sad saa rank og frisk i sin Stol som aldrig før. Fruens forgyldte Harpe blev beskinnet af Ovnslyset, der i en stor, blændende Strøm faldt ud ifra den aabne Ovnsdør henover Gulvet og Møblerne.

Udenfor bruste det svagt i Havens Træer, og en sjelden Gang stamped nogen forbi paa det stenlagte Fortaug.

«Ei, ei, min kjære Onkel», lød Majorens sterke Stemme, «hvor det glæder mig at se Jer saa rank i Sadelen. Og tør jeg takke den ædle Frue, fordi I ogsaa idag glædede mig med Jert Bud.»

«Ja — jeg har saamen den hele Dag længedes efter den velsignede Musik», kom Oldingens skrøbelige Stemme borte fra Stolen ved Vinduet. «Jeg kan forsikre, at min Utaalmodighed har været ganske som et Barns. Jeg har siddet her og seet paa Slagurets store Viser, og jeg syntes, den bevægede sig saa altfor sendrægtig.»

«Men lad os saa indhente det forsømte», raabte Majoren og skyndte sig hen i en Krog, hvor hans Instrument stod. «I ved, min kjære Onkel, at intet er mig dyrebarere end at korte Jer Tiden paa den angenemeste Maade.» Dermed gav han sig til at stemme sin Violoncel.

«Tiltrænger I Lys, Major, eller tror I, at vi kunne spille nogle smaa og lette Stykker i Tusmørke? Det synes mig altid at klinge mere romantisk, naar man hører Musiken uden at kunne se Instrumenterne, og jeg kjender ganske og aldeles alle mine Strenge, saa hvis Majoren tror —»

«Naa, naa, min Frue, I tiltror mig en ringe Færdighed», svarede Majoren med en lun Latter. «Men jeg kan parere paa, at jeg kunde spille alle mine Mesterstykker i en Kjælder, hvor man ikke kunde se sin egen

Næse, selv om den var lige saa tydelig at skimte som min høistegen.»

— Og medens Mørket i Værelset blev tættere og Ovnslyset fik mere og mere Magt, spillede de to for den gamle Mand; smaa lyse og gratiøse Melodier spillede de, og det lød underlig og smukt at høre de to saa forskjellige Instrumenter klinge sammen i den fælles Melodi; Violoncellen dyb, dyster og sorgfuld, Harpen sværmerisk og fjern, som kom den fra Maaneskinnets blege Land. —

Hver Gang de holdt op, sagde den gamle: «Ja, ja — det er skjønt; spil mere, kjære Venner. Det er som om min Geist tørster efter Toner. O, jeg føler mig saa frisk, saa lykkelig. Nei, jeg kan ikke erindre — ikke erindre — nogen Gang — saa lykkelig — og saa skjøn som denne.»

De spillede Stykke paa Stykke, og da hele deres Repertoire var opbrugt, spillede de et eller andet om igjen; men stadig vilde han have mere.

Indtil Fruen tilsidst sagde, at nu, nu maatte de vist holde op; det var langt over hans Sengetid, og man skulde ikke overanstrenge sig, selv om man følte sig rask.

«Christence», sagde den gamle — og man

kunde høre paa hans Stemme, at han ikke havde lagt Merke til, hvad hun havde sagt, men at han færdedes i et Land, lyst af gode Minder. «Christence, der er en Melodi, som svæver omkring mit Hoved. — Kan du ikke hjelpe mig? — Kan du ikke gribe den? — Det er den — den.» Han mumlede noget uforstaaeligt hen for sig —; men da han skjønte, at det ikke hjalp, sagde han bedrøvet: «Husker du ikke? Den Dag nede ved Møllen, Christence! Har du dog glemt hin vor Glædes Dag? Og den unge Student — — han havde digtet en Vise, som han siden sang i Jasminlysthuset. Den yndige Aften; — der duftede af Regn nede ved Prestebækken — Christence — vor Glædes Dag, har du glemt den?»

Uden at svare greb Fruen i Harpens Strenge, og det var som om de nu fik en sterkere Klang; Tonerne svulmede af Ungdom. Og den gamle Kone sang med sin spede Stemme, men ogsaa denne fik pludselig en Klang fra Livet. Det var som om alt, hvad der var igjen i den gamle, graahaarede Kvinde af Minder om Kjærlighed og Lykke, samlede sig og tindred i hendes skjælvende blanke Stemme.

Vaadt er dit Haar
af Dug og Morgenrøde.
Kranser det, Vaar!
Dig jubler alt imøde.
Vældig og blid som en straalende Aand
Jorden du løser og kvæger.
Mægtige Vaar! i din skabende Haand
bruser Begeistringens Bæger!

Prægtige Vaar!
Du kommer, Fjeldet ryster
Sne af sit Haar
og i sin Pomp sig bryster.
Mysk og Aurikler ad Rifterne gaa,
kransede, mosede Stene!
Gulgrønne Birke indbydende staa,
Sang er paa fødende Grene.

Men som sidste Tone svandt, var det som hendes Kraft brast; hun lænede sig tilbage, og Majoren kunde høre hende græde stille. Den gamle Raadmand sagde intet; idet Ovnslyset gled henover hans Ansigt, saa Majoren ham sidde stivt tilbage i den store Stol med det blege Ansigt lænet slapt til Siden.

Og da der stadig var tyst i Værelset, reiste Majoren sig op, gik hen til Fru Christence, tog hendes Haand og sagde: «Græd ikke, gode Frue. Jeg tror, I har gjort ham lykkelig med den smukke Vise.» Han kjendte hende trykke sin Haand svagt og listede sig

derefter hen til den gamle Syge. Endnu sad denne i samme Stilling, stivt tilbage — med Hovedet bøiet mod den bløde Sidepude og Hænderne foldede i Fanget. Varsomt rørte Majoren ved disse magre Hænder, men de blev liggende ganske stille. Kanhænde han er falden i Søvn, tænkte han, og bøiede sig ned for at se hans Øine. I det samme reiste Fru Christence sig og kom hen saa hurtig, hendes gamle Ben kunde bære hende.

«Hvad er det?» hviskede hun ængstelig. «Sover han?»

Majoren reiste sig. «I Jesu Christi Navn!» sagde han høitidelig. «Han sover den gode Søvn, som han har længedes saa inderlig efter, og det var Jeres Sang, som lullede ham ind i den lykkelige Blund.»

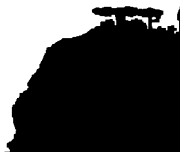
Fru Christence svarede intet. Hun knælede ned, kyssede den Dødes foldede Hænder og slog et Kors over det trætte Hoved.

Julereien.

Stormtønden hænger og flakser paa sin Stang; nu og da blæser den ende ud i Luften, som den vilde flyve sin Vei med det samme.

Der er ingen Mennesker i Gaderne; de regjeres ganske af Stormen, men den laver ogsaa mere Spektakel end mangfoldige hundrede Mennesker kunde have gjort. Telefontraadene, som i tætte Strenge spænder sig fra Tag til Tag, er et eneste langt Hvin, naar der da ikke kommer et ganske aparte Stormkast; thi da yler de noget ganske afskyeligt, og nedover Gaden akkompagnerer Porter og Døre med svære Drøn.

Paa Bryggerne er det ogsaa stille; der er intet at expedere; alle Dampbaade ligger veirfaste og har ligget veirfaste i de sidste 24 Timer. Og selv herinde, hvor der altid pleier at være Havblik, er der end noksaa ilde uden-



for, selv hid kommer der høie Dønninger rullende med svær Fart, saa Dampskibene, der ligger fast i Bryggen, hiver paa sig og slider i Fortøiningerne, saa det knager i Hampen.

Der er bare en eneste liden Vovehals af en Skjærgaardsbaad, som ligger med Dampen oppe. Den vil ivei midt udi Sjørokket, som vi hører hele Tiden i et eneste rasende Brøl. Men der er fuldt af Folk ombord paa Skjær gaardsbaaden; thi det er Lillejuleaften idag, og saa maa en hjem til Helgen, hvad det saa skal koste. Og flere kommer rendende i sidste Øieblik nedifra Byen; — et Par Kvindfolk har taget den bagerste Del af Kjoleskjørtet over Hovedet for at ikke Stormen skal fare altfor ilde med det. Thi de har slet ikke Tid til at bakse med sligt noget; dertil har de altfor meget andet at huske paa —: Tænk bare alle Julepakkerne! De hænger i Hemper paa alle deres Fingre, de er puttet under Armene og indunder Livet, ja, en har saamen ogsaa nogle hængende i en Bylt om Halsen. — Det bærer ned i Kahytten med dem allesammen; men dernede er der allerede overfyldt: alle Hylder er stablet fulde, Gulvet er ufremkommeligt paa Grund af Haandkufferter og Tiner, paa det smale Bord staar en Viftepalme og svaier

med Bladene hver Gang Skibet hiver paa sig i Underdønningen. Jeg tænker med Uro paa, hvordan mon det vil gaa Palmen, naar vi rigtig kommer ud tilhavs!

De stakkars Koner, som kommer ned med sine tusen Pakkenelliker, maa bare snu det forteste de kan. Er der klein Plads til deres Pakker, saa er der endda daarligere Plads til dem selv. Sofaerne er fuldt besatte af Kvinder, der har ordnet sit Gods omkring sig og møder hver, der kommer ind, med et Løvindeblik, der siger, at kun over deres Lig gaar Veien til deres Sofaplads.

Foruden disse Kvinder sidder to Mænd inderst i Sofaen, to blege Mænd med Hænderne over Maven og med et Udseende, de Folk hernede gjerne faar, der tilhører en alvorligere Retning end de almindelige Syndere.

De to alvorlige taler ikke; de stirrer uafladelig paa to glade Syndere, som sidder under Viftepalmen og drikker Øl efter en større Maalestok og snakker høiere og lystigere for hver Flaske Øl de sætter tillivs.

Slig ser Selskabet ud i Salonen paa den lille Dampbaad, som Lillejuleaften drager afsted midt ud i Sjørokket. — Men Luften inde i Salonen kan jeg aldeles ikke beskrive. Der

staar en liden Ovn midt paa Gulvet, og den er rødglødende. Og rundt om i det bittelille Rum sidder en 10—12 Mennesker med Væden suget dybt ind i de tykke uldne Klær. Nu damper denne sure Væde ud i den glohede Luft, og det vaade Fedtlæders Skotøi stinker, saa man synes man kan se brune osende Strimer langsomt bugte sig gjennem Luften.

Der ringes tredje Gang —; da er det bedst at komme paa Dæk og se paa Udseilingen. Baadsmanden staar netop og skal kaste los. Men han ser sig om og betænker sig lidt; for han er en gammel Baadsmand, som ved, at der altid kommer nogen springende paa bare Livet netop naar han kaster los. Og det vilde være Synd at gaa ifra dem idag; — da vilde de jo komme til at blive Helgen over i denne fæle Byen.

Ganske rigtig! Der kommer to Karer rendende nedover Gaden, saa Spruten staar om dem, og Baadsmanden behøver ikke at vente længe, saa er de paa Bryggen og slænger sig indover Rælingen. —

Det var saamen to ordentlige Sjøkarer, vi fik ombord. — Slig skal en se dem, — i Stormpuds, i skinnende Oljeklær med Sydvesten



kneisende som en Hjelm om de veirbidte Fjæs. Da kan en se, at de kommer af godt Folk; da faar Skikkelsen sin Reisning og Blikket den Hvashed, du gaar afveien for. — Da ved du paa en Prik, hvordan deres Fædre, de gamle Vikinger, saa ud.

Se nu han der, den ene af dem, som holdt paa at komme forsent — han med det mørke, krusede Skjæg, den sterke krumme Ørnenæse og de graalige, buskede Bryn, kunde han ikke godt hedde Gunnar Jarl ifra Kvaas? Og den anden af dem, den høie Karen med det ildrøde Skjægget nedover Oljetrøien, de blaa Øine og den ranke Ryg, som bærer hans Hoved saa høit over de andre — kunde det ikke være Næssekongen selv?

Men da jeg træffer dem en. Stund efter, har de rigtignok forandret sig. De er komne ind under en Overbygning midtskibs, hvor der sidder en hel Mængde Folk og trykker sig sammen og glæder sig over den fede Varme, som staar fra Maskinen.

Da har begge to taget Vikingedragten af sig. Og nu har Gunnar Jarl høi Snip og gult Slips og en liden lyserød Porcellænsrose i Slipset. Og Næssekongen har en snurrig stumpet Figurfrak og en prikket Vest og meget

trange Buxer og Skil i Haaret og ser præcis ud som en hjemvendt Amerikaner. Han tænder sig en kort Snadde, medens Gunnar Jarl ifra Kvaas finder frem en liden Flaske med Melk, som han drikker, og æder Hvedebrød dertil.

Med engang staar Dampskibet paa Hovedet og et vældigt Braat brager indover Fordækket; — se saa! nu begynder det! Skibet vælter afsted hulter til bulter; jeg sender Viftepalmen i Salonen en ilsom Tanke —; men et Øieblik efter er vi oppe i et Sjøras, saa vanvittigt, at det er mig ufatteligt, ganske ufatteligt, hvordan Skuden Gang paa Gang reiser sig paa den rette Kjøl. Vi slænges efter Siden lange Veier, vi render opover en Sjø, der er brat som en Væg, opover —! saa længe til vi synes, Skibet maa kantre baglæns. Saa kommer der en Sjø bagfra igjen og tager os i sin Næve og langer os afsted paa Hovedet, saa Baugen skjærer tversigjennem Maven af et grønt Braatt; det ser ud som vi skulde gaa lige boms ned i Dybet med det samme. Hvergang Baaden staar paa Hovedet, hører vi den skrabende Larm af Propellen, som svinger vanvittig i tørre Luften, og hvergang en tyk Sidesjø kommer og lægger os ganske

rolig over Ende — længere og længere ned — til jeg synes vi er ganske kapseiset, — da hører jeg Vandet skvalpe indover Rælingen i Luvart med en ækkel, velfornøiet Lyd.

Indtil Baaden endelig reiser paa sig, møisommeligt og dybt sukkende som et gammelt skrøbeligt Menneske.

Selv om Sjøsyge ikke bider paa en, bliver en dog ganske ør af al denne voldsomme Bevægelse og tummelumsk af Stormens og Sjøens Huj og Hyl. Og det er ganske underligt, da vi et Øieblik bliver kastet ind i smult Vande bag en Holme og Dækket atter bliver til at staa paa. Dampbaaden sætter i sit almindelige Brøl, som jeg saa ofte har ærgret mig over, fordi jeg syntes det var saa overflødigt sterkt og dybt for slig en liden skarve Ting af en Skjærgaardsbaad. Men idag lyder Brølet ganske ynkeligt; Stormen river det med sig som det var et Kyllingpip, og det forsvinder sporløst i Himlens svære Oprør.

Bag Holmen ligger der nogle Sjegter og venter paa Dampbaaden; det er næsten bare unge Skjærgaardsjenter, som er ude for at tage imod. Og se her kan det hænde slig en ung Pige tager sig ud! Se saa sikkert hun hopper henover Tofterne, let og muntert som

en Linerle, skjønt Baaden hugger forfærdelig i den krappe Sjø. Og se Ansigterne, som de lyser straalende røde af Regn og Storm og Sundhed! Det er noget andet end at se dem, naar de er paa Bytur — opstadsede saa byfint som muligt, med Korset og nymodens Hat og Parasol og store, stive Hansker!

Og se der kommer jo Vikingerne vore; de skal af her. Han med det gule Slips og Porcellænsrosen rigger sig atter ud og bliver Gunnar Jarl ifra Kvaas, og den hjemvendte Amerikaner trykker Hjelmen dybt ned i sin kongelige Pande —; snart ser jeg dem begge forsvinde i Rokk og Mørke.

Det er nu blevet tusmørkt, og idet vi atter tørner ud paa det aabne Hav ser vi et Syn, der er ganske skræmmeligt i al sin Storhed: Omkring os Havet Braatt i Braatt, flakkende grønligt i Halvmørket, men over alle Skjær skinner det som Ild og opover de høieste Holmer slaar der lange Fosforflammer, der driver langt bortover som svagt lysende Røg, før de forsvinder i Skumringen.

Der er en gammel halvblind Kone, som skulde have været i Land paa et tidligere Stoppested. — Nu render hun frem og tilbage som en forpjasket Høne, og græder lidt

og siger, hun vil til Byen igjen. Men man bliver sløv af alt Sjøbruset, og man ved jo desuden, den gamle Kone ikke kan komme tilbage til Byen, — det faar blive Skipperens Sag.

Forøvrig har jeg andet at tænke paa; nu er jeg fremme — og alle mine Kasser og alle mine Pakker! Gud ved, hvordan de skal komme nogenlunde vel frem, nu da Stormen ogsaa fører med sig en iskold piskende Regn.

Jeg skimter Hesten paa Bryggen — saa op med Kasserne, Baadsmand! Men idet jeg skal kjøre, kommer Skipperen og siger — «Konen er væk», siger han. — «Hvad for en Kone», siger jeg, som ganske har glemt hende, der vilde tilbage til Byen igjen. — «Hun, den gamle. Hun maa være løbet i Land her. Hun var næsten blind. Og saa dette Veiret! De faar se efter hende.» —

«Ja jeg faar saa» — vi gaar hver sin Vei, og saa ilde er Uveiret, at vi i Farten glemmer at sige glædelig Jul. —

Vi kjører afsted; — Hesten gaar sagte, Skridt for Skridt; — ret som det er stanser den og snur Hovedet for ikke at miste Pusten.

«Se nu godt efter den gamle Konen», gauler jeg ind i Øret paa Skydskaren, og han

hører det og svarer ja, og smeiser paa Hesten; for nu bærer det udfor en Stund og Hesten skridter paa. Men vi ser ingen Kone.

Nede i Bakken træffer vi en Mand, som skal til Bryggen for at hente Varer. «Spørg ham», skraaler jeg ind i Øret paa Skydskaren.

Han til at gaule: «Om han har truffet en gammel Kjærring nedover Veien.» — «Haa —?» — Min Skydskar gauler igjen baade en og to Gange, og tilsidst forstaar den anden og svarer nei, og han blir sint og ser ud som om han bander lidt, idet han kjører videre. I Virkeligheden er det jo ikke rart, at Manden blir sint; det er jo for galt at bli heftet op senkvelds med alskens Snak, om han har seet en gammel Kjærring. — Han kan jo ikke vide, hvad det gjælder. — Men han har altsaa ikke seet hende. Dette er da ganske underligt. Det gamle, skrøbelige Menneske kan da ikke være kommet saa langt afsted i sligt Veir som ikveld. — — Og der er ingen anden, som har kjørt indover og som kan have taget sig af hende. — Det er da ganske underligt. — —

Mit Hus ligger lige ved. — Jeg faar sat mine Pakker og Kasser ind og skjænker Skyds-

karen en Juledram; — men saa siger jeg, at det var egentlig rart dette med hende, den gamle, galne Kjærringen, som var løben iland. —

«Aa», siger Skydskaren og ler, «hun har sagtens klaret sig». Men vi bliver tilslut enige om, at om saa skulde være —! Om hun virkelig skulde være kommet noget til — saa —

Dermed drager vi afsted som vi staar og gaar — vi kan saa alligevel umulig blive vaadere, end vi er i Forveien. —

Hesten stamper sig mod Regn og Storm helt ned til Bryggen, som nu er svart og øde. Vi lægger os paa Maven og kikker ned i Sjøen, som skvalper om Bryggestokkerne. Men vi ser ingen gammel Kjærring. «Hun kan være søkt», siger Skydskaren.

Vi lægger os paa Bryggekanten en Gang til og glor igjen ned i det kolde, klaskende Vand. Vi flytter os langsomt Tomme for Tomme, indtil vi mødes midt paa. Nei.

«Her er gaaen udfor et gammelt Kvindfolk før, her», siger Skydskaren. «Nu gaar hun og spøger hernede om Kvelderne, siger Folk.»

Vi tager Veien indover igjen; nu er det saa mørkt, at vi knapt kan skimte Stabbe-

stenene; og fra alt det rasende Mørke over os og om os drønner lange Tordenbrag og skjærer der stundom vilde Skrig. —

Vi gaar Skridt for Skridt nedover langs Veikanten.

«Hun kan være gaaen udfor», siger Skydskaren. Ja — det er en Mulighed; Veien er muret op en Meter eller to, og hvis den halvblinde Gamlingen skulde have tumlet sig ud mellem to Stabbestene, saa —.

Vi gaar langs Stabbestenene og glor ned. Der ligger endnu et Lag Sne dernede, som Regnen ikke har tæret bort. Den hjælper os, men nu og da hildrer den ogsaa. Med en Gang staar Skydskaren kryl og peger — «Se der! Der ligger noget svart!» — og hiver sig udfor. -- Men saa er det bare en Lyngklat eller en vaad Sten.

Slig gaar vi og leder saalangt Veimuren varer. Senere kommer der et langt Stykke mellem bratte Fjeldsider paa begge Sider.

Vi stanser raadvilde.

«Jeg tror ligevel, hun maa være søkt», siger Skydskaren.

Ja —; Gud ved! Naar hun ikke er gaaet udfor, saa —. For hun kan da ikke være rendt opfor bratte Fjeldvæggen — Gamlingen. —

Dette begyndte at blive uhyggeligt. Uveirsnatten er om os, og Larmen fra Havet bliver stadig underligere; en synes saamen at høre baade Bikkjehyl og Menneskeskrig indimellem Bølgeraset. — Og saa ved vi, at etsteds her lige ved ligger der et dødstræt gammelt Menneske, som har gaaet sig væk i Mørket.

«Vi faar kanske faa fat i flere Folk», siger Skydskaren; det er intet Under, at han er træt og beklemt; thi hvor skal vi søge?

Saa kommer jeg pludselig til at huske paa, at der strax ovenfor Bryggen ligger to store Stene tæt sammen, og ovenfor disse Stenene gaar der en Slags Kreaturvei nogle Skridt opover til en Myr, hvor den taber sig ganske. — Om hun nu istedetfor at følge brede Kongeveien netop havde fundet den smale Kriken mellem de to Kampestene og trængt sig ind der? — Der er liden Rimelighed for det; — Skydskaren ryster paa Hovedet, da jeg nævner det, men hvem ved? Kvindernes Veie er uransagelige!

Atter en Gang pæser vi nedover stik imod Veiret; og nu kan Hesten ikke forstaa mere; den er utaalmodig og den er ræd; den snøfter i Stormen og den skjælver over hele Kroppen.

Endelig kommer vi til Stedet. Vi snak-



ker godt til Hesten og lader den blive igjen —; saa krabber vi over Stenene og skræver opover Kreaturveien. Regnet har vasket al Sne væk og fyldt Stien med Vand og Søle; vi klasker dybt i for hvert Skridt. Skydskaren er første Mand oppe ved Myren, hvor der endnu ligger et tyndt Snelag og skimrer gjennem Mørket. Her er Spor —, skriger han pludselig, kaster sig paa alle fire og krabber afsted. Men Sporene taber sig et Øieblik efter i den svarte Jord.

Hys —! Hvad er det —? Var det ikke et Raab —?

Jeg holder Skydskaren haardt i Armen; vi lytter begge med alle Sanser — men nei, det er bare Hylene fra Havet, som nu ogsaa blandes med Bruset af Skoven paa den anden Side af Myren.

Jeg skal gaa tilhøire, Skydskaren tilvenstre. —

Men aldrig før har vi vendt os for at gaa, saa hører vi igjen som et Raab, et lidet Menneskeklynk. — Jeg ser Skydskaren sætte afsted ind i Mørket, han maa have faaet Øie paa noget. —

Jeg efter ham, med hamrende Hjerte. —

Han kommer bærende med en stor død

Bylt Klæder. — «Tag i» — skriger han. Jeg faar Tag under et Par Arme; saa let den Byrde var —! og saa stamper vi afsted, Skydskaren og jeg — forsigtig, men saa fort vi kan — der lyder ingen Lyd fra Klædesbylten længer — vi faar lagt den varsomt paa Langslæden, og saa bærer det nedover Veien — i Hus! i Hus! saa fort Hesten kan springe!

*

Først anden Dag Jul holder Julereien op. Men saa bliver det ogsaa en fin og festlig Dag med fire Graders Frost og Rimkrystaller glimtende i Smaaskoven. Der er faldt ren Nysne om Morgenen, saa hele Verden ligger som om den var gjenfødt fra alt det buldrende Uhyggens Mørke, vi saa længe havde været nedsunket i.

Som ungt blødt Hermelin ligger Sneen over det knudrede Land; her og der aander den rene Decembersol en svag Rødme udover, en bleg Nyperoserødme over Hermelinskaabens øverste fine Dun.

En saadan Velsignelsens Dag kommer et Dødsens Budskab tilbygds og drager sig fra Grænd til Grænd som en svart, styg Stribe gjennem det hvide Land.

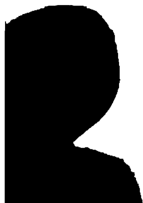
En Bark herfra er forlist hin Lillejuleaftens Nat, og alle Mand, som ombord var, er druknede, Og alle disse fjorten Mand hørte til her i Bygden.

Slig lyder det svarte Dødsrygte, der rapper sig fra Hus til Hus; — men der er enkelte Steder, det ikke vover sig hen, men bøier af og gaar i en Bue udenom. Hvor en gammel Enke mister sin eneste Søn, hvor en ung Kone mister Mand og Broder, der tør ingen være den første, som bringer Jammeren.

Saa gaar Folk til Presten; — han faar til; thi han staar jo ligesom Vorherre nærmere end alle de andre, og det er bare Vorherre, som kan bringe Trøst i denne Sorg.

Sorg? Jeg har seet de Kvinder, hvem et saadant Budskab rammede som Vanvid. De dunkede Hovedet mod Væggen, kastede sig mod Gulvet og fraadede. Og jeg har seet dem, der bliver ganske stille, sætter sig hen i en Krog og vil ikke derfra, rokker frem og tilbage med Overkroppen, hurtigt og uden Stans — fletter Fingrene op og i, op og i, og stirrer ret frem for sig med store blanke Feberøine.

Og Solen gaar sin Gang over det sne-



hvide Land, og de gyldne Dønninger duver saa deilige ind mellem Holmerne og har glemt alt, glemt alt.

Indtil Kvelden kommer med sin tindrende Stjernefred over hele Verden.

Sakhalin.

Nytaarsny!

Som jeg løfter mit Hoved ser jeg det pludselig. Det ligner en tynd, blank Guldsplint, der er stukket løst ind i Solnedgangens grønligt skinnende Sølvmors-Slør. Det ser ud som den hænger fast i en enkelt af Slørets tynde Lystraade, og hvis den hvasse Spids glap eller skar Traaden over, vilde den pludselig dingle blinkende nedigjennem Luften og slaa med et Klir imod den tynde Kvelds-Is, der allerede har lagt sig udover Sundet. Kanske den ikke kunde skjære sig helt gjennem Isen, thi saa skjør denne end er, maatte den vel altid kunne greie sig, om slig en spinkel Guldstrimmel kom singlende henover den. I Høiden kunde Spidsen slaa sig halvveis igjennem, saaat den anden Halvpart kom til at staa og lyse saa nydeligt som en liden grønbleg Lampe

lagt derude paa Isen, efterhvert som Mørket faldt.

Nytaarsny!

Og jeg, som glemte at ønske noget! Det har jeg aldrig glemt før. Jeg har ønsket mig baade Penge og Lykke, naar jeg saa Nytaarsnyet.

Ikke fordi det er gaaet i Opfyldelse; — men hvad gjør det? Man kan sagtens ønske sig noget ligefuldt.

— — Jeg husker de forskjellige Nytaarsny-Ønker nedover igjennem Livet. Da jeg var Barn, da tror jeg nærmest jeg ønskede jeg maatte blive salig. Det kunde der endda være Mening i. Men senere kom der en Tid med Forelskelser og sligt noget. — Og tilsidst blev det saa prosaisk som Penge. Indtil iaar. Da glemte jeg det ganske. Og selv om jeg havde husket det, havde jeg ikke vidst, hvad jeg skulde have ønsket. Saa er jeg ganske lykkelig. Thi den, der intet mere ved at ønske sig i Livet, han er ganske lykkelig. *Bonsoir, madame la lune!*

— Men hvad er det? Mens jeg har gaaet opover Veien, er Luften med ét blevet tung og uklar. Guldsplinten har puttet sig bag et graat Uldlag og er ganske forsvundet.

Frosttaagen! Javist er det den! Se den ruller i lave Skyer og med svær Fart indover Landet. Den kommer feiende ind fra Havet —; hei, se der i Sør! Der staar Sjørøgen svart og tæt som Dampen over en Hexekjedel.

En-to-tre saa er hele Verden forandret. Det er som tusen ækle vaade Vævekjærringer er løbet i Forveien og slæber sit iskolde Spind indover Jorden. Det er da en Forklaring, som lader sig høre. For hvem kan ellers udgrunde, at der midt i en klar, blikstille Aften med Nytaarsny og Sølvmorshimmel og megen anden Poesi begynder at fare Istaage indover? — Ganske lydløst kommer den; det er ikke Vind, som driver den, og dog render den afgaarde med susende Fart. — Det er ubegribeligt.

Saa trist bliver nu Egnen, at ens Sind bøier sig til Jorden. Det isner til om Furugrenene; selv denne lille grønne Rest af Haab graaner væk. Der gror Paddehud over alt, som findes; over Trær og Gjerder, over Sten og Huser, over dine Tanker og dit Hjerte.

Og du ser dig om i denne forfærdelige Kveld; alt er blevet saa fremmed; du er kommet til et fjernt Land; — hvor er det? — Hvidt og sort og graat, hvidt og sort og graat, og saa intet Haab mere, intet Haab mere!

Det maa være Rusland — langt nord i det Indre af Rusland, — der, hvor der er Hungersnød og Ulve — eller endnu længer væk. Sibirien, hvor der er Fortvilelse og Længsel og stille Graad. — Nei, nei — endnu længer. —

Sakhalin! Der er det! Der hvor selv Haabet dør. Der er det.

Der, hvor Livet svøber sig om dig som et Mulm til alle Kanter. Og langt ovenover Livet — etsteds ude i Mørket — sidder en gammel, gammel Fangevogter og sukker i Natten.

Og undertiden, naar Mørket bliver uudholdeligt og Stilheden holder paa at sprænge dine Trommehinder, da brister der et Skrig udaf dit Hjerte, og du raaber til ham, den gamle usynlige, høit deroppe: «Hvorfor sendtes jeg hid? Hvad var min Brøde, at jeg sendtes hid, hvor der end ikke er Fortvilelse, fordi der ikke mere er Haab?» Og Fangevogteren svarer. «Jeg ved intet! Ingen ved noget! Her ties der kun.»

Men i Mørket sidder de om hinanden, Røvere, som Livet jog fra Brøde til Brøde, og Fyrster, der engang drog ud i Livet med titusinde skinnende Talenter. Her er de Brødre; thi kun i Ulykken findes Ligheden og Broderskabet.

Men stundom, især naar det stunder mod Vaar, kan der vaagne et Minde eller tændes en Drøm i deres Øine, der engang var Fyrster. Og de knytter sine Hænder i Raseri, og dé skriger til Fangevogteren: «Hvor blev der af mine titusinde Talenter? Hvem tog dem og hvem sendte mig hid?» — Men langt ud fra Mørket kommer monotont, de samme, evindeligt de samme Ord: «Jeg ved intet. Ingen ved noget. Her ties der kun.»

Og Aarene gaar; tilsidst slukner Minderne ganske, og Vaaren kommer uden at Blodet bliver uroligt derved, og de graaner, Fyrsterne paa Sakhalin. —

— — En liden haabløs russisk Melodi rinder ind i mit Sind og synger omigjen og omigjen.

— Jeg gaar og gaar, og Mørket falder paa. Tilsidst kommer jeg til en nedramlet Kværn, som staar ved en liden Bæk; — store, knortede Istapper hænger i Renden, men Frosten raader ikke med Bækken; den fosser afsted med megen freidig Larm. Jeg sætter mig ved Kværnen og hører paa Bækkens Plask og hører paa den lille haabløse russiske Melodi, og den nynner om igjen, det samme, det samme —:

Ved den stride Bæk staar den gamle Kværn,
der jeg stanser brat i den sene Kveld,
og jeg lytter til, hvordan Bækkens Vand
løber mig forbi i ensformig Brus.

Løber mig forbi i ensformig Brus; —
hør! det er som kom der en hastig Vogn
fra det fjerne frem over Veien hid,
og jeg hører Stenen mod Hestens Hov.

O, hvem kommer hid i den sene Kveld,
o, hvem søger mig i min Ensomhed?
Hvem har reist hidhen al den lange Vei
over Dal og Hei i en hastig Vogn?

Er det kanske dig, du min Hjertenskjær,
du min bedste Ven fra min Ungdomstid?
Du har ei faat Ro, du har ei mig glemt,
du har ledt mig op gjennem mange Land?

Og jeg sætter mig i din lille Vogn,
og du tager mig i din gode Arm,
og du kysser mig paa min Pande træt,
og vi græder sammen, vi arme to.

— Ved den gamle Kværn gaar den stride Bæk,
og den bruser høit og den suser væk.
Og min Hjertenskjær kommer aldrig mer,
og min bedste Ven har mig ganske glemt.

Skeid.

A—ha—a—ij!

Et hivende Haust kommer langt indefra — helt fra Bunden af Kjilen skulde en tro, skjønt det er en god halv Mil. Men saa blikstille Veir her er i Eftermiddag, kan en høre lange Veier. Og saa fin Frostluft, som bliver rosenrød efterhvert som Solen falder. Ikke saa meget som det mindste Knæk i Isen, der ligger Kjilen indover, fast og graablaa saalangt en kan øine.

A—ha—a—ij!

Der var det igjen! Saa yrt et Raab, som skrir nedover mellem Fjeldene, der staar trange langs Kjilen. Og hvor det kommer hen, vækker det Kaadhed og Galenskab; de unge pigeslanke Birketræer i Lierne, som strækker Topperne op i det sidste Solguld, ser sig



nysgjerrigt om: «Saalænge det er lyst alt!» siger en af dem. «Jeg synes alt det begynder at krible og krable i Kroppen.» — Og den dirrer ganske sagte helt ud til de bittesmaa Grene, hvor Knopperne endnu staar haarde og frostrædde.

A—ha—a—ij!

Hovtramp og Piskesmeld langt borte. Isen tager til at dure sterkere og sterkere — der gaar et skarpt Smeld tversover fra Bred til Bred, og langs Land sprager det hele Tiden.

Der er ingen Tvil om, hvad dette kan være; det er Sjøbønderne, som har været i Bryllup i Nabobygden inde paa Bondelandet. Og nu har Lærkerne klukket underveis, og Sjøbønderne er bleven stortalende og hver især af dem er den glupeste Karen og har den fineste Gampen — kom an! Kjilen ligger saa slet og fin, at ingen Væddeløbsbane kan være bedre; — Dyrene er skarpskodde for Holkeføret. — Kom an, skal du sjaa baade Gut og Gamp!

A—ha—a—ij! suser de afgaarde fem Hester i Rad og Række, og som Farten øges og den ene gaar forbi den anden, desto vildere blir Hylene — indtil Hestene bliver smittede af

Mændenes Raseri og langer afgaarde som de bedst kan, paa skakke og skjæve, i Trav og Smaagalop om hinanden, mens Isen gaar i en sid Bue under dem og gir sig i hvasse Smeld.

Men den forreste af dem alle, den tørre rødhaarede Peder, han hverken hauker eller bander, men hvergang han skal kvikke sin lille tætte blakke Hest, smatter han med Tungen paa en aparte Maade og siger: Goran! Goran! Go! Dette siger han flere Gange omigjen og ganske sagte; men hvergang fylder Ordene Hesten med Begeistring, den fraader af Fyrighed og løfter paa Ørene og lyner afsted, saa Isflisen klirrer om dens Staalsko.

Men er den rødhaarede Peder stilfærdig, da er hans Broder Ole Govert saa meget grovere i Maalet. Han hauker som allerværst og overøser sin Ganger med de mest fantastiske Skjældsord; dertilmed klasker han i et væk løs med sin nye Svøbe, saa hans gamle Gudbransdøl bliver ganske tummelumsk og vifter med Hovedet og Halen for at manifestere, at dette er dog for galt; er den kanske ikke tolv Aar, og har baade Gigt og Asthma, og saa skal den ligge slig og rende til ingen Nytte om-

kap med unge Spirevipper. — Er det ikke for galt! —

Men Ole Govert peiser paa Gamlingen, saa den danser og snøfter, og Ole Govert skriger af alle Livets Kræfter og bander saa det lyser — som om dét kunde hjælpe — og kratsch! — plump! ligger baade Ole Govert og Gudbransdølen i Raaken.

Da Ole Govert faar Vandet over sig, bliver han sval og begynder at skrige om Hjælp.

Den rødhaarede Peder, som havde siddet der saa underfundig med sit Goran! Goran! Go! og glædet sig inderlig, han bliver nu rigtig fortørnet, fordi han maa stanse. Og han raaber til sin Broder Ole Govert, der ligger og er paa Nippet til baade at kvæles og at stivne: «Se nu til at komme op med dig, dit Naud! Hvad er det, Du ligger der og spradder efter? Altider skal der nu ogsaa være noget Tust med dig.»

Imidlertid er de andre kommet til og har faaet Ole Govert paa det Tørre og Slæden med ham, hvorefter de efter god gammel norsk Skik «kværker» Hesten, det vil sige at de slaar en Tømme om Halsen paa den og strammer til, hvorefter de paastaar, at dens Mave svæller ud, og bliver som en Blære,

saa at Hesten flyder op og bliver greiere at bjerge.

Saa krabber de sig alle iland paa Bredden, langs hvilken der gaar en prægtig Landevei, og paa denne holder de nu Hvil og diskuterer Begivenheden, medens Lærkerne kvidrer overmaade, særlig Ole Goverts, som kvidrer sig ganske tom.

Den rødhaarede Peder mener, at de ligesaagodt kan give sig allesammen. Var det ikke det han havde sagt, at hans Hest var den rappeste, som fandtes — ikke alene her i Bygden, men ogsaa i hele Amtet.

De fleste synes at ville give sig over, men saa er det Samuel, Bygdens Vovehals og sprækeste Kar; han mener paa det, at dette er det rene Snyderi, for hans Hest var ikke begyndt at hale ud endda, — han havde villet spare det til Slut for at se Peder, naar han blev rigtig besnegen.

Nu er ikke Peder den Mand, som vil lade sligt sidde paa sig, og saa bliver det aftalt, at han og Samuel og bare de to skal kjøre omkap den Fjerdingsvei, som der endnu kan være til Udløbet af Kjilen.

Saa drager de afsted og stiller sig op et

Stykke nedenfor Sprækken efter Ole Govert og hans Gudbrandsdøl.

A—ha—a—ij! skjærer de afsted. — Goran, Goran, Go! siger den listige Peder, og straks skvætter hans lille blakke Fole et langt Stykke forud for den stolte Samuel.

Men nu er det den Ting ved Isen paa slig en Kjil, at den er lunefuld og hist og her er den rigtig skrøbelig, især hvor Bredden snevrer sig sammen, saa Ebbe og Flod er særlig merkbar. Og netop som Samuel kommer forbi sligt et Strømras — plump! ligger han der, han ogsaa.

Dette at Sognets Vovehals Samuel, som altid pleier at være saa mageløs behændig, at netop han skal plumpe i, det morer de andre ubeskriveligt, -- især er Ole Govert lykkelig og tripper formelig der han staar paa det tørre, vaad som en Fille.

Samuel tager det med Ro. Han bærer sig nu slet ikke som Ole Govért, han gauler ikke om Hjælp. Nei da, han svømmer ganske rolig hen til Iskanten, prøver sig for etpar Gange og svinger sig behændig op. Men da han har spyttet det værste af Sjøvandet ud af Munden og seet sig lidt om, for at erfare hvad Virkning dette har gjort paa de andre, siger han: «Det

var forresten ikke noget videre koldt i Vandet paa denne Aarsens Tid», og dermed jumper han min Salighed ned i Vaagen igjen.

Dette her synes nu Kameraterne er lidt vel meget af det gode, og en siger, at Samuel faar se at komme sig op, ellers kan han gjerne blive forkjølet.

Men «pøt» siger Samuel, «jeg maa da sæle af Hesten min», og svømmer saa hen til den, skjærer den fri for Remmer og Baand, først paa den ene og saa paa den anden Side, og han forhaster sig ikke, han lader Kameraterne staa der de staar og kagle.

Ole Govert er især alvorlig; thi i Virkeligheden skammer han sig. Nu maa han finde sig i at se paa, hvordan en tapper Kar ter sig, naar han falder i en Vaag. «Kom nu Samuel», siger han ivrig, «saa vi kan faa bjerget dig»; men nei langtifra! Samuel lægger først en Rendeknude om Halsen paa Hesten og saa krabber han sig frem til Bredden, klatrer selv op og haler Hesten med sig. Han skutrer sig lidt da han kommer iland — «det var saamen meget varmere der jeg var», siger han, og lader Lærken kvidre.

De andre ser paa ham i stor og taus Beundring; og efter dette staar det til evige

Tider fast, at han er nu den værste Vovehals i Sognet ligevel, den Fankens Samuel! Lidt efter hauker Sjøbønderne videre nedover; det ljomer mellem Fjeldene i den lange lyse Vaaraften og fylder Luften med Yrhed og kaad Galenskab. —

A—ha—a—ij!

Aprilnat.

Lindveirslys i Luften — et sterkt blaaligt Lys, som skifter fra Stund til Stund, som om Solen brødes gjennem en vældig violfarvet Opal.

Slig Uro der kommer over en; — hvorfor? Er det fordi en skimter den svagtgyldne Farvetone over nogle fjerne Birkekroner, — hører Tagdryppet paa Trappestenene, — Hanegalet gjennem den stille Luft? — —

Slig Uro der kommer over en — —!

Jeg sidder i Karjolen, og afsted bærer det opover. Atter fik jeg laane Ole Theodors Dyr tiltrods for at han bar sig for Gigta og mente haardeligən paa, at vi fik Ruskeveir før Kveld

Og Ole Theodor faar Ret; om Kvelden kommer et Snefald, der er tungt og vaadt og saa tæt som klissede Dun, der drysser ud af

en Sæk. Og jeg sidder midt paa Heien i Karjol, som i et Nu er sneet ned til Hjulaxen! Da kan De nok begribe, at Ole Theodors Mær ikke er blid.

Jeg har en Mil nedover Bakke til nærmeste Grænd, eller hvis jeg vil snu, har jeg en halv Mil opover Bakke og mod Uveiret, og det er næsten værre.

Men saa kommer jeg til at tænke paa, at her er et gammelt Færgested ved den nedlagte Vei — en halv Fjerding Vei borte. Did maa jeg se at naa hen. — Jeg stiger ud af Karjolen og gaar foran min Ganger; hun følger en Stund noksaa villigt, men saa bliver naturligvis Bæstet sta. Alt det Spektakel, jeg har for at faa hende frem, hører til de Minder i mit Liv, jeg nødigt dvæler ved; frem kommer vi tilslut — aber fraget nur nicht wie!

Færgehuset er saare gammelt og brøstfældigt, men for den, som kommer halende med sit stae Øg gjennem Sneen og er halvdød af Træthed og Kulde, er der noget lifligt i at se det lyse fra de smaa Vinduer i Færgestuen.

Der er Folk før derinde; mangeslags Folk, som det pludselige Uveir har jaget sammen. Etpar sidder foran Skorstenen og tørrer Klæ-

der, og deres Ansigter skinner i Ildslyset; men der sidder ogsaa etpar i Halvmørket ved Bordet og drikker Kaffe, og nogle maa der ogsaa ligge i Sengen ved Væggen, thi det snorker nu og da ganske ubehersket der indefra.

Færgemanden skaffer mig en Stol ved Skorstenen, og jeg tager af mig min drivvaade Reisefrakke. Men før jeg endnu har stellet mig istand, siger en af de to Karene, som sidder ved Siden af mig: «Hørte Dere noget til det svære Dônet?»

«Dônet?» svarer jeg. «Hvad for et Dôn?» —

«Det svære Dônet borte i Skauen for en Stund siden? —»

Det er en ældre Mand med glatraget Ansigt, men med graa Skjæggetufser strittende over Øinene og ud af Ører og Næsebor.

«Nei, jeg har saamen ikke hørt noget Dôn.»

«Hælvite!» raaber en dyb østlandsk Stemme borte fra Sengen. «Det var jo bare et Sneras som gik! Og saa bliver de rædde, saa de holder sig i Skjørterne. Det er Karer det! Hælvite!»

Ingen svarer noget; men lidt efter snur de sig den ene efter den anden og glor henimod Sengen; — men der er ganske svart, saa ingen kan faa Øie paa Østlændingen. Og nu

kjender jeg mine Landsmænd saa godt, at jeg ved, de ikke indlader sig med en ukjendt Østlænding, som ovenikjøbet blander sig uforskammet i Samtalen med brei Banding. De kjender den Sort Østlændinger for godt; de ved, at der altid følger Slagsmaal og Uhygge med dem. De er næsten lige saa gale som Svensker.

Nu varer det længe før nogen mæler et Ord. Færgemanden, som gaar omkring paa lydløse Hoselodder, kommer hen til mig med en rygende Spilkum Kaffe og et Stykke Kandissukker og sætter sig selv paa Skorstenspalten med Ryggen vendt mod den svære Varme. Og nu begynder han at hviske sammen med os, for at Østlændingen ikke skal høre det. Han hvisker en hel Mængde usammenhængende Snak om, at her er blevet saa rart hernede ved Færgestedet siden Veien blev lagt ned. Her kommer saamange rare Skauens Krêttur farende, og om Nætterne kan en høre slig en Kjøring paa Veien, som om der kom hele Bryllupsfølger. Men saa tusler han sig væk igjen og ved ikke selv hvor han begynder eller hvor han slutter; det er nok heller han, som er blevet rar siden Veien blev lagt ned.

Da han har snakket en lang Stund, uden at nogen har svaret ham, reiser han sig pludselig, skubber sig under Armene og tusler væk igjen paa sine lydløse Hoseladder.

Efterat han er gaaet, tager den glatragede Mand med alle Skjæggetufserne til Orde; men nu hvisker han ogsaa – ligesom Færgemanden – forat ingen uvedkommende skal blande sig i Samtalen.

«Men sikkert er det nu», siger han, «at nede i Briskesvingen er der noget rart. Du ved, der hvor Veien er muret op saa ubegribeligt brat fra Sjøen. Se der gik jeg en Kveld, det var endda paa denne Tiden af Aaret — skyet Veir var det, men Fuldmaane, saa en kunde se Veien rigtig greit foran sig og et godt Stykke til. Saa kjender jeg med engang der er nogen, som tar mig i Skoene. — Det er saa sandt, som jeg sidder her, at der var nogen, som tog mig i Skoene. Jeg snudde mig og saa efter, hvad dette kunde være for noget, men jeg saa ikke Dusten. Jaja — jeg gik paa, gjorde jeg, for du ved, at dette var jo ikke noget godsligt. Men saa — om en liden Stund, saa var det der igjen. Det var noget, som trev mig over Læggen, først over den ene, saa over den anden, og det var bare saavidt jeg ikke braastupte. Da snudde jeg mig,

og da saa jeg en svær rød Næve, som smat ned i Stupet ved Siden af Veien». —

Han stanser lidt og puster. — «Men saa ved du, jeg kom afsted i en Fart. Jeg tror jeg løb halve Milen.»

Den anden Mand har hele Tiden siddet med Hovedet dukket helt ned paa Brystet og Albuerne støttet paa Knærne. Nu begynder han ogsaa at fortælle; men han forandrer ikke Stilling; han snakker ind i Uldskjærfet sit hele Tiden.

«Men har du ikke hørt, da jeg skulde ro hjem fra Ulvøien? Jøs! Jo — jeg havde været ude hos Landhandleren der i et Ærinde, og det havde draget ud, saa det var herlig sent, da jeg reiste. Oktober Maaned var det, men stilt og Stjerneskin, saa det var bare Plasér at ro.

Men som jeg nu kommer udpaa Ramsegabet, ser jeg noget svart, som ligger paa et Skjær og rører paa sig aven og til. — Det maa være Sælhund, tænkte jeg, men jeg ligte mig ikke, og saa plaskede jeg lidt med Aaren i Sjøen for at han skulde flytte sig, saa jeg kunde se hvad Slags Kar det var. Men nei om han rørte paa sig. Kysj! skreg jeg saa og plasked i Sjøen værre end før.



Men saa skulde du have hørt! Først et Knurr som af en Bjørn, og saa ved jeg ikke Ordet af det, saa kommer der noget svømmende efter mig og pustede og knurrede, saa det var en Forfærdelse. Og da skjønte jeg, at dette ikke kunde være nogen Sælhund, og ræd blev jeg og rodde gjorde jeg, saa det rigtig flaug.

Men nærmere kom det, — jeg kunde se det paa Morildsringerne; der var en liden en i Læ og en svær en i Luvart, og bagefter de to var der slig en Braade, at Sjøen stod i et helt Gidder saa langt Synet rak.

Med engang lægger han i Luvart Labben paa Æsingen, saa Baaden gav sig rent over, og der reiste sig et svært Ansigt — aa jøs! for et Ansigt! det var loddent og fælt med langt dryppende Tangskjæg og en Rækkerad af farligt spidse Tænder. Og han jøjde med det samme han kom op, og der kom slig svær Stank af Svovl, og da forstod jeg, det var den Vonde, slig som han er i Vandet, og at de var efter mig en hel Hærskare.

Jeg vidste ikke bedre Raad end at sparke den Vonde midt i Fjæset, og jeg spændte vist godt, for jeg kjendte, at Støvlen sak godt ind i Kjødet. Saa jøjde han igjen, Styggen,

og slap Taget i Baaden og dukkede under. Men se nu kan du tro at jeg rodde, og jeg læste Fadervor, saa hardt jeg rak, skjønt det saa ud som der var saa mange af dem, at selv ikke Fadervor kunde holde dem ganske borte, for ret som det var kom Labberne klaskende paa Rælingen, og ret som det var kikkede der et stygt Fjæs over Baadkanten, men jeg var altid saa rap til at sparke dem fort i Snuden, endda de baade glæfsed og knurred. — Ræd var jeg hele Tiden, saa jeg trodde jeg skulde gaa fra Forstanden, og jeg tænkte som saa, at kommer der først en slig en op i Baugen, da er jeg kvit — da reiser det sidste Gran jeg har igjen af Klogskab i Hausen. —

Ja, var de først kommet sig op der, da sad ikke jeg her i denne Stund; men tror du ikke de fulgte med helt ind i Sundet, endda jeg der begyndte at hauke om Hjælp. Og der var en stor styg en, som var saa forhidsig, at han løb med ind til Bryggen. Men der var der Folk, og saa dukked han pludselig kaalende dybt, saa der ikke var saameget at se efter ham som en Boble.

Men jeg ved bare, at da jeg kom frem, var jeg saa ussel, at jeg snaut kunde gaa

iland, og jeg maatte ligge i mange, mange Dage bagefter.»

Færgemanden kommer pludselig tassende ganske lydløst bagfra og skræmmer dem, saa de støkker. Men han skal bare lægge paa Varmen; — han har med en hel, tyk Tyrirod, som kan vare i mange Timer. «Her er Opholdsveir blit», hvisker han, da han gaar.

Nu snorker alle de andre omkap, baade de, som ligger i Sengen, og de, som sidder sammenfaldne fremover Bordet; der er en af dem, som snakker i Søvne.

«Ja, tror du nu ikke, det kan have været Sælhund?» siger han med alle Skjæggetufserne. «Jeg har hørt, at de kan blive mandevonne, de med, paa visse Tider.»

Da ryster den duknakkede paa Skuldrene. — «Som om jeg ikke skulde kjende en Sælhund i Ansigtet», siger han, og nu hvisker han ikke længer. Han er krænket, han forsvarer sig mod en Fornærmelse. «Nei, Sjødævlen var det, det var sikkert det. Og det var Sjødævlerne, som æltede mig den Gangen, ellers maa ingen tro, jeg havde rod mig helseløs; jeg er da ingen Kryster heller.»

«Hælvite!» brøler den svarte Østlandsstemmen. «Sidder dere endda og skræmmer

dere op. Se og hold Kjæft og sov, saa en kan faa Nattero.» — Man kan høre han snur sig rasende i Sengen, saa det knaser i Halmen.

De to ved Skorstenen svarer intet nu heller. De sidder ubevægelige — først lidt efter snur de paa Hovederne og skotter bort til Sengen. — Saa stikker de Hovederne tæt sammen og hvisker.

«Hvad kan det være for en?» hvisker den ene.

«Det var grovt til Kjæft han havde» — svarer den anden.

«Jeg saa ham ista —; han saa fæl ud. Han saa ud som en Kju. Han havde et svært Knivstik over det ene Kindet», — siger den ene.

«Og saa er han Østlænding» — tilføier den anden.

En Stund efter hvisker den ene af dem igjen: «Jeg læste netop idag i Bladet, at der skal være stjaalet saa herlig meget i det sidste borte ved Arendal. De skal endda have forsøgt at komme ind i en Kirke —»

«Gudbevare os —!»

«Og han her er vist kommen Landeveien østenfra. Jeg synes Færgemanden sagde det for en Stund siden.» —

«Ja, slige Kjuer vører ingenting. Kommer Lensmanden og vil tage ham, da kan han finde paa baade det ene og det andet. Det er ikke hyggeligt.»

«Nei, det er ikke hyggeligt. — Og saa slig en Plug! Og saa styg han var i Kjæften! Og saa sligt et underfundigt et Opsyn! — Nei, dette herre er ikke gildt just.»

Nu sidder de stille en lang Stund.

«Hør», siger den ene, «jeg synes jeg hører det drypper fra Taget udenfor.»

«Nei», svarer den anden, det er ham med Skjæggetufserne. «Færgemanden sagde jo netop, at her var Opholds.»

«Jeg tror her er kommen Sunnaveir», siger den ene. «Her er blit saa varmt herinde, at jeg rent kovner.» —

«Og det er begyndt at lysne», svarer den anden. «Ja, saa kunde en ligesaa godt begive sig afsted.»

«Jaha», svarer den duknakkede betænkt. «Des før kommer en hjem.»

«Og saa er her ikke noget gildt h e r, netop», siger den glatragede, idet han reiser sig.

Ved Døren stanser den duknakkede. «Skulde vi sige fra til de andre», spørger han, «at de skulde passe sig — og have sig bort i Tide?»

«Hys», svarer den lille med alle Skjæggetufserne. «Vær ganske stille, saa han ingenting hører. Ved vi, hvem han er? Ved vi, at han er Kju? Og naar vi vel er borte, hvad har da vi med det at gjøre? Lad os bare se at komme os væk saa fort vi kan, og ikke komme op i Uleilighed.»

«Jaja», svarer den duknakkede, og de lukker Døren stille efter sig.

*

Luften i den lave Færgestue er tung af Hede og kvalm af de mange sovendes Aande. Idet jeg gaar ud paa Tunet, slaar den friske Lindveirsluft imod mig. — Med engang er Søndenveir kommet; som et Sîg af lun Varme. — Fra Skogen høres tusen dunkle Lyd: — Tøveirssneen, som skrider ned af Naaletrærnes Bar og dumper med blød Lyd i den vaade Mos, Vandet, som bobler frem overalt og endnu ikke har samlet sig til Bækkebrus.

Der er en Klang rundt om; der er dyb Metalklang i Jordbunden, den første Morgenvind nynner mellem Kvistene, og gjennem Luften stryger der en høi, lys Tone.

Hele Naturen er allerede lysvaagen, og

Tøvandet pludrer overalt med dæmpet, men overgiven Munterhed. —

Da stiger der pludselig noget over Skaret i Syd; — det er Brus af Vinger, af unge Fuglevinger, det er Fugleskrig og Fuglesang, det er Latter og Travlhed — nogle vil blive her, andre hviner ivrigt op og vil videre. —

Et Øieblik staar Fugletrækket stille i et Lydmylr over mit Hoved — saa hviner det videre nordover.

Det var Vaaren, som kom — til det store Vinterland og til alle Menneskehjerter, som endnu eier Ungdom. —

Farvel!

Jeg mindes Stæren fra gamle Tider:
den fløited længselsfuldt ud sin Klage
i Solnedgangen, mens Dagen stille
blev svøbt i Vaarkveldens Guldmors-Kaabe.
O, hvor ens Hjerte da blev forandret,
og hvor ens Øine blev underlige!
Hvor vaarlys Himlen deroppe skinned,
hvor Aftenstjernen var blank og nytændt!
Jeg reiste Hodet, jeg lytted, lytted
som var der nogen, der paa mig kaldte,
— indtil jeg hørte i Nattemørket
en Orre lokke fra dybe Skove.

Og Stæren sidder paa Laavetaget
og fløiter Længselen gjennem Sjælen
i langsom Smerte, der ei kan stilles.
Men ikke Længsel som før i Tiden
mod fjerne Lande, mod Fest og Elskov,
men imod Hjemjordens Plogjernsfure,
hvor ned du pløier hver daadløs Tanke.

Jeg var derude, hvor Livet brænder,
hvor Elskov tindrer og lægger øde.

Jeg var derude blandt Menneskeskaren —
jeg elsker den ikke, jeg elsker den ikke!
Skræmt blev jeg engang, skræmt blev jeg for Livet.
Saa gik jeg omkring med vagtsomme Øine
og vidste kun ét: vi er Fiender alle.

Naar tæt vi mødtes, da dræbte vi noget,
vi dræbte tyst i hinandens Sjæle
med langsomme Smil og pinefuld Taushed.
Og var der et hemmeligt Sted i dit Hjerte,
der brændte som var det en hudløs Flænge —:
tro mig, dét fandtes tilslut af Kniven,
som satte sin giftige Egg i Saaret.

Og jeg kom tilbage — saaret til Døden.
Jeg saa mig omkring —; der var nogen, jeg kjendte. —
der var nogen med store, alvidende Øine —:
det var Himlen, Havet og Holmerne graa.
Jeg husked dem neppe, skjønt de havde staaet
og vaaget over min Barndoms Veie.
Nu var de her endda, og de var de samme.
De vidste altsammen, men taug ganske stille.

Og gaar jeg nu fra jer, saa gaar jeg ei ene.
Mit Sind har faat Holmernes tunge Farve,
og ofte hører jeg midt iblandt Vrimlen
en Brus af Sjøen, som slaar imod Stranden
i ensomt Tungsind og ensom Vælde.

Og det kan hænde en Dag om Vaaren,
jeg gaar i Byernes travle Gader; —
da maa jeg stanse med ét — Hvad var det?
Der fløiter en Stær hjempaa Laavetaget,
den skjærer Længslen dybt gjennem Hjertet
i langsom Smerte, der ei kan stilles.

O, Længsel, Længsel mod Moderjorden,
med Vaarens Plovjern, som skulde redet
sin gyldne Rigdom fremover mit Liv —
Engang ved jeg sikkert, engang omsider
skal det dog drage den sorte Fure,
den sorte Fure i Moderjorden,
hvor Hjertets urolige Længsel vil slukne
